

117 spørgsmål og svar om EU

117

KOLOFON

117 spørgsmål og svar om EU
(4. udgave)

December 2012

Folketingets EU-Oplysning
Christiansborg
DK-1240 København K.
Tlf. + 45 33 37 33 37
www.eu-oplysningen.dk
euopl@ft.dk

ISBN 978-87-7982-110-1

Layout: Monokrom
Tryk: Specialtrykkeriet Viborg
4. oplag: 10.000 stk.

Tak for lån af billeder til:
Europa-Kommissionens Mediatek
(<http://ec.europa.eu/>)
Siderne 18, 19, 21, 22, 25, 48, 49, 52, 55,
59, 60, 65, 78, 80, 95, 96, 99, 105, 106, 109,
112, 113, 117, 120, 127, 130, 132, 136, 138
Fotograf Henrik Sørensen
Siderne 2, 9, 27, 29, 36, 39, 40, 42, 51, 147
Europa-Parlamentet
Siderne 32, 33
Folketingets billedarkiv
Siderne 62, 88, 91, 92

Eksemplarfremsættelse af papirkopier/prints
af denne publikation til undervisningsbrug
og intern administrativ brug kan ske frit og
uden aftale med Copydan Tekst & Node

Forord

Formålet med denne bog er at give direkte og neutrale svar på spørgsmål om EU. Bogen tager udgangspunkt i de mange spørgsmål, som Folketingets EU-Oplysning besvarer hver dag. Der er besvarelser af spørgsmål om EU's historie, fremtid, traktatgrundlag, medlemslande, udvidelse og meget mere.

Grundideen er, at hver enkelt svar som udgangspunkt kan læses alene, men at der indimellem henvises til andre spørgsmål, hvis et ord eller et begreb kræver en længere forklaring. Bogen er på den anden side udarbejdet, så den kan læses fra ende til anden, uden at der vil være alt for mange gentagelser. Bogen er ikke en udtømmende gennemgang af alle EU-forhold, men læses hele bogen i sammenhæng giver det en grundlæggende viden om EU.

Første udgave af 117 spørgsmål og svar om EU udkom i april 2003. Siden da er bogen afsat i mere end 100.000 eksemplarer. Denne 4. udgave er ajourført i december 2012, og teksten afspejler derfor ikke ændringer eller begivenheder indtruffet efter denne dato. Hvis du har spørgsmål eller gerne vil vide mere om EU, kan du kontakte Folketingets EU-Oplysning på tlf. 3337 3337 eller via euopl@folketinget.dk.

Med venlig hilsen

Folketingets EU-Oplysning

Indhold

Baggrund om EU	10
1. Hvad er EU?	10
2. Hvad er EU's værdier og mål?	11
3. Hvordan startede EU?	13
4. Hvornår kom EF til at hedde EU?	14
5. Hvad er forskellen på mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde?	14
6. Hvilke internationale organisationer var der i Europa før EU?	16
7. Hvad er Schumanerklæringen?	17
8. Findes der en officiel EU-sang?	18
9. Hvad symboliserer EU's flag?	19
10. Hvornår er det Europadag?	19
Traktater	20
11. Hvad er en traktat?	20
12. Hvilke traktater bygger EU-samarbejdet på?	20
13. Hvad er formålet med Lissabontraktaten?	22
14. Hvad var forfatningstraktaten?	23
15. Kan EU tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention?	24
16. Hvad er Charteret om Grundlæggende Rettigheder?	25
17. Hvordan ændrer man en traktat?	25
18. Hvad er ratifikation?	26
Europa-Parlamentet	27
19. Hvad er Europa-Parlamentet?	27
20. Hvad har Mickey Mouse med Europa-Parlamentet at gøre?	28
21. Hvor ligger Europa-Parlamentet?	29
22. Hvor mange politiske grupper er der i Europa-Parlamentet?	30
23. Hvor mange medlemmer af Europa-Parlamentet har de enkelte lande?	30
24. Hvem er de danske medlemmer af Europa-Parlamentet?	32
25. Hvad tjener et medlem af Europa-Parlamentet?	33

26. Kan et medlem af Europa-Parlamentet samtidig være medlem af et nationalt parlament?.....	34
27. Hvor mange europæere stemte til europaparlamentsvalget?	34

Rådet **36**

28. Hvad er Rådet?	36
29. Hvad er Det Europæiske Råd?	37
30. Hvem sidder for bordenden blandt medlemslandene?.....	37
31. I hvilken rækkefølge udøves formandskabet for Rådet?	38
32. Har EU en udenrigsminister?	39
33. Hvad er Coreper?	39
34. Hvad gør man ved rådsmøder, hvor EU-landene ikke har ministre for samme områder?....	40
35. Hvad betyder kvalificeret flertal?	41
36. Hvordan stemmer Rådet?.....	42
37. Er Europarådet en del af EU?.....	43

Kommissionen **44**

38. Hvad er Europa-Kommissionen?.....	44
39. Hvad hedder medlemmerne af Kommissionen?.....	45
40. Hvad er komitologi?	50
41. Hvad er et kabinet?.....	50
42. Hvor mange arbejder i Kommissionen?	51

EU-Domstolen **52**

43. Hvad er EU-Domstolen?	52
44. Hvilke typer sager behandler EU-Domstolen?.....	53
45. Kan jeg anlægge sag ved EU-Domstolen?.....	56
46. Hvad er en generaladvokat?.....	57
47. Er Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol del af EU?	58

Regler og procedurer	59
48. Hvad er en forordning?	59
49. Hvad er et direktiv?	60
50. Hvad er en afgørelse?	60
51. Hvad er nærhedsprincippet?	61
52. Hvor kan jeg finde EU's regler?	63
53. Hvordan træffer EU beslutninger?	63
54. Hvordan fungerer den almindelige lovgivningsprocedure?	65
55. Hvad vil det sige at notificere?	69
56. Hvad er "acquis communautaire"?	69
57. Hvad er borgerinitiativer?	70
Medlemskab af EU	71
58. Hvilke lande er medlemmer af EU, og hvornår blev de det?	71
59. Kan et land melde sig ud eller blive smidt ud af EU?	71
60. Hvordan optager EU nye medlemmer?	73
61. Hvilke krav stiller EU til nye medlemmer?	75
62. Hvilke lande har søgt om optagelse i EU?	76
63. Er Gran Canaria en del af EU?	77
64. Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU?	77
65. Hvad har Bermuda med EU at gøre?	78
66. Er Norge medlem af EU?	79
Danmark og EU	81
67. Hvordan blev Danmark medlem af EU?	81
68. Hvad er de danske EU-forbehold?	82
69. Hvad er "det nationale kompromis"?	84
70. Hvad bestemmer EU, og hvad bestemmer Danmark?	85
71. Hvor stor en del af dansk lovgivning stammer fra EU?	87
72. Hvorfor har vi folkeafstemninger om EU i Danmark?	88

73. Hvor mange folkeafstemninger om EU har der været i Danmark?	89
74. Hvordan behandler den danske regering forslag til EU-regler?	90
75. Hvad er Europaudvalget?.....	91
76. Hvad er det gule kort, som de nationale parlamenter kan give Kommissionen?.....	92
77. Hvad er COSAC?.....	93
78. Hvem arbejder på Danmarks Faste Repræsentation ved EU?.....	94

Euroen **95**

79. I hvilke lande betaler man med euro?	95
80. Hvordan er den danske krone knyttet til euroen?	95
81. Hvad er ØMU'en?	96
82. Hvad kræver det at indføre euroen?.....	98
83. Hvad er stabilitets- og vækstpagten?.....	99
84. Hvad er ESM?.....	100

EU's budget **101**

85. Hvor mange penge bruger EU?	101
86. Hvor meget betaler landene til EU's budget?	102
87. Hvordan vedtages EU's budget?	104
88. Hvordan støtter EU landbruget?	105

Rets- og udlændingepolitik **108**

89. Hvad er RIA-samarbejdet?	108
90. Er Danmark med i RIA-samarbejdet?	110
91. Findes der EU-regler for asylpolitik og familiesammenføring?	110
92. Kan EU bestemme, hvor længe en narkosmugler skal i fængsel?	111
93. Findes der et EU-politi?	112
94. Hvad er Schengensamarbejdet?	112
95. Hvilke lande deltager i Schengensamarbejdet?	115

96. Skal jeg have pas med, hvis jeg rejser rundt i EU?	116
97. Skal jeg have pas med, hvis jeg rejser rundt i Norden?	116
Fri bevægelighed og det indre marked	118
98. Hvad betyder fri bevægelighed?	118
99. Hvad er det indre marked?	118
100. Kan alle få opholdsret i Danmark i kraft af EU's princip om fri bevægelighed?	120
101. Hvad er et unionsborgerskab?	121
102. Har jeg ret til en hofteoperation i et andet EU-land på Danmarks regning?	122
103. Hvad har Kir Royal betydet for det indre marked?	122
104. Hvad har Microsoft med EU's konkurrenceregler at gøre?	124
105. Må TV 2 modtage licenspenge?	125
106. Hvad er miljøgarantien?	127
Udenrigs- og sikkerhedspolitik	130
107. Hvad er EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik?	130
108. Findes der en EU-hær?	131
109. Hvad er EFTA og EØS?	131
110. Hvordan hjælper EU udviklingslande?	132
Store og små sager	134
111. Hvad er historien om de krumme agurker?	134
112. Kan tyskere købe sommerhus i Danmark?	134
113. Hvad har hr. Metock med danske udlændingeregler at gøre?	135
114. Hvem bestemmer, om kemikalier er farlige?	136
115. Må fagforeninger blokere udenlandske virksomheder, der ikke overholder danske overenskomster?	136
116. Kan jeg få skattefradrag for en pensionsordning i udlandet?	137
117. Kan jeg få EU på nummerpladerne?	139
Index	140

Møde i Kommissionen.

Baggrund om EU

1

Hvad er EU?

EU er en forkortelse for Den Europæiske Union. Union betyder sammenslutning. EU er en gruppe af i dag 27 europæiske lande, der samarbejder og laver fælles regler på en række politikområder.

EU kan sammenlignes med en klub eller en forening. Landene skal opfylde en række krav for at blive medlem af klubben (*se spørgsmål 61*). Som medlem skal landet betale kontingent (*se spørgsmål 86*). Landet forpligter sig til at overholde alle klubbens regler. Til gengæld får landet indflydelse på klubbens regler, der også gælder i alle andre medlemslande. Med fælles regler og fælles midler forsøger man at ændre vilkårene for borgere og virksomheder i hele EU. Ved at samarbejde i EU-klubben kan man dermed løse problemer, der går på tværs af landenes grænser. Problemer som hvert enkelt land ikke kan løse lige så effektivt. I EU har man f.eks. lavet fælles regler for grænseoverskridende forurening og for fri bevægelighed for varer mellem alle medlemslande, så der ikke er nogen hindringer for handel mellem landene.

Ligesom i en forening kan man i EU også blive enig om bestemte udmeldinger over for resten af verden. Hvis landene står sammen bag udmeldingen, vil de ofte stå stærkere, end hvis alle landene udtrykte sig hver for sig.

EU er ikke den eneste ramme for internationalt samarbejde. Lande samarbejder også i mange andre internationale organisationer, bl.a. FN, OSCE og NATO. Til sammenligning er EU dog et helt særligt samarbejde. Det skyldes, at EU også er et overstatsligt samarbejde (*se spørgsmål 5*). Det betyder bl.a., at der kan vedtages regler i EU, som gælder direkte for borgere og virksomheder. I andre internationale organisationer bliver man enig om reglerne, og derefter skal medlemslandene selv indsætte reglerne i deres nationale love, før de kan gælde for borgere og virksomheder.

Der er oprettet en række stærke EU-institutioner. De skal hver især bidrage til at løse de opgaver, som medlemslandene har overdraget til EU. Europa-Kommissionen har således ansvaret for at komme med forslag til nye regler og sørge for, at reglerne bliver til virkelighed, efter at de er vedtaget (*se spørgsmål 38*). Og det er EU-Domstolens opgave at afgøre uenigheder om, hvordan reglerne skal forstås (*se spørgsmål 43*). Medlemslandene er repræsenteret i Rådet (*se spørgsmål 28*) og

vedtager nye regler i samarbejde med Europa-Parlamentet (*se spørgsmål 19*).

EU er altså et forpligtende samarbejde mellem lande på en lang række politikområder. Beskrivelsen ovenfor er meget generel. EU er en kompleks størrelse med mange facetter. Vi håber, at de øvrige 116 spørgsmål og svar kan hjælpe dig med at få en bedre forståelse for de vigtigste sider af EU, bl.a. hvad man samarbejder om i EU, hvordan EU har udviklet sig, hvordan der træffes beslutninger i EU, og hvilken rolle de forskellige institutioner spiller i EU.

Hvis ikke du finder svarene her, kan du kontakte Folketingets EU-Oplysning på 3337 3337 eller læse nærmere på www.eu-oplysningen.dk

2

Hvad er EU's værdier og mål?

EU's værdier og mål står som det første i EU-traktaten. EU's værdier er beskrevet på følgende måde i artikel 2 TEU.

” Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd. ”

EU's værdier forpligter medlemslandene. Lande, som ansøger om at blive medlem af EU, skal også overholde disse værdier (*se spørgsmål 61*). Og hvis et land, der er medlem, ”groft og vedvarende” overtræder værdierne, kan det få suspenderet sine rettigheder i EU. Det betyder, at det f.eks. kan miste retten til at stemme i Rådet (*se spørgsmål 59*). Der skal dog ganske meget til, før EU vil anvende så drastiske skridt over for et land, og det er ikke sket endnu. Men hvis f.eks. en demokratisk valgt regering i et EU-land blev væltet ved et blodigt statskup, ville reglen højst sandsynligt blive anvendt, når den nye regering mødte op til forhandlinger i Rådet.

EU's mål er samlet i artikel 3 TEU. De omfatter bl.a. fred i Europa, fri bevægelighed i hele Unionen, miljøbeskyttelse og ligestilling (se boks). Vil EU vedtage nye initiativer, skal det ske inden for disse mål. Men det kræver, at medlemslandene har tildelt EU beføjelserne i traktatens konkrete bestemmelser.

EU-TRAKTATENS ARTIKEL 3 SAMMENSKRIVER EU'S MÅL:

1. Unionens mål er at fremme freden, sine værdier og befolkningernes velfærd.
2. Unionen giver borgerne et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed uden indre grænser, hvor der er fri bevægelighed for personer, kombineret med passende foranstaltninger vedrørende kontrol ved de ydre grænser, asyl, indvandring og forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet.
3. Unionen opretter et indre marked. Den arbejder for en bæredygtig udvikling i Europa baseret på en afbalance- ret økonomisk vækst og prisstabilitet, en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræ- bes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, og et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten. Den fremmer videnskabelige og teknologiske fremskridt. Den bekæmper social udstødelse og forskelsbehand- ling og fremmer social retfærdighed og beskyttelse, ligestilling mellem kvinder og mænd, solidaritet mellem generationerne og beskyttelse af børns rettigheder. Den fremmer økonomisk, social og territorial samhørighed mellem medlemsstaterne. Den respekterer medlemsstaternes rige kulturelle og sproglige mangfoldighed og sikrer, at den europæiske kulturarv beskyttes og udvikles.
4. Unionen opretter en økonomisk og monetær union, der har euroen som valuta.
5. Unionen forsvarer og fremmer i forbindelserne med den øvrige verden sine værdier og interesser og bidrager til beskyttelsen af sine borgere. Den bidrager til fred, sikkerhed, bæredygtig udvikling af jorden, solidaritet og gen- sidig respekt folkene imellem, fri og fair handel, udryddelse af fattigdom og beskyttelse af menneskerettighe- derne, især børns rettigheder, samt nøje overholdelse og udvikling af folkeretten, herunder principperne i De Forenede Nationers pagt.
6. Unionen forfølger sine mål med passende midler inden for de beføjelser, der er tildelt den i traktaterne.

3

Hvordan startede EU?

Det nuværende EU er resultatet af en lang udvikling, der blev indledt med etableringen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF) tilbage i 1952. Kul- og Stålfællesskabet blev startet af seks lande – Frankrig, Nederlandene, Belgien, Luxembourg, Vesttyskland og Italien. Fællesskabet blev indgået med anden verdenskrig i frisk erindring og for at minimere risikoen for en ny krigsoprustning. Ideen var simpel: Ved at gøre kul- og stålproduktionen til et fælles anliggende, gjorde man det meget svært for et enkelt land at opbygge en ny krigsmaskine, da kul og stål er afgørende elementer i en sådan oprustning. Selv om samarbejdet handlede om handel og produktion, var det et bagvedliggende mål at sikre freden i Europa.

Samarbejdsområderne mellem de seks lande blev yderligere udvidet allerede fem år senere med underskrivningen af Romtraktaten i 1957. Hermed blev Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) skabt. Grundstenen var etableringen af et fælles marked mellem medlemslandene med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital (Det Indre Marked – *se spørgsmål 99*). Handelsbe-

grænsninger og toldafgifter mellem landene blev afviklet (toldunionen). Handel blev derfor mulig mellem landene, som det tidligere havde været mellem byer i samme land. Samtidig blev traktatgrundlaget skabt for samarbejde om bl.a. konkurrenceregler, en fælles landbrugs- og fiskeripolitik og regionsudvikling. Ved samme lejlighed underskrev medlemslandene også en selvstændig traktat om Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom). Det gjorde de for ikke at blande den kontroversielle atomkraft sammen med kernen af samarbejdet i EØF-traktaten. Men Euratom-traktaten er altså også en del af EU-samarbejdet.

EØF skiftede senere navn til EF (fra ”Det Europæiske Økonomiske Fællesskab” til ”De Europæiske Fællesskaber”). Denne ændring skete i 1993 med Maastrichttraktaten. Navneændringen afspejler, at samarbejdet ikke kun er af økonomisk art, men også gradvis har udviklet sig på områder som bl.a. transport, skatter og afgifter, sociale forhold, beskæftigelse, uddannelse, kultur, sundhed og forbrugerbeskyttelse, forskning, miljø og udviklingsbistand.

Maastrichttraktaten indebar også oprettelsen af Den Europæiske Union, en udvidelse af samarbejdet med en økonomisk og monetær union, en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, et samarbejde vedrørende retlige og indre anliggender og en

TYSKLANDS GENFORENING

På tidspunktet for etableringen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab var Tyskland delt i Øst- og Vesttyskland – henholdsvis DDR og Forbundsrepublikken Tyskland. Først efter Berlinmurens fald i 1989 blev der underskrevet en genforeningstraktat mellem de to lande. Denne genforeningstraktat trådte i kraft den 3. oktober 1990, og det tidligere Østtyskland blev dermed en del af EF.

HOLLAND/ NEDERLANDENE

Kongeriget Nederlandene er det officielle navn for Holland.

social dimension m.m. Med virkning fra den 1. december 2009 kaldes hele samarbejdet i dag for EU (*se spørgsmål 4*).

4

Hvornår kom EF til at hedde EU?

EU (Den Europæiske Union) blev oprettet med Maastrichttraktaten i 1993. Men Maastrichttraktaten indeholdt også EF-traktaten og Euratom-traktaten (*se spørgsmål 3 og 12*). Derfor fortsatte specifikke dele af det europæiske samarbejde med at hedde EF (Det Europæiske Fællesskab). Efter 1993 er det hele dog i folkemunde blevet kaldt EU-samarbejdet som en samlet betegnelse. I dag hedder hele samarbejdet også formelt EU. Da Lissabontraktaten trådte i kraft den 1. december 2009, omdøbte man nemlig EF-traktaten til "Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde", hvormed EF ikke længere omtales i traktaterne.

5

Hvad er forskellen på mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde?

EU-samarbejdet består af to former for internationalt samarbejde mellem stater: mellemstatsligt og overstatsligt samarbejde.

EKSEMPEL PÅ MELLEMSTATSLIGT SAMARBEJDE I EU

Den 15. juni 1990 vedtog EU-landene en konvention om fastsættelse af, hvilket EU-land der er ansvarligt for behandlingen af en asylansøgning, der indgives i et EU-land. Konventionen indebar bla., at det EU-land, der først har modtaget en ansøgning om asyl, er forpligtet til at tage en asylansøger tilbage, hvis denne efterfølgende søger asyl i et andet EU-land. Konventionen skulle først ratificeres i EU-landene, og det skete for Danmarks vedkommende den 13. juni 1991. Men for at konventionens regler kunne bruges over for asylansøgere i Danmark, krævede det også en ændring af den danske udlændingelov. Konventionen var i sig selv kun bindende for staterne og ikke for de personer, som opholdt sig i Danmark.

EKSEMPEL PÅ OVERSTATSLIGT SAMARBEJDE I EU

Den 22. december 2004 vedtog Rådet en forordning om beskyttelse af levende dyr under transport. Forordningen trådte i kraft den 25. januar 2005. Fra det tidspunkt skulle ansatte ved virksomheder, der transportererede dyr over længere strækninger, have en særlig autorisation til at transportere dyr samt overholde særlige krav om udstyr, hvileperioder osv. Med andre ord gjaldt forordningen, uden at den først skulle godkendes i Folketinget eller laves om til en dansk lov.

Mellemstatsligt samarbejde er den traditionelle form for internationalt samarbejde mellem lande. Samarbejdet betyder, at de aftaler, der indgås mellem landene, skal godkendes (ratificeres) i landene, før de kan få virkning. Det sker normalt i landenes parlamenter, dvs. for Danmarks vedkommende i Folketinget. Desuden forpligter aftalerne kun staterne. Hvis aftalerne skal forpligte borgere og virksomheder i landene, skal de først omsættes til national lovgivning. Det mellemstatslige EU-samarbejde anvendes inden for det meste af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Denne samarbejdsform findes i EU-traktaten.

Det overstatslige samarbejde er med til at gøre EU helt unik i international sammenhæng. Der er tale om et meget tæt samarbejde mellem landene, hvor

der kan laves regler, som kan gælde direkte for borgere og virksomheder i EU uden først at skulle gennemføres af de nationale parlamenter eller regeringer. De enkelte lande kan derfor ikke nægte at overholde reglerne, når de først er vedtaget i EU. Desuden gælder reglerne i visse tilfælde direkte for borgere og virksomheder. Denne type samarbejde findes i EUF-traktaten og gælder for eksempel inden for det indre marked, miljøpolitikken, og landbrugs- og fiskeripolitikken.

Sat på spidsen kan man sige, at forskellen mellem de to former for samarbejde er, at de løfter, som landenes politikere giver, og de kompromisser, de indgår, bliver til lov, så snart man er blevet enige i et overstatsligt samarbejde. I det mellemstatslige samarbejde kan de internationale aftaler ende med aldrig at blive til lovgivning og de politiske løfter blive brudt. Det skete f.eks., da USA underskrev Kyoto-protokollen om udledning af CO₂, men aldrig ratificerede den. Havde Kyotosamarbejdet været overstatsligt, så kunne USA's præsident, George Bush, ikke have afvist aftalen, da reglerne automatisk ville gælde for USA.

6

Hvilke internationale organisationer var der i Europa før EU?

Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (**se spørgsmål 3**) var ikke det første forsøg på at oprette en mere organiseret form for internationalt samarbejde mellem de europæiske lande. Specielt i tiden efter første verdenskrig vandt tankerne om et forenet Europa for alvor indpas. Målet var et samlet, fredeligt Europa, hvilket skulle gøre indbyrdes krig umulig.

Folkeforbundet

Umiddelbart efter første verdenskrig forsøgte landene at organisere sig i Folkeforbundet, der skulle sikre en effektiv fredsbevarelse og fremme samarbejdet mellem landene. Det skete i 1919 med den såkaldte Versaillestraktat.

Folkeforbundet var dog ikke kun for europæiske lande, men kan betragtes som en tidlig parallel til FN. Folkeforbundet byggede på en accept af staternes suverænitæt, og tanken var, at medlemslandene skulle løse eventuelle konflikter på fredelig

vis via mægling og voldgift, ligesom der også var mulighed for økonomiske sanktioner. Folkeforbundet fik dog ikke den ønskede gennemslagskraft og kom aldrig til at omfatte alle de vigtige stormagter. USA blev aldrig medlem, og umiddelbart efter at Sovjetunionen blev medlem, forlod det da nazistiske Tyskland og herefter Japan Folkeforbundet. Folkeforbundet blev officielt nedlagt i 1946, men havde på dette tidspunkt reelt ikke fungeret i flere år.

FN

Efter anden verdenskrig blev det i første omgang forsøgt at skabe fredsbevarende rammer inden for FN (De Forenede Nationer), der blev oprettet allerede i 1945 med et globalt perspektiv. Det blev forbudt at anvende magt i internationale forhold, og Sikkerhedsrådet, hvor de mest magtfulde lande var faste medlemmer, fik beføjelser til at få dette forbud respekteret.

Du kan læse mere om FN på organisationens hjemmeside, www.un.org

OEEC

Et af de første tiltag til et europæisk økonomisk samarbejde var oprettelsen af OEEC i 1948 (Organisation for European Economic Cooperation – Den Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation). OEEC var baseret på traditionelt mellem-

Præsentationen af Schumanplanen den 9. maj 1950 i det franske udenrigsministerium. Roberts Schuman står ved mikrofonen og til højre for ham sidder Jean Monnet, der var den egentlige hovedmand bag Schumanplanen.

statsligt samarbejde (*se spørgsmål 5*) mellem uafhængige stater. Organisationens hovedopgave var at administrere Marshallhjælpen, som var den omfattende amerikanske økonomiske støtte til at genopbygge det krigshærgede Europa efter anden verdenskrig. OEEC blev i 1961 ændret til OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development – Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling) og kom samtidig til at omfatte ikkeeuropæiske lande, herunder USA og Japan. OECD var primært en rådgivende og oplysende samarbejdsorganisation. Formålet var primært at samordne landenes økonomiske politik for at sikre jævn vækst og øget samhandel.

Haagkongressen og Europarådet

Parallelt med oprettelsen af OEEC blev der taget andre initiativer til europæisk samarbejde. De forskellige organisationer, som arbejdede for en ny form for samarbejde mellem de vesteuropæiske lande, arrangerede i maj 1948 en kongres i Haag.

Kongressen ønskede primært en ”europæisk forsamling”, et charter – dvs. en slags konvention – for menneskerettigheder og en domstol til at beskytte disse rettigheder. Kongressens formand var den tidligere britiske premierminister Winston Churchill, og blandt kongressens øvrige deltagere var et antal politikere, som senere kom til at spille centrale roller i forbindelse med dannelsen af Det

Europæiske Kul- og Stålfællesskab og EØF, bl.a. den franske udenrigsminister, Robert Schuman.

I 1949 blev Europarådet oprettet, som et forum for et bredere samarbejde mellem de europæiske lande (*se spørgsmål 37*).

Der var dog rundtomkring i de vesteuropæiske lande stærke bevægelser, som ønskede at gå videre i organiseringen af det europæiske samarbejde. Efter deres opfattelse var det traditionelle mellemstatslige samarbejde ikke tilstrækkeligt til at løse samtidens store økonomiske, sociale og sikkerhedspolitiske problemer i Europa. Dette ønske om at indgå i nye former for internationale samarbejdsformer resulterede først i Schumanerklæringen (*se spørgsmål 7*) og dernæst i dannelsen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab.

7

Hvad er Schumanerklæringen?

Schumanerklæringen er en erklæring fremsat af den franske udenrigsminister, Robert Schuman, den

UDDRAG FRA SCHUMANERKLÆRINGEN:

” Europa kan ikke dannes på én gang, og heller ikke i en samlet opbygning: Det kan dannes gennem konkrete resultater – der først skaber en faktisk solidaritet. Samling af de europæiske nationer forudsætter, at det århundredgamle modsætningsforhold mellem Frankrig og Tyskland fjernes: Den påtænkte aktion skal først og fremmest gælde Frankrig og Tyskland. Med dette mål for øje foreslår den franske regering, at aktionen øjeblikkeligt rettes mod et begrænset, men afgørende punkt: Den franske regering foreslår at stille den samlede fransk-tyske produktion af kul og stål under en øverste, fælles myndighed, nemlig en organisation, der vil stå åben for deltagelse fra andre lande i Europa. ”

9. maj 1950. Erklæringen anses for at være den officielle indledning til oprettelsen af det nuværende EU, da den førte til oprettelsen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (*se spørgsmål 3*). Overordnet kan erklæringen beskrives som et forslag om at oprette et organiseret Europa med tætte økonomiske forbindelser for derigennem at opretholde fredelige forbindelser mellem de europæiske lande.

Med Schumanerklæringen foreslog den franske regering at indordne den fransk-tyske kul- og stålproduktion under en fælles såkaldt Høj Myndighed (forløberen for Kommissionen) i en organisation, som det også skulle være muligt for andre europæiske lande at tilslutte sig. Ved at knytte kul- og stålproduktionen i landene sammen ville det blive særdeles vanskeligt at påbegynde en ny europæisk oprustning.

Efter fremsættelsen af Schumanerklæringen gik det hurtigt. På baggrund af erklæringen blev der indkaldt til en regeringskonference i Paris til forhandlinger om en ny form for internationalt samarbejde. Den 18. april 1951 blev Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab undertegnet i Paris (EKSF-traktaten).

8

Findes der en officiel EU-sang?

Ja. Men måske ikke ligefrem en sang. Siden 1985 har EU anvendt Europahymnen, "Ode til glæden" fra sidste sats i Beethovens 9. symfoni, som musikalsk symbol på EU. Oprindeligt var det Europarådet, som begyndte at anvende dette musikstykke i 1972. I dag anvender både Europarådet og EU Europahymnen, selv om der er tale om to forskellige organisationer (*se spørgsmål 37*).

Europahymnen er i dag EU's officielle hymne. Den erstatter ikke EU-landenes nationalsange. Den var indskrevet i udkastet til forfatningstraktaten som EU's officielle hymne, men er udeladt af Lissabontraktaten.

Europahymnen kan høres på internetadressen europa.eu/abc/symbols/anthem/index_da.htm

EU-flaget.

9

Hvad symboliserer EU's flag?

De 12 gyldne stjerner, der danner en cirkel på en blå baggrund, symboliserer solidaritet og harmoni mellem Europas befolkninger.

EU har anvendt flaget siden 1986. Selv om EU i 1986 havde netop 12 medlemslande, har antallet af stjerner ikke noget at gøre med antallet af medlemslande i EU. Antallet af stjerner er fast uden hensyn til antallet af medlemslande, da tallet 12 gennem årtusinder har været anvendt som symbol på fuldkommenhed og enhed.

Oprindeligt var det Europarådet, som i 1955 valgte flaget som symbol. I dag anvendes flaget som symbol for både EU og Europarådet, selv om der er tale om to forskellige organisationer (*se spørgsmål 37*).

10

Hvornår er det Europadag?

Hvert år den 9. maj er det "Europadag". Datoen er valgt ud fra, at det var den 9. maj 1950, at den daværende franske udenrigsminister, Robert Schuman, fremsatte en erklæring om at skabe et forenet Europa. Planen var, ifølge Schuman, at samle den franske og tyske kul- og stålproduktion under en fælles europæisk myndighed.

Dette førte i 1951 til oprettelsen af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, som var optakten til det, vi i dag kender som EU (*se spørgsmål 3 og 7*).

Rundtomkring i Europa og i EU-institutionerne markeres Europadagen på forskellig vis med aktiviteter, som har til formål at bringe EU tættere på borgerne og befolkningerne i Europa tættere på hinanden.

Traktater

11

Hvad er en traktat?

En traktat er en juridisk bindende aftale indgået mellem to eller flere lande. EU's målsætninger, kompetence, politiske og juridiske instrumenter m.m. er beskrevet i de traktater, der er indgået mellem EU's medlemslande.

EU-traktaternes bestemmelser er grundlaget for al anden EU-ret. Det betyder, at alle EU's andre regler (forordninger, direktiver, afgørelser, beslutninger m.m.) skal være i overensstemmelse med traktaterne. Både i deres indhold og i den måde, de er vedtaget på.

En traktat indledes ofte med en præambel, der beskriver baggrunden for og formålet med at indgå traktaten. Herefter kommer selve traktatens bestemmelser, der er delt op i nummererede afsnit, som kaldes artikler. Ofte vil der også være protokoller og erklæringer knyttet til selve traktatteksten.

Protokoller anses for dele af den traktat, de knytter sig til, og er derfor juridisk bindende dokumenter. Protokoller kan kun revideres ved en traktatændring.

Det er bl.a. på baggrund af en protokol til Maastrichttraktaten, at Danmark fortsat kan have regler om, at udlændinge som udgangspunkt ikke kan købe sommerhus i Danmark (*se spørgsmål 112*).

Erklæringer er politisk bindende dokumenter i modsætning til de juridisk bindende protokoller. Det vil sige, at erklæringer som regel benyttes som en form for tilkendegivelse af holdninger til forskellige spørgsmål eller uddybende forklaringer, mens protokoller indeholder konkrete bestemmelser, som landene skal overholde. En erklæring kan være afgivet af alle landene, eller det kan være et enkelt land, som afgiver en erklæring om et bestemt emne.

12

Hvilke traktater bygger EU-samarbejdet på?

EU-samarbejdet bygger på tre grundlæggende traktater: Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), Traktaten om den Europæi-

ERKLÆRING OM STEDET FOR DET EUROPÆISKE RÅDS MØDER

I tilknytning til Nicetraktaten blev alle landene enige om denne erklæring om, hvor Det Europæiske Råds møder skal afholdes:

”Erklæring nr. 22 til optagelse i konferencens slutakt vedrørende stedet for Det Europæiske Råds møder.
Fra 2002 afholdes halvdelen af Det Europæiske Råds møder og mindst et om året i Bruxelles. Når Den Europæiske Union har 18 medlemmer, finder alle Det Europæiske Råds møder sted i Bruxelles.”

EØF-traktaten og Euratom-traktaten underskrives i ROM den 25. marts 1957

ske Union (TEU) og Traktaten om Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom).

I TEUF finder man grundlaget for EU's overstatslige samarbejde (*se spørgsmål 5*), som omfatter langt størstedelen af EU's samarbejdsområder, bl.a. det indre marked, miljø, landbrug, fiskeri, retlige og indre anliggender, det økonomisk-monetære samarbejde m.v. TEUF blev undertegnet af de 27 EU-lande i Lissabon den 13. december 2007, men bygger på Traktaten om Det Europæiske Fællesskab (TEF), som er af noget ældre dato. TEF blev indgået mellem de seks oprindelige medlemsstater i Rom den 25. marts 1957.

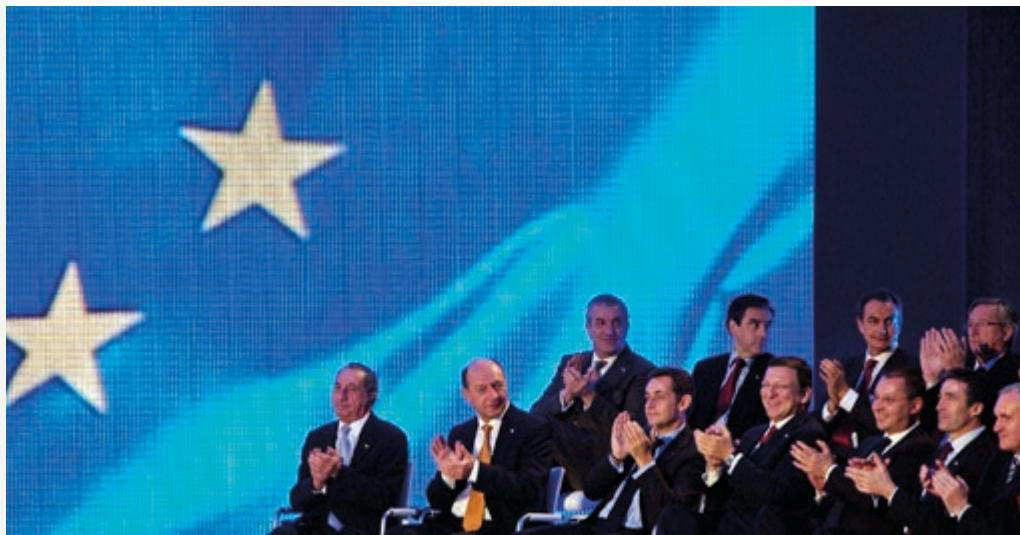
I TEU finder man rammerne for EU's mellemstatslige samarbejde om udenrigs-, sikkerheds- og forsvars-

politiske spørgsmål. Men det er også her, at man f.eks. kan finde en række institutionelle bestemmelser, regler om traktatændringer og om optagelse af nye lande samt de overordnede bestemmelser vedrørende de nationale parlaments rolle i EU-samarbejdet. TEU blev oprindelig undertegnet i Maastricht den 7. februar 1992 af de dengang 15 EU-lande. Traktaten omfattede EU's nye mellemstatslige samarbejde om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik og det første samarbejde om retlige og indre anliggender.

Euratom udgør det traktatmæssige grundlag for EU's aktiviteter inden for kernekraft. Formålet med denne del af EU-samarbejdet er at skabe gode betingelser for udviklingen af kerneenergi i Europa. Det sker navnlig gennem fælles udnyttelse af finan-

ÆNDRINGSTRAKTATER	UNDERTEGNELSE
Fusionstraktaten	08.04.1965 i Bruxelles
Budgettraktat 1	22.04.1970 i Luxembourg
Budgettraktat 2	22.07.1975 i Bruxelles
Den Europæiske Fællesakt	28.02.1986 i Haag
Maastrichttraktaten	07.02.1992 i Maastricht
Amsterdamtraktaten	02.10.1997 i Amsterdam
Nicetraktaten	26.02.2001 i Nice
Lissabontraktaten	13.12.2007 i Lissabon

Et udpluk af EU's stats- og regeringschefer ved ceremonien i anledning af underskrivelsen af Lissabontraktaten den 13. december 2007.

sielle midler, viden, ekspertise og materialer og ved at sikre beskyttelsen af befolkningen. Euratom blev ligesom TEF undertegnet den 25. marts 1957 af de seks oprindelige medlemsstater.

Endelig skal det nævnes, at EU's traktatgrundlag er blevet ændret ved flere lejligheder siden starten i 1957. Det er bl.a. sket gennem de ændringstraktater, som kan ses i tabellen på side 21.

13

Hvad er formålet med Lissabontraktaten?

Lissabontraktaten blev underskrevet af EU's stats- og regeringschefer på Det Europæiske Råds møde den 13. december 2007 i Lissabon. Den nye traktat trådte dog først i kraft den 1. december 2009 efter at have været gennem en næsten to år lang godkendelsesproces i de 27 EU-lande.

De overordnede formål med den nye traktat var bl.a. at

- skabe et mere beslutningsdygtigt EU med 27 eller flere medlemslande, hvor beslutninger træffes hurtigere og mere demokratisk ved at inddrage Europa-Parlamentet mere (*se spørgsmål 19 og 54*),
- skabe et globalt EU med en styrket rolle over for resten af verden, med en EU-formand og en fælles udenrigskoordinator i spidsen (*se spørgsmål 30, 32 og 107*),
- skabe et EU med et stærkere rets- og politisamarbejde (*se spørgsmål 89*),
- skabe et EU nærmere på borgerne, hvor nye politiske initiativer kan iværksættes med underskrifter fra 1 million borgere (*se spørgsmål 57*),
- skabe et EU, hvor EU-landenes parlamenter kontrollerer, at EU kun laver regler på områder, hvor EU-landene ikke selv kan løse problemet bedre hver for sig (*se spørgsmål 76*), og
- tydeliggøre, at EU er et værdifællesskab, der bygger på en række politiske, økonomiske og sociale rettigheder (*se spørgsmål 2 og 16*).

Lissabontraktaten gør det herudover muligt at omdanne det danske retsforbehold fra en ordning, hvor Danmark står helt uden for EU's retlige samarbejde, til en tilvalgsordning, hvor Danmark fra sag til sag kan vælge at deltage på lige fod med de øvrige medlemsstater (*se spørgsmål 68*).

14

Hvad var forfatnings-traktaten?

Forfatningstraktaten var et udkast til en ny grundlæggende traktat for EU, som aldrig blev ratificeret. En del af indholdet i traktaten er nu blevet indført med Lissabontraktaten (*se spørgsmål 13*).

Forfatningstraktaten blev færdigforhandlet af EU-landenes stats- og regeringschefer i Bruxelles i juni 2004 under stor opmærksomhed. Traktaten skulle sætte punktum for næsten 20 års traktatforhandlinger i EU. Hele fire gange i denne periode reviderede EU-landene den oprindelige Romtraktat: EF-pakken, Maastrichttraktaten, Amsterdamtraktaten og Nicetraktaten.

For første gang i EU's historie var en traktat forberedt af en forsamling af folkevalgte politikere. Traktatudkastet blev udarbejdet af et særligt "konvent" nedsat af EU-landenes stats- og regeringschefer. Konventet bestod af repræsentanter for landenes parlamenter og regeringer og for Europa-Parlamentet og Europa-Kommissionen. Konventet arbejdede i knap 16 måneder under ledelse af den tidligere franske præsident Valéry Giscard d'Estaing og leverede i juni 2003 et færdigt traktatudkast til stats- og regeringscheferne.

EU-landene brugte derefter godt et år til at færdigforhandle den nye traktat. Forfatningstraktaten blev underskrevet af stats- og regeringscheferne ved en højtidelig ceremoni i Rom den 29. oktober 2004. Traktaten skulle ifølge planen kunne træde i kraft den 1. november 2006 efter den forventede ratifikation i de 25 EU-lande (*se spørgsmål 18*).

Det blev derfor en brat opvågnen for EU-landenes regeringer, da den nye traktat blev stemt ned ved folkeafstemninger i både Frankrig og Nederlandene i forsommeren 2005. Forfatningstraktaten var dermed død.

15

Kan EU tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention?

Ja, EU kan tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention. Med Lissabontraktaten er det endda gjort til et klart mål for EU at tiltræde, og der er indført et retsgrundlag, som gør det muligt. Men før det sker, kan Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ikke behandle klager over EU for krænkelse af den europæiske menneskerettighedskonvention.

EU's tiltrædelse kræver dog først en enstemmig beslutning i Rådet samt efterfølgende ratifikation (*se spørgsmål 18*) i de 27 medlemslande.

Kommissionen fik i juni 2010 mandat til at begynde forhandlingerne om EU's tiltrædelse og i 2011 blev et foreløbigt udkast til tiltrædelsestraktaten udformet. I skrivende stund arbejdes der stadig på at opnå enighed om tiltrædelsestraktaten i Rådet.

Billedet er fra det første møde i Det Europæiske Konvent den 28. februar 2002. Konventet forbedrede det første udkast til den såkaldte forfatnings-traktat.

16

Hvad er Charteret om Grundlæggende Rettigheder?

Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder er et detaljeret rettighedskatalog, som samler og synliggør i én tekst de borgerlige, politiske, økonomiske og sociale rettigheder, som skal respekteres af EU's institutioner samt af EU-landene, når de gennemfører EU-reglerne.

Charteret blev vedtaget som en politisk erklæring af Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen på et møde i Det Europæiske Råd i Nice i december 2000. Lissabontraktaten henviser nu til charteret, hvormed det er blevet juridisk bindende.

Charteret indfører ikke nye eller udvidede rettigheder, men bygger på eksisterende menneskerettighedsforpligtelser, som er anerkendt af bl.a. Europarådet i den europæiske menneskerettighedskonvention fra 1950 (*se spørgsmål 15*), i EU-retten og i medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner.

17

Hvordan ændrer man en traktat?

Retten til at foreslå ændringer af EU's traktater ligger hos medlemslandene, Kommissionen og Europa-Parlamentet.

En revision af EU's traktater kræver indkaldelse af en regeringskonference med deltagelse af repræsentanter for EU-landenes regeringer, som har ansvaret for at færdigforhandle den nye traktat. En regeringskonference strækker sig ofte over flere måneder og består af gentagne møder på forskelligt niveau, som afsluttes med et

topmøde mellem medlemslandenes stats- og regeringschefer.

Den færdigforhandlede traktattekst skal til sidst godkendes og ratificeres af alle EU-lande, før den kan træde i kraft (*se spørgsmål 18*).

Regeringskonferencer skal som udgangspunkt forberedes af et konvent bestående af repræsentanter for de nationale regeringer og parlamenter, Europa-Parlamentet og Kommissionen. Konventets opgave er at udarbejde anbefalinger til regeringskonferencen, som så står for den endelige fastlæggelse af ændringerne.

Både udkastet til den såkaldte forfatningstraktat og Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder blev forberedt af et konvent (*se spørgsmål 14 og 16*).

Det er altså en lang proces at ændre reglerne i traktaterne. Derfor er der også enkelte bestemmelser, som kan ændres gennem enklere procedurer, der ikke kræver indkaldelse af en regeringskonference eller et konvent. Men det er kun nogle afgrænsede områder, der kan ændres på denne måde. De enklere procedurer kan f.eks. ikke bruges til at overføre kompetencer til EU (*se spørgsmål 70*).

18

Hvad er ratifikation?

Ratifikation betyder, at et land indgår en international aftale endeligt. Dette sker, ved at landet afleverer et såkaldt ratifikationsinstrument på det sted, hvor landene har aftalt at opbevare disse dokumenter. Et ratifikationsinstrument er det dokument, hvori regeringerne bekræfter, at de vil overholde traktaten. Ratifikationsinstrumenterne vedrørende EU's traktater skal afleveres i Rom. I Danmark er det Udenrigsministeriet, som står for at skrive denne tekst og få den afleveret i Rom.

Når der forhandles om internationale aftaler eller traktater, opnår landenes regeringer først politisk enighed om teksterne. Selv om denne politiske enighed kan være forpligtende til en vis grad, er den ikke juridisk bindende. For at en aftale eller en traktat er bindende, kræves det, at landene ratificerer den. Det vil sige, at regeringerne, som har forhandlet aftalen, endnu en gang skal acceptere aftalen, efter at denne er godkendt i landenes parlamenter. De nærmere regler er som regel beskrevet i landenes forfatninger. F.eks. eksempel kræver den danske grundlov i visse tilfælde et bredt flertal i Folketinget eller en folkeafstemning, før regeringen kan ratificere en traktat (*se spørgsmål 72*).

Europa-Parlamentet

19

Hvad er Europa-Parlamentet?

Europa-Parlamentet er EU's folkevalgte organ. Ligesom Folketinget er det sammensat af medlemmer, som vælges ved almindelige og direkte valg. Det sker i alle EU's 27 medlemsstater hvert femte år i juni.

Europa-Parlamentets vigtigste beføjelser er

- at stå for udformningen af EU's lovgivning sammen med Rådet,

- at vedtage EU's årlige budget sammen med Rådet og
- at udøve parlamentarisk kontrol med Kommissionen.

Lovgiver

Europa-Parlamentet og Rådet vedtager i fællesskab størstedelen af EU's lovgivning efter den såkaldte almindelige lovgivningsprocedure, hvor de to institutioner skal blive enige om nye regler og love (*se spørgsmål 54*). Rådet er dog hovedlovgiver på enkelte mere følsomme samarbejdsområder, hvor Europa-Parlamentet inddrages mere begrænset. Eksempelvis når der skal vedtages regler om skatter og afgifter eller familieretlige spørgsmål.

Møde i Europa-Parlamentet.

Budgetmyndighed

Godkendelsen af EU's årlige budget er også en fælles opgave for Europa-Parlamentet og Rådet, som kulminerer med budgettets endelige vedtagelse hvert år i december. Hvis ikke Parlamentet og Rådet her kan blive enige, har Parlamentet ret til at forkaste budgettet. Det er dog mange år siden, det er sket. For at undgå en årligt tilbagevendende konflikt, er Rådet og Parlamentet nemlig begyndt at enes om rammerne for budgettet for flere år ad gangen. Dermed har begge institutioner forpligtet sig til at godkende budgetter hvert år inden for visse overordnede rammer (*se spørgsmål 87*)

Parlamentarisk kontrol med Kommissionen

Endelig er det Europa-Parlamentets opgave at stå for den parlamentariske kontrol med Kommissionen. Det sker med udgangspunkt i en betydelig politisk indflydelse over for Kommissionen.

Det er bl.a. Parlamentet, som vælger Kommissionens formand og godkender den samlede Kommission i forbindelse med dens indsættelse hvert femte år. Og i særlig alvorlige tilfælde kan Parlamentet endda stille et mistillidsvotum til Kommissionen, som kan føre til Kommissionens afgang.

I det daglige foregår kontrollen med Kommissionen som regel mere fredsommeligt, bl.a. ved at EU-kommissærerne møder op i Parlamentet og dets udvalg og besvarer spørgsmål fra parlamentsmedlemmerne.

20

Hvad har Mickey Mouse med Europa-Parlamentet at gøre?

Den tidligere britiske premierminister Margaret Thatcher citeres ofte for at have kaldt Europa-Parlamentet for et Mickey Mouse-parlament. Det er dog tvivlsomt, om hun offentligt har brugt denne betegnelse om Europa-Parlamentet.

Når Thatcher alligevel ofte tilskrives dette udsagn, skyldes det formentligt, at hun i et tv-interview på BBC den 27. november 1989 udtalte, at "Europa-Parlamentet ikke var, hvad man forstår ved et parlament, og at det næppe nogen sinde ville kunne udvikle sig til det med så mange forskellige sprog".

Europa-Parlamentets medlemmer holder møder i både Bruxelles og Strasbourg, så hver måned pakkes kuffetterne med de vigtigste papirer m.m.

Udtalelsen affødte omgående skarp kritik fra britiske medlemmer af Europa-Parlamentet. Først sendte John Tomlinson den 5. december et indlæg til dagbladet the Guardian, hvor han ironiserede over, at Thatcher ikke mente, at Europa-Parlamentet var et "rigtigt parlament", når det britiske underhus var så "regeringsstyret". Og ugen efter fulgte et andet britisk europaparlamentsmedlem, Glyn Ford, udtalelsen op på Parlamentets samling den 11. december 1989, hvor han erklærede: "Som visse medlemmer er klar over, har fru Thatcher ved en række lejligheder gjort det klart, at hun grundlæggende anser denne institution for et Mickey Mouse-parlament." Ford understregede sin pointe ved under talen at holde en Mickey Mouse-maske op foran sig.

21

Hvor ligger Europa-Parlamentet?

De fleste forbinder nok Europa-Parlamentet med Bruxelles. Det holder også delvis til her. Men det er faktisk den franske by Strasbourg, der er Parlamentets officielle hjemsted. Herudover har en del af

Parlamentets administration hjemsted i Luxembourg. Parlamentet fordeler dermed sit arbejde over ikke mindre end tre byer.

Da Strasbourg er Parlamentets officielle hjemsted, skal de månedlige plenarmøder af 4 dages varighed afholdes her, ligesom møderne om EU's budget også skal foregå i Strasbourg. Plenarmøder ud over de månedlige 12 afholdes i Bruxelles, hvor også Parlamentets udvalgsmøder og gruppemøder finder sted.

Det koster mange penge og er besværligt for medlemmerne at flytte mellem Strasbourg og Bruxelles hver måned. Det er imidlertid ikke så nemt at ændre denne beslutning. Det er nemlig skrevet ind i EU-traktaten, at Parlamentets hjemsted er i Strasbourg, hvilket betyder, at det kun kan ændres med alle EU-landes tilslutning gennem en traktatændring. Dermed kræver det, at Frankrig også støtter, at Parlamentet flytter fra Strasbourg.

Spørgsmålet om placeringen af EU's institutioner er et følsomt politisk emne, hvilket bl.a. skyldes den prestige og ikke mindst de økonomiske interesser, som er forbundet med at have en EU-institution placeret i landet. I forbindelse med forhandlingerne om den flerårige budgetramme i 2012 har Parlamentet selv peget på de besparelser, der er at hente ved kun at have et hjemsted.

22

Hvor mange politiske grupper er der i Europa-Parlamentet?

De europaparlamentarikere som blev valgt i juni 2009, har organiseret sig i syv politiske grupper efter politisk tilhørsforhold. Selv om medlemmerne vælges nationalt, er det deres politiske overbevisning, der bestemmer, hvordan de organiserer sig.

De politiske grupper dannes efter hvert valg til Europa-Parlamentet. Det kræver minimum 25 medlemmer, der er valgt i mindst 1/4 af de 27 EU-lande, at danne en politisk gruppe. De syv politiske grupper og de enkelte løsgængere dækker mere end 100 nationale politiske partier.

Som medlem af en politisk gruppe opnår medlemmerne adgang til betydningsfulde poster og støtte til at ansætte personale. Gruppernes formænd udgør sammen med formanden for Parlamentet "formandskonferencen", som bl.a. har det overordnede ansvar for at fastlægge Europa-Parlamentets dagsordener.

Der findes en oversigt over, hvordan medlemmerne har fordelt sig på de politiske grupper på Europa-Parlamentets hjemmeside: <http://www.europarl.europa.eu/portal/da>

23

Hvor mange medlemmer af Europa-Parlamentet har de enkelte lande?

Europa-Parlamentet består frem til udgangen af lovgivningsperioden 2009-2014 af 754 medlemmer. Europa-Parlamentet vil derefter komme til at bestå af 751 medlemmer, da Tyskland mister 3 pladser. Det står i Lissabontraktatens artikel 14 TEU, at "ingen medlemsstat kan tildeles mere end 96 pladser".

Fordelingen af parlamentsmedlemmer mellem de enkelte EU-lande sker efter et princip om såkaldt degressiv proportionalitet. Det betyder, at pladserne fordeles efter landenes indbyggertal, men på en måde, hvor der tages et vist hensyn til de mindre folkerige medlemslande.

ANTAL MEDLEMMER AF EUROPA-PARLAMENTET FRA DE ENKELTE EU-LANDE

Medlemsstat	Nuværende	Lissabontraktaten fra 2014
Tyskland	99	96
Storbritannien	73	73
Frankrig	74	74
Italien	73	73
Spanien	54	54
Polen	51	51
Rumænien	33	33
Nederlandene	26	26
Grækenland	22	22
Belgien	22	22
Portugal	22	22
Ungarn	22	22
Tjekkiet	22	22
Sverige	20	20
Bulgarien	18	18
Østrig	19	19
Slovakiet	13	13
Danmark	13	13
Finland	13	13
Irland	12	12
Litauen	12	12
Letland	9	9
Slovenien	8	8
Estland	6	6
Cypern	6	6
Luxembourg	6	6
Malta	6	6
I alt	754	751

F.eks. er det aftalt, at ingen medlemslande kan få færre end seks medlemmer eller flere end 96 fra og med valget i 2014. Malta, der i dag har fem pladser, kan med andre ord se frem til at få yderligere et medlem, mens Tyskland, som i dag har 99 medlemmer, må afgive tre (se tabellen).

Margrete
Auken

Bendt
Bendtsen

Ole
Christensen

Anne E.
Jensen

Dan
Jørgensen

Morten
Løkkegaard

TOPSCORERE VED TIDLIGERE EUROPA- PARLAMENTSVALG

1979, Poul Møller
(Det Konservative Folkeparti)
153.227

1984, Else Hammerich
(Folkebevægelsen mod EF)
156.145

1989, Erhard Jakobsen
(Centrum-Demokraterne)
116.875

1994, Poul Schlüter
(Det Konservative Folkeparti)
247.956

1999, Bertel Haarder
(Venstre)
180.974

2004, Poul Nyrup Rasmussen
(Socialdemokraterne)
407.966

2009, Morten Messerschmidt
(Dansk Folkeparti)
284.500

24

Hvem er de danske medlemmer af Europa- Parlamentet?

Danmarks 13 medlemmer af Europa-Parlamentet
pr. 1. juli 2009:

- Margrete AUKEN (SF),
Gruppen De Grønne/Den Europæiske Fri Alliance
- Bendt BENDTSEN (Det Konservative Folkeparti),
Det Europæiske Folkepartis Gruppe (Kristelige
demokrater)
- Ole CHRISTENSEN (Socialdemokraterne),
Gruppen for Det Progressive Forbund af
Socialdemokrater i Europa-Parlamentet
- Anne E. JENSEN (Venstre),
Gruppen Alliancen af Liberale og Demokrater for
Europa
- Dan JØRGENSEN (Socialdemokraterne),
Gruppen for Det Progressive Forbund af
Socialdemokrater i Europa-Parlamentet
- Morten LØKKEGAARD (Venstre),
Gruppen Alliancen af Liberale og Demokrater for
Europa
- Morten MESSERSCHMIDT (Dansk Folkeparti),
Gruppen for Europæisk Frihed og Demokrati
- Jens RØHDE (Venstre),
Gruppen Alliancen af Liberale og Demokrater for
Europa
- Anna ROSBACH (løsgænger),
Gruppen De Europæiske Konservative og
Reformister
- Christel SCHALDEMOSE (Socialdemokraterne),
Gruppen for Det Progressive Forbund af
Socialdemokrater i Europa-Parlamentet
- Søren Bo SØNDERGAARD
(Folkebevægelsen mod EU),
Den Europæiske Venstrefløjs Fællesgruppe/
Nordisk Grønne Venstre
- Britta THOMSEN (Socialdemokraterne),
Gruppen for Det Progressive Forbund af
Socialdemokrater i Europa-Parlamentet
- Emilie TURUNEN (SF),
Gruppen De Grønne/Den Europæiske Fri Alliance

Morten
Messerschmidt

Jens
Rohde

Anna
Rosbach

Christel
Schaldemose

Søren Bo
Søndergaard

Britta
Thomsen

Emilie
Turunen

25

Hvad tjener et medlem af Europa-Parlamentet?

Det er fastsat, at et medlem af Europa-Parlamentet tjener 38,5 pct. af den løn, som en dommer ved EU-domstolen får. Det betyder, at et parlamentsmedlem i 2011 tjente en årlig grundløn på 712.221 kr. før skat (95.472 euro). Medlemmerne betaler skat af lønnen til EU på knap 20 pct. Europaparlamentsmedlemmer, som bor i Danmark, skal også betale dansk skat, så den samlede skat kommer til at svare til den, alle andre danskere betaler.

Ud over det faste vederlag modtager parlamentsmedlemmerne en række skattefri godtgørelser, som skal gøre det muligt at varetage hvervet som parlamentariker. Det drejer sig om:

Godtgørelse af kontorudgifter (blyantspenge) på 32.070 kr. om måneden til dækning af udgifter til lokaleleje, telefon, telefaks, kopimaskiner, computere og vedligeholdelse af kontorudstyret samt til rejser i eget land.

Sekretariatsgodtgørelse på op til 158.219 kr. om måneden til ansættelse af medarbejdere. Midlerne udbetales ikke til medlemmerne, men direkte til de ansatte eller til en tredjepart, som forvalter ansættelsesforholdet.

Rejsegodtgørelse, der svarer til prisen på en økonomiflybillet fra den nærmeste internationale lufthavn til lufthavnen i Bruxelles eller Strasbourg.

Dagpenge på 2.267 kr. pr. mødedag i EU til dækning af udgifter til hotel og måltider samt diverse øvrige udgifter i forbindelse med opholdet.

HØJESTE ANTAL PERSONLIGE STEMME VED VALG TIL EUROPA- PARLAMENTET

Forhenværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen satte rekord ved valget i 2004 med 407.966 personlige stemmer. Tidligere rekordindehaver var tidligere statsminister Poul Schlüter, som ved valget i 1994 fik 247.956 personlige stemmer.

Den store stemmesluger ved 2009-valget var Morten Messerschmidt fra Dansk Folkeparti, der opnåede 284.500 stemmer.

Et medlem af Europa-Parlamentet kan ikke samtidig være medlem af et nationalt parlament.

26

Kan et medlem af Europa-Parlamentet samtidig være medlem af et nationalt parlament?

Det er i dag ikke muligt for et medlem af Europa-Parlamentet samtidig at være medlem af et nationalt parlament.

I perioden 1958-1979 bestod Europa-Parlamentet ellers alene af udpegede medlemmer fra EU-landenes nationale parlamenter. Selv efter 1979, hvor man indførte direkte valg til Europa-Parlamentet, var det ikke ualmindeligt, at europaparlamentsmedlemmer samtidig havde sæde i et nationalt parlament. Men Europa-Parlamentets opgaver udviklede sig efterhånden og fik et sådant omfang, at det i praksis blev uoverkommeligt at udøve et dobbeltmandat.

Med virkning fra europaparlamentsvalget i 2004 blev reglerne derfor ændret, så det ikke længere er tilladt, at medlemmer af Europa-Parlamentet samtidig er medlemmer af et nationalt parlament.

27

Hvor mange europæere stemte til europaparlamentsvalget?

Den gennemsnitlige valgdeltagelse ved europaparlamentsvalget i 2009 var 43 pct. i EU som helhed.

Tallet dækker dog over betydelige forskelle i de 27 EU-lande. Den laveste valgdeltagelse var i Slovakiet med 19,64 pct., mens den højeste var i Luxembourg, hvor hele 90,75 pct. af vælgerne fandt vej til stemmeboksen. Med til historien hører dog her, at det er obligatorisk at stemme i Luxembourg.

I Danmark lå valgdeltagelsen ved parlamentsvalget i 2009 for første gang pænt over EU-gennemsnittet med godt 59 pct. Hvilket må ses i sammenhæng med, at der samme dag var folkeafstemning om

ændring af tronfølgeloven. Danmark har ved tidligere valg ligget tæt på eller under gennemsnittet med en valgdeltagelse på omkring 50 pct.

VALGDELTADELSE VED VALG TIL EUROPA-PARLAMENTET

	DANMARK (%)	EU-GENNEMSNIT (%)
1979	47,8	63,0
1984	52,4	61,0
1989	46,2	58,5
1994	52,9	56,8
1999	50,5	49,6
2004	47,9	45,7
2009	59,5	43,0

VALGDELTADELSE VED EUROPAPARLAMENTSVALGET I 2009 (%)

Belgien	90,4
Tjekkiet	28,2
Danmark	59,5
Tyskland	43,3
Estland	43,9
Grækenland	52,6
Spanien	44,9
Frankrig	40,6
Irland	58,6
Cypern	59,4
Letland	53,7
Litauen	21,0
Ungarn	36,3
Malta	78,8
Nederlandene.	36,8
Østrig	46,0
Polen	24,5
Portugal	36,8
Slovenien	28,3
Slovakiet	19,6
Finland	40,3
Sverige	45,5
Italien	65,1
Luxembourg	90,8
Storbritannien	34,7
Rumænien	27,7
Bulgarien	39,0

Rådet

28

Hvad er Rådet?

Rådet er den EU-institution, hvor de nationale regeringer er repræsenteret. Rådet består af ministre fra alle medlemslandenes regeringer. Rådet kaldes også Ministerrådet, men formelt hedder det Rådet for Den Europæiske Union.

Rådets primære opgave er at vedtage ny EU-lovgivning. Ofte sker det i samarbejde med Europa-Parlamentet, som eksempelvis på miljøområdet, hvor de fleste regler vedtages efter den almindelige

lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*). Men på enkelte områder vedtager Rådet EU-lovgivning alene. Det sker bl.a., hvad angår moms og afgifter, hvor Europa-Parlamentet kun skal høres (*se spørgsmål 53* for en uddybning).

Forslag til ny EU-lovgivning fremsættes altid af Kommissionen. Herefter begynder Rådet sin behandling. Forslagene bliver først behandlet i Rådets arbejdsgrupper, som består af embedsmænd. Herefter sendes forslagene til landenes EU-ambassadører, der er samlet i komiteen Coreper (*se spørgsmål 33*). Når EU-ambassadørerne har forhandlet de største dele af et forslag på plads,

Repræsentanter for EU-landenes regeringer mødes i Rådet for at diskutere og vedtage ny EU-lovgivning.

sendes sagen til endelig vedtagelse hos ministrene i Rådet.

Ud over at vedtage lovgivning har Rådet også til opgave at godkende EU's årlige budget sammen med Europa-Parlamentet (*se spørgsmål 87*). Rådet har desuden ansvaret for at koordinere medlemslandenes økonomiske politik og træffe beslutninger om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

29

Hvad er Det Europæiske Råd?

Det Europæiske Råd kan let forveksles med Rådet for Den Europæiske Union, der i daglig tale kaldes Rådet eller Ministerrådet (*se spørgsmål 28*). Der er dog forskel på de to råd. Rådet for Den Europæiske Unions primære opgave er at vedtage ny EU-lovgivning. Derimod vedtager Det Europæiske Råd ikke lovgivning, men fokuserer på den overordnede ledelse af EU-samarbejdet.

Det Europæiske Råd består af medlemslandenes stats- og regeringschefer (dvs. landenes præsiden-

ter og/eller statsministre), den faste formand og formanden for Kommissionen. Når det Europæiske Råd mødes – ca. fire gange årligt – omtales det i medierne ofte som EU-topmøde.

I Det Europæiske Råd indgås politiske aftaler om, hvilken retning EU skal bevæge sig i, eller hvordan større problemer skal håndteres. Det Europæiske Råd skal i de fleste tilfælde træffe sine afgørelser med enstemmighed. De konklusioner, der vedtages, binder ikke landene retligt, men de vil ofte danne grundlag for det videre lovgivningsarbejde i de andre EU-institutioner.

30

Hvem sidder for bordenden blandt medlemslandene?

Medlemslandenes regeringer er repræsenteret to steder: i Det Europæiske Råd (*se spørgsmål 29*) og i Rådet for Den Europæiske Union, også kaldet Rådet (*se spørgsmål 28*). Begge råd har en formand, der sidder for bordenden og leder

DANSKE FORMANDSKABER

Danmark varetog senest formandskabet i første halvår af 2012. Danmark udarbejdede sammen med Polen og Cypern et fælles 18-måneders-program i deres såkaldte gruppeformandskab, som altid består af tre medlemslande.

Danmark har tidligere varetaget formandskabet for EU i

- andet halvår af 1973
- første halvår af 1978
- andet halvår af 1982
- andet halvår af 1987
- første halvår af 1993
- andet halvår af 2002.
- første halvår af 2012

møderne. Mens formanden for Det Europæiske Råd vælges for 2 1/2 år ad gangen, går formandskabet i Rådet på skift mellem medlemslandene hvert halve år. Den eneste undtagelse er på udenrigsområdet, hvor den høje repræsentant er fast formand (se *spørgsmål 32*).

Formandskabet for Rådet har stor betydning. Det land, som har formandskabet, skal nemlig tilrettelægge og lede alle Rådets møder, og hvert land foretager sin egen prioritering af, hvilke sager og områder det vil fremme i løbet af formandskabsperioden. Går forhandlingerne i hårdknude, eller opstår der andre problemer, er det også formandskabets opgave at forsøge at finde et løsningsforslag. Formandskabet skal udøves neutralt og upartisk, og ofte må formandskabslandet sætte sine egne interesser i baggrunden for at opnå enighed mellem landene.

Det er et stort arbejde at have formandskabet, og derfor gennemføres formandskaber som del af et gruppeformandskab, hvor tre formandskabslande går sammen om et fælles program for de 18 måneder, de tilsammen har formandskabet (se *spørgsmål 31*). Hensigten er, at store lande skal lette byrden under mindre landes formandskab, og at der skal være en vis sammenhæng mellem de formandskaber, der kommer efter hinanden.

31

I hvilken rækkefølge udøves formandskabet for Rådet?

Rådet besluttede i 2007 formandskabsrækkefølgen frem til 2020:

FORMANDSKABSRÆKKEFØLGE FREM TIL 2020

	1. halvår	2. halvår
2012	Danmark	Cypern
2013	Irland	Litauen
2014	Grækenland	Italien
2015	Letland	Luxembourg
2016	Nederlandene	Slovakiet
2017	Malta	Storbritannien
2018	Estland	Bulgarien
2019	Østrig	Rumænien

Repræsentanter for EU-landenes regeringer mødes i Rådet for at diskutere og vedtage ny EU-lovgivning.

32

Har EU en udenrigsminister?

EU har ikke nogen egentlig udenrigsminister, da der ikke findes ministre i EU's institutioner. Det er i stedet den høje repræsentant for udenrigsanliggender, der repræsenterer EU udadtil og koordinerer udenrigspolitikken internt i EU. Den høje repræsentant sidder i to EU-institutioner på samme tid. Hun er nemlig både næstformand i Kommissionen og fast formand for medlemslandenes udenrigsministre, når de mødes i Rådet for Udenrigsanliggender.

På lige fod med de øvrige medlemmer af Kommissionen vælges den høje repræsentant af Det Europæiske Råd i enstemmighed og skal derefter godkendes af Europa-Parlamentet. Den høje repræsentant står i spidsen for den fælles europæiske udenrigstjeneste, der består af medarbejdere fra Rådets sekretariat, Kommissionen og medlemslandenes udenrigstjenester.

33

Hvad er Coreper?

Coreper er en fransk forkortelse for "Comité des Représentants Permanents", der betyder "komitéen af faste repræsentanter". Det noget kryptiske navn dækker over det øverste embedsmandsniveau i Rådet, samlingen af medlemslandenes EU-ambassadører. Coreper har til opgave at afslutte de forberedende forhandlinger i Rådet, så landene er så enige som muligt på alle tekniske og ukontroversielle områder, inden ministrene skal træffe de endelige beslutninger. På denne måde kan ministrene koncentrere sig om det vigtigste og mest politiske i sagerne.

På grund af de mange sager, der behandles i Rådet, er Coreper opdelt i to udvalg: Coreper-I og Coreper-II. Coreper-I tager sig af politikområder som bl.a. miljø, transport, arbejdsmarked og erhverv, og Coreper-II varetager de overordnede politikker og generelle politikområder som f.eks. udenrigspolitik, budget, retlige og indre anliggender samt EU's overordnede udvikling. Danmarks EU-ambassadør deltager i Coreper-II, mens hans stedfortræder deltager i Coreper-I (*se spørgsmål 78*).

Inden et forslag til EU-lovgivning når til Coreper og derefter til ministrene i Rådet er det som regel diskuteret gennem længere tid i en mere teknisk arbejdsgruppe med embedsmænd fra EU-landene.

Arbejdsgrupper under Coreper

Inden et forslag når til Coreper og derefter til ministrene i Rådet, er det som regel blevet diskuteret gennem længere tid i en af de omkring 300 faste arbejdsgrupper, der findes i Rådet. Arbejdsgrupperne består af embedsmænd fra medlemslandene og fra landenes faste repræsentationer i Bruxelles (*se spørgsmål 78*).

Arbejdsgruppernes opgave er at arbejde sig frem til et forslag, der vil være enighed om i Rådet. I arbejdsgrupperne foretages en teknisk gennemgang af forslagene, og der forhandles om og udarbejdes ændringsforslag til de oprindelige forslag for at nå frem til et resultat, som kan accepteres af regeringerne i alle lande. Når en arbejdsgruppe har lavet et fælles forslag eller forhandlingerne er gået i hårdknude, går sagen videre til Coreper.

DE TI FASTE SAMLINGER AF RÅDET

- Almindelige anliggender
- Udenrigspolitik
- Økonomi og finans
- Retlige og indre anliggender
- Beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik
- Konkurrenceevne (det indre marked, industri og forskning)
- Transport, telekommunikation og energi
- Landbrug og fiskeri
- Miljø
- Uddannelse, ungdom og kultur

34

Hvad gør man ved rådsmøder, hvor EU-landene ikke har ministre for samme områder?

Der er ingen krav om, hvilken minister et medlemsland deltager med i Rådet. Som oftest sender landene den ansvarlige minister på området. Det er derfor ikke noget problem, at medlemslandene har forskellige opdelinger af ministerposterne. Ved et spørgsmål om vedvarende energi kunne man derfor forestille sig, at nogle lande sender deres klimaminister, mens andre sender deres energiminister eller miljøministre.

Når der er sager på dagsordenen, som deles af flere ministre, vil de ofte begge deltage. Når Rådet mødes om retlige og indre anliggender, vil Danmark derfor ofte være repræsenteret med både justitsministeren og ministeren for flygtninge og integration, da der som regel vil være punkter inden for begge områder på dagsordenen.

Der er ti faste samlinger af Rådet fordelt på politikområder. Det hjælper med at samle diskussio-

nerne på de enkelte politikområder og gør det samtidig nemmere for landene at sende den ansvarlige minister. De ti samlinger kan ses i boksen på side 40.

35

Hvad betyder kvalificeret flertal?

Rådet beslutter sig enten med enstemmighed eller med kvalificeret flertal. Kvalificeret flertal betyder, at der er bestemte krav til, hvordan et flertal skal være sammensat, for at Rådet kan træffe en beslutning.

Kvalificeret flertal skal sikre, at der tages hensyn til landenes forskellige størrelse, og at der er tilstrækkelig bred opbakning til beslutningerne. Man tager altså hensyn til, at flertallet skal afspejle både et flertal af lande og et flertal af borgere.

Det er et kompliceret system, som er skabt og blevet ændret i mange lange og hårde forhandlinger. Der er derfor ikke nogen klar logik bag de enkelte landes præcise stemmevægte, dvs.

MEDLEMSLANDENES STEMMEVÆGTE OG BEFOLKNINGSANDEL

Medlemslande	Antal stemmer indtil den 31. oktober 2014 (stemmevægt)	Befolkning, mio. indbyggere, 2009	Andel af EU's befolkning, 2009
Tyskland	29	82,0	16,4 pct.
Frankrig	29	64,4	12,9 pct.
Storbritannien	29	61,6	12,3 pct.
Italien	29	60,0	12,0 pct.
Spanien	27	45,8	9,2 pct.
Polen	27	38,1	7,6 pct.
Rumænien	14	21,5	4,3 pct.
Nederlandene	13	16,5	3,3 pct.
Grækenland	12	11,3	2,3 pct.
Portugal	12	10,8	2,2 pct.
Belgien	12	10,6	2,1 pct.
Tjekkiet	12	10,5	2,1 pct.
Ungarn	12	10,0	2,0 pct.
Sverige	10	9,3	1,9 pct.
Østrig	10	8,4	1,7 pct.
Bulgarien	10	7,6	1,5 pct.
Danmark	7	5,5	1,1 pct.
Slovakiet	7	5,4	1,1 pct.
Finland	7	5,3	1,1 pct.
Irland	7	4,5	0,9 pct.
Litauen	7	3,3	0,7 pct.
Letland	4	2,3	0,5 pct.
Slovenien	4	2,0	0,4 pct.
Estland	4	1,3	0,3 pct.
Cypern	4	0,8	0,2 pct.
Luxembourg	4	0,5	0,1 pct.
Malta	3	0,4	0,1 pct.
EU i alt	345	499,7	100 pct.

Rådet træffer 90 pct. af sine beslutninger uden at stemme.

antallet af stemmer, de enkelte lande har. Den endelige magtfordeling afspejler derfor et politisk kompromis af de enkelte landes tilkæmpede stemmevægte.

Medlemslandenes stemmevægte og befolkningsandel er opstillet i tabellen side 41.

I dag er der et kvalificeret flertal, når der er 255 stemmer fra et flertal af medlemslandene, dvs. fra mindst 14 af de i dag 27 lande. Fra den 1. november 2014 bliver stemmevægtene afskaffet og et kvalificeret flertal skal kun leve op til to kriterier: Flertallet skal bestå af mindst 55 pct. af medlemslandene, som skal repræsentere mindst 65 pct. af EU's samlede befolkning. For at blokere en beslutning skal et mindretal mindst bestå af fire medlemslande. Det betyder f.eks., at Tyskland, Frankrig og Storbritannien ikke alene kan blokere for, at et forslag bliver vedtaget, selv om landene repræsenterer 41,3 pct. af EU's samlede befolkning.

Det delikate kompromis om kvalificeret flertal har herudover en række detaljerede regler, som bl.a. gør det muligt for et mindretal at udskyde vedtagelsen af en sag, selv om mindretallet ikke er stort nok til at blokere en beslutning fuldstændig.

Efter den 1. november 2014 vil der stadig være mange områder, hvor Rådet træffer afgørelse med

enstemmighed, eller hvor der er skærpede krav til det kvalificerede flertal. Det gælder f.eks. på det udenrigspolitiske område.

36

Hvordan stemmer Rådet?

Rådet træffer over 90 pct. af sine beslutninger uden at stemme. I Rådet prøver medlemslandene nemlig for det meste at forhandle sig frem til et resultat, som alle lande kan støtte. Der tales om en stærk "konsensusnorm" i Rådet. Men det betyder ikke, at stemmevægte og kvalificeret flertal er uden betydning. For selv om det på papiret ser ud som om, stemmereglerne ikke bliver brugt særlig tit, har stemmereglerne meget ofte en indflydelse på resultatet af Rådets arbejde. Selve muligheden for, at der kan skrives til afstemning om et forslag, kan nemlig presse modstræbende medlemslande til at acceptere et kompromis. Muligheden for at stemme om forslaget bruges dermed som trussel om isolation i forhandlingerne. Hvis et land siger, at det vil stemme imod et forslag, så mister det også muligheden for at få indflydelse på det kompromis, der bliver fornet i forhandlingerne.

KVALIFICERET FLERTAL ELLER EJ?

På EU-Oplysningens hjemmeside har vi lavet en såkaldt flertalsberegner, hvor du kan se, hvilke landekombinationer, der kan udgøre et kvalificeret flertal og et blokerende mindretal.

Når et forslag skal vedtages med enstemmighed, kan det være meget svært at træffe en beslutning, fordi hvert land kan stå fast på sine holdninger fra start til slut. Det kræver altså, at alle landene er helt enige fra starten, eller at de kan diskutere sig frem til enighed. Derfor tager det lang tid at træffe beslutninger, selv når de er små. Derimod kan beslutninger, som skal vedtages med kvalificeret flertal, ikke blokeres af et enkelt land eller et par lande, som ikke vil flytte sig i forhandlingerne. De har nemlig ikke altid interesse i at stemme imod, fordi de alligevel ikke kan bremse forslaget, hvis det støttes af et bredt flertal. På den måde er det nemmere at nå til et mere sammenhængende resultat, som ikke skal tilpasses alle landes særlige holdninger på alle enkeltpunkter i en aftale. Muligheden for at skride til afstemning fremmer dermed landenes fokus på det fælles kompromis.

37

Er Europarådet en del af EU?

Nej, Europarådet er ikke en del af EU. Men det er let at forveksle betegnelsen Europarådet med Det

Europæiske Råd (*se spørgsmål 29*) eller Rådet for Den Europæiske Union (*se spørgsmål 28*).

Europarådet består af 47 medlemslande, herunder alle 27 EU-lande, og danner således rammen om et bredere europæisk samarbejde end EU. Europarådets formål har siden oprettelsen i 1949 været at fremme værdier som demokrati og menneskeretligheder og udviklingen af retssamfund på det europæiske kontinent. Europarådets arbejde har især fokuseret på at udvikle et værdifællesskab i Europa omkring respekt for menneskeretligheder og stærke demokratiske institutioner.

Europarådets mest kendte resultat er formentlig den europæiske menneskeretlighedskonvention, der blev vedtaget i 1950. Enhver borger i Europa kan med konventionen i hånden klage til Den Europæiske Menneskeretlighedsdomstol i Strasbourg. Dog først, efter de nationale domstole har behandlet sagen (*se spørgsmål 47*).

Danmark deltager aktivt i Europarådets arbejde, og Folketinget sender en delegation på 5 medlemmer til Europarådets Parlamentariske Forsamling. Du kan læse mere om Europarådet og den europæiske menneskeretlighedskonvention på Europarådets hjemmeside, www.coe.int

Kommissionen

38

Hvad er Europa-Kommissionen?

Europa-Kommissionen – eller blot Kommissionen – er en af de væsentligste aktører i EU-samarbejdet.

Kommissionens rolle er at være både initiativtager, vagthund og administrator. Det gør institutionen til et enestående fænomen i international sammenhæng.

Initiativtager

Kommissionen har med få undtagelser eneret på at stille forslag til nye regler i EU. Det vil sige, at det første udkast til nye regler bliver skrevet af Kommissionens embedsmænd og vedtaget af kommissærerne.

Reglerne vedtages oftest af Europa-Parlamentet og Rådet, men i nogle situationer kun af Rådet. Det betyder, at Kommissionen sammen med Europa-Parlamentet og Rådet har afgørende indflydelse på indholdet af EU-lovgivningen. Man taler ofte om ”lovgivningstrekanten” bestående af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen.

Vagthund og administrator

Kommissionen kaldes også for traktatens vogter. Det skyldes, at når en EU-lov – i EU hedder det en forordning, et direktiv eller en afgørelse (*se spørgsmål 48, 49 og 50*) – er vedtaget, er det bl.a. Kommissionens opgave at kontrollere, at den bliver overholdt i EU-landene. Hvis et EU-land ikke gennemfører EU-lovgivningen korrekt – f.eks. ved ikke at vedtage de nødvendige regler – kan Kommissionen anlægge sag mod landet ved EU-Domstolen (*se spørgsmål 44*). Inden for konkurrenceområdet har Kommissionen særlige beføjelser til at udstede bøder til virksomheder, der ikke overholder reglerne.

Andre opgaver for Kommissionen er at forvalte EU's budget og at forhandle internationale handelsaftaler på vegne af EU.

Hvordan er Kommissionen opbygget?

Til at varetage EU-politikken har Kommissionen en politisk ledelse. Den består af 27 kommissærer – én kommissær pr. land. Kommissærerne udpeges af EU-landenes regeringer for en 5-årig periode med mulighed for genudnævnelse.

Det faktum, at hvert land har en kommissær af egen nationalitet, kunne give anledning til at tro, at en kommissær er regeringens forlængede arm i EU. Sådan må det imidlertid ikke være ifølge EU-trakta-

ten. Den slår fast, at kommissærerne ikke fungerer som repræsentanter for deres lande. Kommissionen skal ifølge EU-traktaten »udføre sine opgaver i fuldkommen uafhængighed«, og kommissærerne må »hverken søge eller modtage instruktioner fra nogen regering«.

Kommissionen fungerer som et kollegium. Det indebærer bl.a., at kommissærerne er kollektivt ansvarlige for de beslutninger, der træffes. Normalt mødes Kommissionen en gang om ugen, hvor der træffes beslutninger med simpelt flertal, selv om målet er, at kommissærerne skal være enige.

Formanden for Kommissionen vælges af Europa-Parlamentet på forslag fra Det Europæiske Råd (*se spørgsmål 29*). De øvrige kommissærer vælges med kvalificeret flertal (*se spørgsmål 35*) efter fælles overenskomst af Rådet og den nyvalgte kommissionsformand. Formanden for Kommissionen kan i øvrigt til enhver tid afskedige en kommissær.

Generaldirektorater og interne tjenester

Ud over kommissærerne og deres nærmeste medarbejdere (kaldet kabinetter) består Kommissionen også af en række generaldirektorater, som på mange punkter minder om ministerier. Hvert generaldirektorat har ansvaret for et særligt

politikområde. Generaldirektoraterne har også et antal mindre direktorater under sig afhængigt af fagområdet og arbejdsbyrden. Det er embedsmænd og eksperter, som arbejder i generaldirektoraterne og de underordnede direktorater.

Den nuværende danske kommissær, Connie Hedegaard, er f.eks. chef for Generaldirektoratet for Klima. Kommissionen har også 12 interne tjenester. Det er eksempelvis Juridisk Tjeneste, der fungerer som Kommissionens juridiske rådgiver. Juridisk Tjeneste skal dels godkende alle Kommissionens forslag til retsakter, dels repræsentere Kommissionen ved sager for EU-Domstolen (*se spørgsmål 43*). Derudover er der interne tjenester for personale, oversættelse, revision, statistik m.m.

39

Hvad hedder medlemmerne af Kommissionen?

Kommissionens øverste ledelse består af 27 kommissærer med ansvar for hvert sit politikområde. Når Kommissionen træffer beslutninger, sker det samlet - det er altså hele Kommissionen, der

beslutter at fremsætte et forslag på f.eks. miljøområdet, selv om det er miljøkommissæren, som internt i Kommissionen er ansvarlig for at udarbejde selve forslaget.

I dag har alle 27 EU-lande en kommissær, men antallet af kommissærer har længe været et politisk følsomt emne. Tidligere havde de fem store, ”gamle” EU-lande, Tyskland, Frankrig, Spanien, Storbritannien og Italien, to kommissærer hver. Men i takt med EU's udvidelse med især de 10 nye lande i 2004 er det bl.a. blevet sagt, at det ville blive vanskeligt at træffe beslutninger med så mange kommissærer. Ifølge Nicetraktaten skulle antallet af kommissærer derfor, når antallet af EU-lande kom op på 27, reduceres. Disse kommissærposter skulle så rotere mellem EU-landene efter en ligelig fordeling.

Med Lissabontraktaten besluttede man at mindske antallet af kommissærer til et antal svarende til 2/3 af EU-landene, så der med 27 lande kun ville være 18 kommissærer. Man indførte dog en mulighed for, at EU-landene enstemmigt kunne beslutte, at alle lande skulle have deres egen kommissær. Efter det irske nej til Lissabontraktaten i 2008 blev det besluttet, at hvert EU-land fortsat skulle have sin egen kommissær. Så 2009-Kommissionen består af 27 medlemmer.

Læs mere om kommissærerne og deres arbejdsområder på <http://www.euo.dk/fakta/institutioner/kommissionen>

DANSKE KOMMISSÆRER

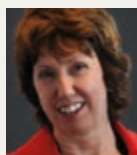
KOMMISSÆR	PERIODE	ANSVARSSOMRÅDE
Finn Olav Gundelach	1973-1981	Landbrug, næstformand
Poul Dalsager	1981-1985	Landbrug
Henning Christophersen	1985-1995	EU-budget, økonomi, næstformand
Ritt Bjerregaard	1995-1999	Miljø
Poul Nielson	1999-2004	Udvikling og humanitær bistand
Mariann Fischer Boel	2004-2009	Landbrug og udvikling af landområder
Connie Hedegaard	2009-2014	Klima

2009-KOMMISSIONEN

Land	Kommissær	Ansvarsområde
Portugal	José Manuel Barroso	Formand
Storbritannien	Catherine Ashton	Høje repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik, næstformand
Østrig	Johannes Hahn	Regionalpolitik
Belgien	Karel De Gucht	Handel
Bulgarien	Kristalina Georgieva	Internationalt samarbejde, humanitær hjælp og krisehjælp
Cypern	Androulla Vassiliou	Uddannelse, kultur, flersprogethed og ungdom
Tjekkiet	Štefan Füle	Udvidelse og naboskabspolitik
Danmark	Connie Hedegaard	Klima
Estland	Siim Kallas	Transport, næstformand i Kommissionen
Finland	Olli Rehn	Økonomiske og finansielle anliggender
Frankrig	Michel Barnier	Indre marked og tjenesteydelser
Tyskland	Günther H. Oettinger	Energi
Grækenland	Maria Damanaki	Maritime anliggender og fiskeri
Ungarn	László Andor	Beskæftigelse, sociale anliggender, arbejdsmarkedsforhold og inklusion
Irland	Máire Geoghegan-Quinn	Forskning, innovation og videnskab
Italien	Antonio Tajani	Industri og iværksætteri, næstformand i Kommissionen
Letland	Andris Piebalgs	Udvikling
Litauen	Algirdas Šemeta	Beskatning og toldunion, revision og antisvig
Luxembourg	Viviane Reding	Retlige anliggender og grundlæggende rettigheder og medborgerskab, næstformand i Kommissionen
Malta	Tonio Borg	Sundhed og forbrugerpolitik
Nederlandene	Neelie Kroes	Den digitale dagsorden, næstformand i Kommissionen
Polen	Janusz Lewandowski	Budget og finansiel programmering
Rumænien	Dacian Cioloș	Landbrug og udvikling af landdistrikterne
Slovakiet	Maroš Šefčovič	Interinstitutionelle relationer og administration, næstformand i Kommissionen
Slovenien	Janez Potočnik	Miljø
Spanien	Joaquín Almunia	Konkurrence, næstformand i Kommissionen
Sverige	Cecilia Malmström	Indre anliggender

José Manuel
Barroso

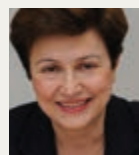
Catherine
Ashton

Johannes
Hahn

Karel De
Gucht

Kristalina
Georgieva

Androulla
Vassiliou

Štefan
Füle

Connie
Hedegaard

Siim Kallas

Olli Rehn

Michel
Barnier

Günther H.
Oettinger

Maria
Damanaki

László Andor

Máire
Geoghegan-
Quinn

Antonio
Tajani

Andris
Piebalgs

Algirdas
Šemeta

Viviane
Reding

Tonio Borg

Neelie Kroes

Janusz
Lewandowski

Dacian Cioloș

Maroš
Šefčovič

Janez
Potočnik

Joaquín
Almunia

Cecilia
Malmström

De 27 kommissærer.

40

Hvad er komitologi?

”Komitologi” er betegnelsen for et system af embedsmandsudvalg, som skal overvåge Kommissionen, når den vedtager regler, der gennemfører en EU-lov.

Udgangspunktet for lovgivningsprocessen i EU er, at det er Europa-Parlamentet og Rådet, der vedtager EU-love på forslag fra Kommissionen.

Men Kommissionen kan også selv vedtage regler, hvis Europa-Parlamentet og Rådet i en EU-lov bemyndiger Kommissionen til dette.

For at sikre en vis kontrol med Kommissionen skal alle sådanne forslag forelægges et udvalg af embedsmænd fra EU-landene, før de kan vedtages.

Overordnet findes der fire typer af udvalg, nemlig:

1. De rådgivende udvalg
2. Forvaltningsudvalgene
3. Forskriftsudvalgene
4. Kontroludvalgene.

De rådgivende udvalg skal – som navnet antyder – alene rådgive Kommissionen, der ikke er forpligtet til at følge udvalgenes holdning. I forvaltnings-, forskrifts- og kontroludvalgene foretages der derimod afstemninger om udvalgenes holdning, og hvis afstemningen går Kommissionen imod, forelægges sagen for Rådet, som dermed inddrages i beslutningsprocessen. I kontroludvalgene inddrages også Europa-Parlamentet i beslutningsprocessen.

Praksissen med at bemyndige Kommissionen til at stå for gennemførelsen af bestemmelser i en EU-lov kan sammenlignes med, at Folketinget i Danmark kan bestemme, at en minister kan udstede bekendtgørelser i henhold til en lov og inden for lovens rammer. De detaljerede regler bliver dermed fastlagt af embedsmænd og besluttet af ministre. Folketinget som lovgiver nøjes med at vedtage de generelle regler.

41

Hvad er et kabinet?

Et kabinet er en mindre gruppe af personlige rådgivere, som er tilknyttet en kommissær. Der er

typisk omkring seks akademiske medarbejdere i et kabinet. Hver kommissær har sit eget kabinet, der har til opgave at hjælpe kommissæren med at udarbejde politikker inden for dennes politikområder og i øvrigt bistå kommissæren i udførelsen af dennes arbejde og ved forberedelsen af Kommissionens beslutninger. Hvis en kommissær er forhindret i at deltage i et af Kommissionens møder, kan kommissærens kabinetschef deltage i mødet og på opfordring fra Kommissionens formand redegøre for det fraværende kommissionsmedlems synspunkt i en sag. Kabinetscheferne foretager også de indledende forhandlinger, før hele Kommissionen mødes og prøver at opnå enighed om de punkter, der er på dagsordenen.

42

Hvor mange arbejder i Kommissionen?

Det fremgår af EU's årlige budgetter, hvor meget personale EU's forskellige institutioner kan ansætte. Ifølge Kommissionens egne tal var der i 2012 ansat 33.033 i Kommissionen.

Der er ingen kvoter for, hvor mange embedsmænd der skal være ansat fra hvert medlemsland i Kommissionen. Der ansættes på baggrund af fælles optagelsesprøver, de såkaldte concours. Men der sigtes mod en nogenlunde fordeling, hvilket betyder, at der f.eks. siden 2004 er gjort en målrettet indsats for at rekruttere fra de nyeste EU-lande.

Kommissionen har ca. 33.000 medarbejdere

EU-Domstolen

43

Hvad er EU-Domstolen?

Den Europæiske Unions Domstol, EU-Domstolen, eller oftest bare kaldet Domstolen, er EU's dømmende myndighed. Den blev oprettet i 1952 og har sæde i Luxembourg.

Domstolens primære opgave er ifølge EU-traktaten at "sikre overholdelsen af lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af traktaterne". Domstolen skal dermed sikre, at EU-retten overholdes, fortolkes og anvendes på samme måde i hele EU,

EU-Domstolen skal sikre, at EU-retten overholdes, fortolkes og anvendes på samme måde i hele EU.

uanset hvilket EU-land en sag er rejst i. Domstolen træffer afgørelse i sager, hvor EU-landene, EU-institutionerne, virksomheder og enkeltpersoner er parter, alt efter, hvilken sagstype der er tale om (*se spørgsmål 44*).

En eller flere EU-Domstole?

Institutionelt set er der kun én domstol, men Domstolen blev i 1989 aflastet gennem oprettelsen af Retten, som i 2005 igen blev aflastet gennem oprettelsen af EU-Personaleretten. Sidstnævnte er en såkaldt særlig retsinstans, dvs. en domstol på det nederste trin, som blev indført med Nicetraktaten, og som kan oprettes efter behov, men som der indtil videre kun findes én af.

Selv om de tre instanser er forskellige, hvad angår deres medlemmer, arbejdsområder og arbejdsmetoder, har de sæde på samme adresse i Luxembourg, og de overordnede rammer for de tre organers arbejde er fastlagt i en fælles protokol til traktaterne, kaldet Domstolens Statut. De har desuden fælles embedsapparat, fælles oversættelsestjeneste og pressetjeneste m.v.

44

Hvilke typer sager behandler EU-Domstolen?

Domstolen behandler forskellige typer af sager. Hvordan en sag behandles ved Domstolen afhænger af, hvilken problemstilling striden handler om, og hvem der er parter i sagen.

Her følger de vigtigste typer af sager.

Traktatbrudssager

En traktatbrudssag er en sag, der anlægges mod et EU-land med påstand om, at landet ikke overholder sine forpligtelser i henhold til EU's traktater. En traktatbrudssag kan startes af et andet EU-land

(hvilket dog er yderst sjældent i praksis) eller af Kommissionen, der bl.a. har til opgave at kontrollere, at EU-landene overholder deres forpligtelser i henhold til EU-retten (*se spørgsmål 38*).

Kommissionen og EU-landene skal imidlertid først følge en bestemt procedure, som sigter på at bilægge striden, inden det kommer til en egentlig retssag ved Domstolen. Landet kan i den forbindelse vælge at rette sig efter en opfordring fra Kommissionen til f.eks. at ændre den lovgivning eller praksis, som efter Kommissionens opfattelse er i strid med EU-retten. Der kan også blot være tale om, at landet ikke i rette tid har fået udstedt de nationale regler, der er nødvendige for at gennemføre et direktiv, eller ikke har underrettet Kommissionen om dem (*se spørgsmål 49*).

Den proces, der eventuelt kan føre til en traktatbrudssag mod et EU-land, starter med, at Kommissionen i en såkaldt åbningsskrivelse forelægger landet sine synspunkter. I åbningsskrivelsen redegør Kommissionen for, hvorfor den mener, at landet ikke overholder sine EU-retlige forpligtelser. Landet bliver på den måde orienteret om Kommissionens synspunkter og får lejlighed til at svare på vurderingen.

I mange tilfælde vil en sag kunne afsluttes allerede her, fordi landet uden videre retter ind efter

ÅBNINGSSKRIVELSER MOD DANMARK I 2011

I 2011 indledte Kommissionen 35 nye traktatkrænkelssager mod Danmark ved afsendelse af åbningsskrivelser. 32 af disse åbningsskrivelser vedrørte EU-retsakter, som ikke var gennemført rettidigt i dansk ret, eller hvor Kommissionen endnu ikke havde modtaget besked om gennemførelsen. De resterende 3 åbningsskrivelser vedrørte sager, hvor der som udgangspunkt er en uoverensstemmelse mellem Kommissionen og Danmark.

Udenrigsministeriet orienterer Folketingets Europaudvalg om de åbningsskrivelser, som Danmark modtager, men åbningsskrivelserne og regeringens svar er normalt ikke offentligt tilgængelige.

Kommissionens holdning. Kommissionen sender pr. automatik åbningsskrivelser til de lande, som ikke gennemfører EU-direktiver til tiden. Sagerne her kommer ofte ikke videre, hvis den manglende gennemførelse ikke skyldes uvilje mod at rette sig efter reglerne, men forsinkelser, som landet hurtigt retter op på.

Er der tale om mere komplicerede sager, hvor et EU-land og Kommissionen reelt er uenige om, hvilke regler der gælder, eller hvordan reglerne skal forstås, kan Kommissionen, efter at fristen for EU-landets svar er overskredet, vælge at afgive en såkaldt begrundet udtalelse.

I den begrundede udtalelse redegør Kommissionen endnu en gang for sin vurdering af sagen i lyset af EU-landets svar på åbningsskrivelsen. Kommissionen afslutter den begrundede udtalelse med at konkludere, at den stadig vurderer, at landet har gjort sig skyldig i traktatbrud.

Den begrundede udtalelse har ikke i sig selv nogen retsvirkning for landet, men er alligevel vigtig for sagens videre forløb, da Kommissionens eventuelle senere stævning mod landet skal følge indholdet i den begrundede udtalelse.

Er det Kommissionens vurdering, at landet fortsat krænker traktaten, får landet en frist til at bringe

orden i sagerne, og såfremt det ikke retter sig efter Kommissionens begrundede udtalelse inden udløbet af denne frist, kan Kommissionen anlægge sag ved Domstolen.

Vælger landet at rette sig efter Kommissionens anvisninger inden for fristen, har Kommissionen ikke mulighed for at anlægge sag. Kommissionen har dog mulighed for at anlægge sag mod landet, hvis det først efterkommer Kommissionens ønsker, efter fristen er overskredet.

På den anden side har Kommissionen ikke pligt til at indstævne lande, der ikke overholder fristerne i de begrundede udtalelser, og der er ikke nogen frist for, hvornår Kommissionen i givet fald skal anlægge sagerne. Vælger et land i løbet af en retssag at ændre sin lovgivning, kan Kommissionen også vælge at hæve sagen.

Hvis Domstolen kommer frem til, at der er tale om traktatbrud, skal det pågældende medlemsland straks efterkomme Domstolens dom og tage de nødvendige skridt til, at landet igen lever fuldt op til sine forpligtelser. Hvis dette ikke sker og Kommissionen igen efter landets udtalelse om sagen indbringer sagen for Domstolen, kan Domstolen i den nye dom pålægge medlemslandet at betale et fast beløb eller en tvangsbøde for ikke at have efterlevet den første dom.

EU-Domstolen er placeret i Luxembourg.

Annulations­sager

Medlemslandene, Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet kan anlægge sager om annullation af en EU-retsakt, hvis de mener, den er i strid med traktaterne eller andre EU-regler. En annullation betyder, at reglerne ophører med at virke. Det skete f.eks. i sagen om tobaksreklameditrektivet fra 1998. Direktivet blev annulleret af Domstolen, fordi det var vedtaget med hjemmel i en forkert traktatbestemmelse.

Derudover kan enkeltpersoner eller virksomheder bl.a. anlægge sager om annullation af retsakter, som enten er rettet direkte til dem eller berører dem umiddelbart og individuelt (se nærmere i spørgsmål 45). Endelig kan Den Europæiske Centralbank og Regionsudvalget anlægge annullations­sager, men kun for at bevare disse institutioners særlige beføjelser (også kaldet prerogativer).

Præjudicielle sager

En anden – og i praksis meget vigtig – type sager er de præjudicielle sager, hvor Domstolen har til opgave at besvare spørgsmål fra de nationale domstole om fortolkningen eller gyldigheden af EU-reglerne.

Disse sager starter, ved at en national ret under en national retssag kommer i tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af en EU-regel. I så fald kan den

stille Domstolen nogle EU-retlige spørgsmål, hvis besvarelse er nødvendig for at afgøre den nationale sag. Dette sker normalt i en såkaldt forelæggelses­kendelse. Hvis den nationale rets afgørelse ikke kan appelleres til en højere instans, har den nationale ret endda pligt til at forelægge de EU-retlige spørgsmål, som er opstået under sagen, for Domstolen. Domstolen har selv fastslået, at denne pligt dog ikke gælder, hvis det er helt åbenlyst, hvordan EU-reglerne skal forstås. Når Domstolen skal svare på de stillede spørgsmål, sker det i en dom, som sendes til den nationale ret, der har stillet spørgsmålene. Den nationale ret skal herefter lægge Domstolens fortolkning af EU-reglerne til grund uden at ændre eller forvanske denne fortolkning. Dommen er også bindende for andre nationale domstole, når de skal afgøre tilsvarende sager.

Passivitetssager

Nogle gange kan der opstå tvivl om hvorvidt Det Europæiske Råd, Rådet, Europa-Parlamentet, Kommissionen eller Den Europæiske Centralbank har forholdt sig passivt i situationer, hvor de havde pligt til at handle. Der kan i sådanne tilfælde anlægges passivitetssøgsmål mod disse institutioner. Passivitetssøgsmål kan først anlægges, efter at EU-institutionen har været opfordret til at handle. Hvis institutionen ikke har taget stilling inden to måneder efter opfordringen, kan der

anlægges sag for Domstolen inden for en frist på yderligere to måneder. Institutionerne har pligt til at opfylde dommen, hvis Domstolen fastslår, at passiviteten var ulovlig. Passivitetssager kan anlægges af medlemslandene eller af de andre EU-institutioner og af personer og selskaber, som finder, at EU-institutionerne burde have handlet i en bestemt situation.

Erstatningssager

I erstatningssagerne prøver Domstolen, om EU skal erstatte skader forvoldt af EU-institutionerne eller ansatte i EU. Det gælder dog kun sager, som anlægges på grundlag af ansvar uden for kontraktforhold.

Ud over disse sager er Domstolen også i et vist omfang appelinstans for domme afsagt af Retten, det vil sige, at Domstolen kan foretage en ny vurdering af visse retlige spørgsmål i sager, som Retten har afgjort, hvis den tabende part anmoder om det.

45

Kan jeg anlægge sag ved EU-Domstolen?

Som borger i EU har man to muligheder for at få indbragt en sag for Domstolen eller Retten.

Præjudicielle sager

Den første mulighed er at gå til en national domstol.

Den nationale domstol, der under en sag bliver stillet over for et juridisk problem, som vedrører EU-regler, kan så forelægge spørgsmål om fortolkningen eller gyldigheden af disse EU-regler for Domstolen. Domstolen besvarer herefter spørgsmålet i form af en præjudiciel afgørelse. Den endelige afgørelse i sagen træffes derefter af den nationale domstol baseret på Domstolens fortolkning af EU-reglerne. På den måde er det muligt at få sin sag behandlet af Domstolen som et led i en sag, som verserer for en dansk domstol (*se spørgsmål 44* om præjudicielle sager).

Direkte sager

Det er også i et vist - dog begrænset - omfang muligt som borger at anlægge sag direkte ved

EU-Domstolen for at få prøvet gyldigheden af en afgørelse, som er truffet af en af EU's institutioner.

Denne mulighed er dog ikke en generel ret, som enhver frit kan benytte sig af. For at en person eller virksomhed kan klage over en afgørelse, er det en betingelse, at afgørelsen er rettet direkte til den pågældende, eller - hvis den er rettet til andre eller er generel - berører klageren umiddelbart og individuelt. Personer eller virksomheder kan også få prøvet såkaldte regelfastsættende retsakter, hvis de berører dem umiddelbart. Denne regel blev indført for at sikre, at visse generelle retsakter, f.eks. forordninger (*se spørgsmål 48*), kan behandles ved EU-Domstolen i de tilfælde, hvor de udelukkende berører en stærkt begrænset gruppe af personer eller virksomheder.

Derimod er det ikke muligt for borgere at anlægge sag mod andre borgere eller selskaber, virksomheder eller medlemslande ved Domstolen. Disse sager må i stedet anlægges ved de nationale domstole.

Sager kan heller ikke appelleres til EU-Domstolen, hvis de er tabt ved en sidste instans inden for det nationale domstolssystem. Domstolen kan heller ikke ophæve eller ændre de nationale domstoles afgørelser.

46

Hvad er en generaladvokat?

I tilknytning til EU-Domstolen findes for tiden otte såkaldte generaladvokater. Generaladvokaterne har samme kvalifikationer som Domstolens dommere og udpeges på samme måde som dommerne. Deres opgave er at udarbejde et upartisk og uafhængigt begrundet forslag til afgørelse i de konkrete sager, der forelægges Domstolen.

Da der for tiden kun er otte generaladvokater, besættes de fem pladser permanent af de store lande (Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Italien og Spanien), mens de øvrige tre går på skift mellem de andre EU-lande efter en fast rotationsordning. Under forhandlingerne om Lissabontraktaten fik Polen lovning på at få en permanent generaladvokat ved en eventuel udvidelse af antallet af generaladvokater fra otte til 11.

Generaladvokatens udtalelse tager stilling til sagen, som den er forelagt for Domstolen, og udtalelsen er stort set bygget op på samme måde som en dom. Der er dog den meget vigtige forskel, at generalad-

DU KAN KLAGE TIL EU'S OMBUDSMAND

EU har siden 1995 haft sin egen ombudsmand, som borgere kan klage til over fejl eller forsømmelser fra EU's institutions side. Alle, der er statsborgere i et EU-medlemsland eller har fast bopæl her, kan klage til ombudsmanden.

Ombudsmanden vælges for fem år ad gangen af Europa-Parlamentet. Den nuværende hedder P. Nikiforos Diamandouros og har til huse i Strasbourg i Frankrig.

EU's ombudsmand modtog i 2011 i alt 2510 klager, hvilket førte ham til at indlede undersøgelser i 396 tilfælde.

Du kan læse mere om Den Europæiske Ombudsmand og konkrete sager på www.ombudsman.eu

vokatens udtalelse ikke på nogen måde er bindende, hverken i forhold til en sags parter eller for Domstolens dommere, når de efterfølgende skal afsige dommen. Det kan derfor forekomme, at der er forskel på indholdet i en generaladvokats udtalelse og den efterfølgende dom.

Systemet med generaladvokater, som fremsætter begrundede forslag til afgørelser, er hentet fra det franske retssystem.

47

Er Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol del af EU?

Nej, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er ikke en del af EU-systemet og må ikke forveksles med EU-Domstolen. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg er en institution under Europarådet (*se spørgsmål 37*). Menneskerettighedsdomstolen behandler klager i sager vedrørende overtrædelse af den europæiske menneske-

rettighedskonvention, der er udarbejdet af Europarådet og trådte i kraft i 1953.

Menneskerettighedsdomstolen behandler to typer af klager. Dels klager, hvor en medlemsstat klager over en anden medlemsstats formodede overtrædelse af menneskerettighedskonventionen (de såkaldt mellemstatslige klager), og dels individuelle klager, hvor borgere kan klage over medlemsstater.

Det er dog en betingelse for behandling af individuelle klager, at alle klagemuligheder i landet, hvor den påståede krænkelse har fundet sted, er udtømt, og at klagen er indsendt, senest seks måneder efter at den endelige beslutning er truffet af domstolene eller myndighederne i det pågældende land.

Flere informationer om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan fås på Europarådets hjemmeside, www.coe.int, eller på www.menneskeret.dk

Regler og procedurer

48

Hvad er en forordning?

En forordning er en juridisk bindende retsakt fra EU, som gælder umiddelbart i alle medlemslande. Forordningen er nok den type EU-retsakt, der har flest lighedspunkter med danske love.

At en forordning gælder "umiddelbart i hver medlemsstat" betyder, at den straks fra ikrafttrædelsesdatoen giver borgere i alle EU-lande rettigheder og pligter. Det kræves derfor ikke – som for direktiver (*se spørgsmål 49*) – at EU-landene først vedtager en national lovgivning. Det er bl.a. forordningernes umiddelbare anvendelighed, som er med til at gøre EU-samarbejdet til et helt særligt internationalt samarbejde. Man taler i den forbindelse om et overstatsligt samarbejde i forhold til det klassiske internationale samarbejde mellem lande (*se spørgsmål 5*).

En forordning er også "almengyldig", hvilket betyder, at den gælder for alle personer, virksomheder og myndigheder i EU, i modsætning til en afgørelse, som kun gælder for dem, den er rettet mod, f.eks. en bestemt institution eller virksomhed eller et mindre antal personer, som klart kan udpeges.

Produktion og mærkning af økologiske fødevarer er reguleret af en forordning.

Det er som udgangspunkt op til EU-lovgiveren at vælge, hvilken type retsakt der er mest velegnet til at løse en bestemt lovgivningsopgave. Der er dog flere af TEUF's hjemmelsbestemmelser, som tager stilling til, hvilken type retsakt der skal anvendes. F.eks. følger det af artikel 114 TEUF, at der ved lovgivning om det indre marked (*se spørgsmål 99*) skal anvendes direktiver (*se spørgsmål 49*).

Artikel 288 TEUF er ikke en udtømmende opregning af alle de typer af retsakter, der anvendes inden for EU. Nogle af de øvrige typer af retsakter er beskrevet i TEUF og er ganske specifikke retsakter med forskellig rækkevidde og karakter. Det gælder f.eks. udtrykket retningslinjer, der anvendes i artikel 121 TEUF i forbindelse med samordning af medlemslandenes økonomiske politikker.

EN FORORDNING

Et eksempel på en forordning er Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 af 28. juni 2007 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter.

Reglerne om mærkning af tobaksvarer er fastlagt i et direktiv.

49

Hvad er et direktiv?

Et direktiv er en juridisk bindende retsakt fra EU, som binder medlemslandene, for så vidt angår de mål, det fastlægger, mens det er overladt til landene selv at bestemme form og midler for gennemførelse af direktivet. I modsætning til forordninger (*se spørgsmål 48*) gælder et direktiv altså ikke umiddelbart som national ret i de enkelte EU-lande, da det først skal gennemføres i national ret inden for en nærmere fastsat tidsfrist.

I Danmark kan et direktiv f.eks. gennemføres ved en lov eller en bekendtgørelse. Der er i praksis stor forskel på, hvor meget råderum medlemslandene har til at bestemme form og midler for gennemførelsen. Nogle direktiver fastlægger kun meget generelle rammer inden for et bestemt politikområde eller nøjes med at fastsætte minimumsregler på et område, hvorefter medlemslandene så kan fastsætte skarpere krav. Andre direktiver kan indeholde meget detaljerede bestemmelser, som i praksis ikke giver medlemslandene noget råderum i forbindelse med den nationale gennemførelse af direktivet (totalharmonisering).

Når et medlemsland har gennemført et direktiv i national ret, skal det underrette – eller notificere (*se spørgsmål 55*) – Kommissionen om det.

Såfremt et medlemsland ikke gennemfører et direktiv til tiden, kan borgerne alligevel efter gennemførelsesfristens udløb påberåbe sig direktivets bestemmelser. Det kræver dog, at der er tale om præcise og ubetingede bestemmelser, som tillægger borgerne nogle rettigheder over for offentlige myndigheder. Dette kaldes for princippet om direktivets direkte virkning, som er fastlagt via EU-Domstolens praksis.

50

Hvad er en afgørelse?

En afgørelse er en juridisk bindende retsakt fra EU, som gælder for dem, den er rettet mod, f.eks. en bestemt institution eller virksomhed eller et mindre antal personer, som klart kan udpeges.

Afgørelser kan i nogle tilfælde sammenlignes med det, man i Danmark kalder for konkrete forvaltningsakter, dvs. administrative beslutninger, der er rettet mod en eller flere borgere eller virksomheder.

DIREKTIVER

Eksempler på direktiver er Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/84/EF af 19. januar 2001 om sommertid eller Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/37/EF af 5. juni 2001 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer.

Det sidste direktiv indeholder bl.a. de regler, som stiller krav om, at tobaksvarer er mærket med advarsler som "Rygning dræber"/"Rygning kan dræbe" eller "Rygning er yderst skadeligt for dig og dine omgivelser". Direktivet er gennemført i dansk lovgivning ved lov nr. 375 af 6. juni 2002 om fremstilling, præsentation og salg af tobaksvarer, der kan findes på Retsinformations hjemmeside, www.retsinfo.dk

Der findes to typer af afgørelser: En afgørelse med adressat og en afgørelse uden adressat.

Afgørelse med adressat er en konkret beslutning, som oftest rettet til et selskab. Med afgørelsen får selskabet typisk tilladelse til eller afslag på noget, det har ansøgt om. F.eks. hvis to selskaber af en vis størrelsesorden vil fusionere (det vil sige, at de vil slå sig sammen til ét selskab), skal de først have tilladelse fra Kommissionen. Kommissionen skal nemlig sikre, at det fusionerede selskab ikke bliver for dominerende og dermed kvæler konkurrencen i EU. Kommissionen giver sit svar til virksomhederne i form af en afgørelse.

Afgørelse uden adressat har mere karakter af en generel udmelding, som fastlægger nogle interne strukturer. Den bruges f.eks., når EU skal oprette et EU-agentur, eller når der skal fastsættes procedurereregler. Et eksempel på en sådan type afgørelse er Rådets afgørelse 1999/468/EF af 28. juni 1999 om fastsættelse af de nærmere vilkår for udøvelsen af de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen. Denne afgørelse indfører procedurer for de komiteer, som skal bistå Kommissionen med at udarbejde mere tekniske regler som supplement til EU-lovgivningen (se også om komitologi i spørgsmål 40).

51

Hvad er nærhedsprincippet?

Nærhedsprincippet er et af de mest centrale principper i EU-samarbejdet. Det bruges, når EU overvejer at indføre nye regler. Princippet går ud på, at de politiske beslutninger i EU altid skal træffes så tæt på borgerne som muligt. Det indebærer, at EU kun handler, når det vil være bedre at gennemføre de påtænkte regler på EU-plan end på nationalt, regionalt eller lokalt plan.

NÆRHEDSPRINCIPPET

Nærhedsprincippet kaldes med et andet ord subsidiaritetsprincippet.

På det praktiske plan indebærer princippet, at Kommissionen, inden den fremsætter et forslag til lovgivning, altid skal undersøge, om forslaget overholder nærhedsprincippet, og begrunde dette. Kommissionen skal i den forbindelse navnlig sikre sig, at følgende to betingelser er opfyldt, før den kan lovgive:

NÆRHEDSPRINCIPPET, EU-TRAKTATENS ARTIKEL 5, STK. 3

I medfør af nærhedsprincippet handler Unionen på de områder, der ikke hører ind under dens enekompetence, kun hvis og i det omfang målene for den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne på centralt, regionalt eller lokalt plan, men på grund af den påtænkte handlings omfang eller virkninger bedre kan nås på EU-plan.

Unionens institutioner anvender nærhedsprincippet i overensstemmelse med protokollen om anvendelse af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet. De nationale parlamenter sikrer, at nærhedsprincippet overholdes efter proceduren i denne protokol.

Folketinget og de øvrige nationale parlamenter i EU har en væsentlig rolle i forbindelse med kontrollen af nærhedsprincippet.

1. Formålet med forslaget må ikke i tilstrækkelig grad kunne opfyldes, ved at EU-landene selv vedtager lovgivning.
2. Formålet med forslaget skal bedre kunne opfyldes, ved at der bliver lovgivet på EU-plan frem for på nationalt plan.

Nærhedsprincippet gælder ikke på områder, hvor medlemslandene har givet EU enekompetence til at lovgive (*se spørgsmål 70*).

Nærhedsprincippet hænger tæt sammen med proportionalitetsprincippet, hvorefter EU's foranstaltninger ikke bør gå ud over, hvad der er nødvendigt for at opfylde traktatens målsætninger (*se spørgsmål 2*).

De nationale parlamenters rolle

De nationale parlamenter spiller en væsentlig rolle i kontrollen med overholdelsen af nærhedsprincippet. Deres opgave er nemlig at sikre, at Kommissionen ikke overtræder nærhedsprincippet, når den kommer med forslag til ny EU-lovgivning. Men parlamenterne skal nå at reagere over for Kommissionen, inden otte uger efter at Kommissionen har fremsat sit forslag. Hvis de nationale parlamenter inden for de otte uger når frem til, at et forslag til lovgivning strider mod nærhedsprincippet, så kan de give "gule" eller "orange" kort til Kommissionen.

Et gult kort kræver, at mindst en tredjedel af de nationale parlamenter står bag, og kun en fjerdedel, hvis lovgivningen handler om politi og strafferetlige spørgsmål. Får Kommissionen et gult kort (*se spørgsmål 76*), skal den genoverveje lovforslaget, men er ikke juridisk forpligtet til at ændre det. Den er dog forpligtet til at give en begrundelse, hvis den fastholder sit forslag.

Et orange kort kræver mindst halvdelen af de nationale parlamenters opbakning. Får Kommissionen et orange kort, skal den genoverveje forslaget. Hvis den ikke ændrer i sit forslag, skal den begrunde det. I så fald overgår sagen til Rådet og Europa-Parlamentet, som kan stoppe forslaget med et flertal af enten Rådets eller Europa-Parlamentets medlemmer.

Ordningen er nærmere beskrevet i to protokoller til traktaterne:

- Protokollen om de nationale parlamenters rolle i EU.
- Protokollen om anvendelsen af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet.

52

Hvor kan jeg finde EU's regler?

Fra Kommissionens database, EUR-Lex, er der gratis adgang til elektroniske udgaver af gældende EU-regler. EUR-Lex findes på følgende hjemmeside: <http://eur-lex.europa.eu/da/index.htm>

Den tilsvarende danske database, hvor danske love, bekendtgørelser m.m. er tilgængelige findes på Retsinformations hjemmeside: www.retsinformation.dk

Via EUR-Lex er der desuden gratis adgang til elektroniske udgaver af EU-Tidende, retspraksis fra EU-Domstolen, parlamentsforespørgsler, forslag til EU-retsakter m.m.

53

Hvordan træffer EU beslutninger?

Der er forskellige EU-beslutningsprocedurer alt efter, hvilken politisk beslutning der skal træffes. Der er altså ikke frit valg mellem procedurerne. Når der i traktaterne står, at EU kan vedtage regler på et bestemt område, står der også, hvordan disse regler skal vedtages.

En EU-beslutningsprocedure består typisk af to elementer. For det første, hvilke EU-institutioner der skal handle, og hvad de skal gøre. For det andet, hvilket stemmetal en EU-institution skal beslutte med. Beslutningsprocedurerne siger derfor dels noget om, hvilke EU-institutioner der bestemmer, dels hvor stort et flertal i hver EU-institution der skal være bag beslutningen.

Selv om procedurerne er forskellige, er det generelle mønster, at ny lovgivning indledes med, at Kommissionen udarbejder et forslag, som derefter skal vedtages enten af Rådet og Europa-Parlamentet i fællesskab eller af Rådet alene (se dog også spørgsmål 40 om Kommissionens adgang til at udstede regler).

I traktaterne indeles de lovgivningsmæssige procedurer i to typer: den almindelige lovgivningsprocedure og de særlige lovgivningsprocedurer. Forskellen på disse procedurer er først og fremmest, hvilken rolle Europa-Parlamentet spiller i lovgivningsprocessen, og hvilke stemmeregler der gælder i Rådet.

Den almindelige lovgivningsprocedure er – som navnet antyder – den, der anvendes oftest, når EU vedtager lovgivning. Under denne procedure skal Europa-Parlamentet og Rådet begge støtte ny lovgivning. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal. Denne procedure er nærmere beskrevet under spørgsmål 54.

De særlige lovgivningsprocedurer dækker alle andre lovgivningsprocedurer end den almindelige lovgivningsprocedure. Fælles for de særlige procedurer er, at de benyttes på visse mere følsomme politikområder, f.eks. når der skal vedtages lovgivning på det familieretlige område, eller på skatte- og afgiftsområdet. Her vil det være Rådet, der indtager rollen som hovedlovgiver, mens Europa-Parlamentet blot skal enten høres eller godkende beslutningen.

Ud over disse procedurer indeholder traktaterne i flere tilfælde andre procedureforløb. Det kan være meget specielle procedurer som f.eks. proceduren

for budgettets vedtagelse (*se spørgsmål 87*). Det kan imidlertid også være helt simple procedurer, hvor Rådet formelt er alene om at træffe beslutningerne. Det gælder f.eks. beslutninger om, hvorvidt et EU-lands statsstøtte alligevel skal accepteres, selv om der som udgangspunkt gælder et forbud mod statsstøtte i EU (*se spørgsmål 105*).

Ud over lovgivningsprocedurerne fastsætter traktaterne også procedurer for vedtagelsen af såkaldte ikkelovgivningsmæssige retsakter. Ikkellovgivningsmæssige retsakter er retsakter, som ikke er så politisk væsentlige som almindelig lovgivning. Der vil typisk være tale om beslutninger af mere administrativ eller teknisk karakter.

EU-institutionerne har forskellige regler for, hvor mange stemmer der skal til for at en beslutning kan vedtages.

I Europa-Parlamentet (*se spørgsmål 19*) er hovedreglen, at beslutninger træffes med simpelt flertal (det vil sige, at der skal være flere, der stemmer for end imod). Nogle gange træffer Parlamentet dog beslutning med absolut flertal (det vil sige, at flertallet skal være flertallet af sæder i hele Parlamentet – altså at de tomme sæder tælles med).

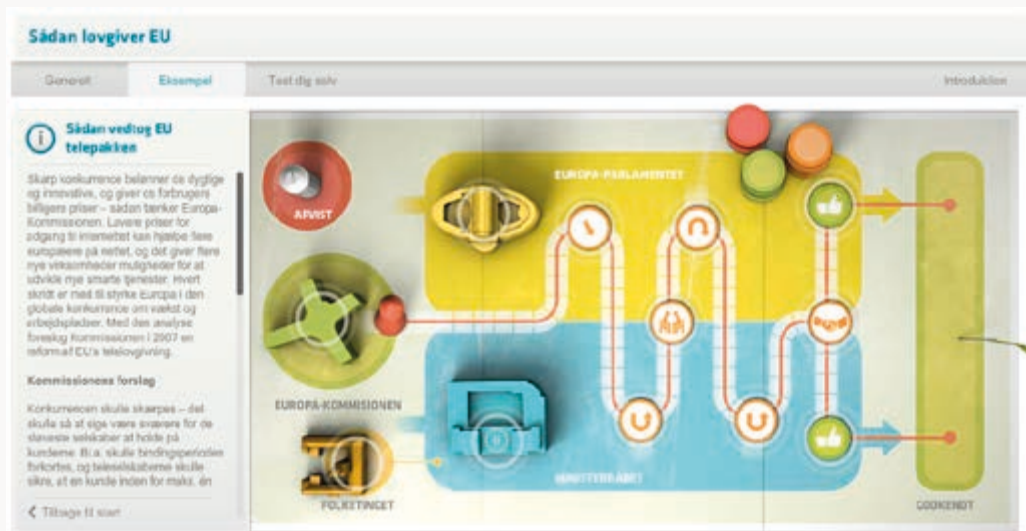
I Rådet er hovedreglen, at beslutninger træffes med kvalificeret flertal (se spørgsmål 35). På nogle enkelte følsomme områder (afgifter, familieret, udenrigspolitik) træffer Rådet dog afgørelse med enstemmighed, og på ganske få områder benyttes simpelt flertal (se også spørgsmål 36).

I Kommissionen træffes afgørelserne med et flertal af kommissærernes stemmer (det vil sige, at der med 27 kommissærer kræves 14 kommissærer for at få et forslag igennem).

54

Hvordan fungerer den almindelige lovgivningsprocedure?

Den almindelige lovgivningsprocedure er den vigtigste beslutningsprocedure i EU. Proceduren anvendes på godt og vel tre fjerdedele af alle EU's

Skåret ud i pap. Se hvordan EU lovgiver på www.eu-oplysningen.dk/saadanlovgivereu

politikområder, f.eks. miljø, forbrugerbeskyttelse, indre marked, transport og politi- og strafferet.

Kernen i proceduren er, at Rådet og Europa-Parlamentet skal blive enige, for at et forslag kan vedtages. Det vil sige, at der skal være et flertal bag et forslag i begge institutioner.

Der er op til tre faser i den almindelige lovgivningsprocedure. Et forslag kan vedtages under den første fase eller gennemgå alle tre faser, hvis det er vanskeligt at forhandle sig til enighed om forslaget. Så snart der er flertal i begge institutioner bag forslaget, er forslaget vedtaget, og proceduren slutter.

Proceduren starter med, at Kommissionen kommer med et forslag til lovgivning, som den sender til Europa-Parlamentet og Rådet. Dette gælder også for de fleste andre beslutningsprocedurer og skyldes Kommissionens rolle som initiativtager (se *spørgsmål 38*).

Førstebehandling (ingen tidsfrist)

Førstebehandlingen begynder med, at Europa-Parlamentet diskuterer forslaget og vedtager en udtalelse om det. Udtalelsen skal vedtages med et simpelt flertal (dvs. et flertal af de af Parlamentets medlemmer, der deltager i afstemningen). Hvis Parlamentet ikke er tilfreds med Kommissionens udspil, indeholder udtalelsen også konkrete ændringsforslag.

Rådet behandler derefter forslaget. Forslaget kan vedtages, hvis et kvalificeret flertal af EU-landene (se *spørgsmål 35*) er enige i Europa-Parlamentets udtalelse. Hvis det ikke er tilfældet, vedtager Rådet en såkaldt fælles holdning. Den fælles holdning sva-

rer til Europa-Parlamentets udtalelse og er Rådets bud på, hvordan forslaget skal ændres.

I praksis er proceduren ikke opdelt i så faste etaper. Der vil oftest være en løbende kontakt mellem Europa-Parlamentet og EU-landene i Rådet, hvor de

undersøger mulighederne for at forhandle sig frem til et kompromis. Faktisk lykkedes det i perioden mellem den 14. juli 2009 og den 31. december 2011 institutionerne at blive enige under førstebehandlingen i 78 pct. af sagerne.

Førstebehandlingen slutter altså med, at forslaget vedtages, eller med, at Rådet sender sin fælles holdning til Europa-Parlamentet. Dermed starter andenbehandlingen.

**DEN ALMINDELIGE LOVGIVNINGS-
PROCEDURE 2. BEHANDLING**

**Andenbehandling
(tidsfrist: 3 måneder +1)**

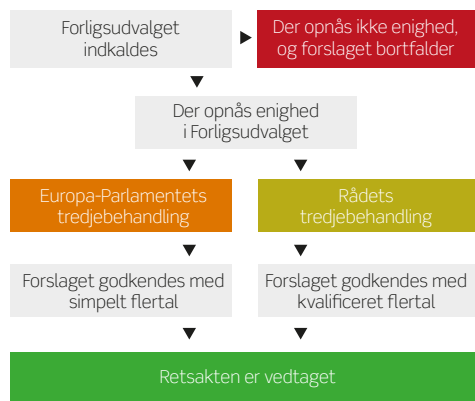
Anden fase af den fælles lovgivningsprocedure starter med, at Europa-Parlamentet diskuterer Rådets fælles holdning.

Forslaget er vedtaget, hvis Parlamentet godkender Rådets fælles holdning med simpelt flertal eller slet ikke udtaler sig inden for en bestemt frist.

Forslaget er forkastet, hvis Parlamentet afviser Rådets fælles holdning med absolut flertal (dvs. et flertal af alle Parlamentets medlemmer, ikke blot af dem, der er til stede under afstemningen). Hermed er det op til Kommissionen, om processen skal starte forfra med et nyt forslag.

Forslaget kan også ændres af Parlamentet. Men konkrete ændringsforslag til Rådets fælles holdning

DEN ALMINDELIGE LOVGIVNINGS- PROCEDURE, FORLIGSPROCEDUREN

skal vedtages med absolut flertal. Hvis Rådet er enig i disse ændringer, kan det vedtage forslaget med kvalificeret flertal (det kræver dog enstemmighed, hvis Kommissionen er uenig med Parlamentets ændringsforslag). Hvis forslaget vedtages, slutter beslutningsproceduren her. I perioden mellem den 14. juli 2009 og den 31. december 2011 blev 18 pct. af forslagene vedtaget under andenbehandlingen. Hvis Rådet ikke kan acceptere Europa-Parlamentets ændringer, går forslaget videre til tredjebehandlingen, forligsproceduren.

Forligsprocedure (tidsfrist: 6 uger + 2)

Under forligsproceduren samles repræsentanter for Rådet, Parlamentet og Kommissionen i et forligsudvalg, der skal forsøge at rede trådene ud mellem Rådet og Parlamentet og udarbejde en kompromistekst. Udvalget består af en repræsentant for hvert EU-land og et tilsvarende antal medlemmer af Europa-Parlamentet og kommissæren med ansvar for forslaget.

Hvis det lykkes at nå til enighed om et kompromis i forligsudvalget, skal det vedtages i Europa-Parlamentet med simpelt flertal og i Rådet med kvalificeret flertal. I perioden mellem den 14. juli 2009 og den 31. december 2011 blev fire pct. af forslagene vedtaget efter forligsproceduren.

Forslaget bliver automatisk forkastet, hvis ikke det lykkes at nå til enighed om et kompromis eller kompromiset ikke bliver vedtaget inden for tidsfristen.

Tidsfristerne på henholdsvis tre måneder og seks uger kan forlænges på Europa-Parlamentets eller Rådets initiativ med henholdsvis højst en måned og højst to uger.

55

Hvad vil det sige at notificere?

At notificere betyder i EU-jargon at underrette (fra engelsk "notify"). Der findes forskellige procedurer, hvorefter medlemslandene skal notificere/underrette Kommissionen om, at de har vedtaget national lovgivning.

Den første procedure går ud på, at medlemslandene skal underrette Kommissionen om, at de har vedtaget regler, som gennemfører direktiver i national ret (*se spørgsmål 49*).

Den anden procedure går ud på, at et medlemsland skal underrette Kommissionen om vedtagelse af nationale regler, der muligvis kan udgøre en handelshindrende foranstaltning – dvs. hindre den frie udveksling af varer mellem EU-landene. Kommissionen har herefter tre måneder til at vurdere, om et medlemslands forslag til nationale regler vil indebære en form for diskriminering af de øvrige medlemslandes varer i det pågældende land. Har landet ikke hørt fra Kommissionen inden en frist på tre måneder, kan de nationale regler træde i kraft.

Er det derimod Kommissionens vurdering, at der kan være problemer forbundet med vedtagelsen af de nye nationale regler, startes en længerevarende procedure, og medlemslandet må vente med at sætte reglerne i kraft, indtil den nærmere undersøgelse er afsluttet. I sidste ende kan Kommissionen eventuelt helt forbyde medlemslandet at lade reglerne træde i kraft.

Endelig har medlemslandene som udgangspunkt pligt til at underrette Kommissionen om tildeling af statsstøtte (*se spørgsmål 105*).

56

Hvad er "acquis communautaire"?

"Acquis communautaire" er et fransk udtryk, som betyder noget i retning af "det af Fællesskabet erhvervede"/"det, Fællesskabet har opnået". Betegnelsen hentyder til al gældende EU-ret, dvs. alt lige fra traktater til direktiver og andre retsakter, retspraksis fra EU-Domstolen, erklæringer, internationale aftaler m.m.

Når et nyt medlemsland skal optages i EU, er udgangspunktet, at landet ikke blot skal opfylde de grundlæggende traktater, men hele den gældende EU-ret, altså "acquis communautaire" eller "acquis'et", som man også kalder det, fra første medlemsdag.

I forbindelse med udvidelsen af EU den 1. maj 2004 gennemgik EU detaljeret acquis'et med kandidatlandene – den såkaldte acquisscreening. Ved acquisscreeningen foretog Kommissionen en form for teknisk undervisning i EU-retten for at give kandidatlandene en bedre forståelse for omfanget og indholdet af EU-retten. Kandidatlandene fik derved mulighed for at vurdere behovet for overgangsperioder på områder, hvor det enkelte land ikke mente, at det kunne leve op til kravene i acquis'et fra første medlemsdag.

(EU-traktatens artikel 11). Altså skal borgerne repræsentere en bred del af offentligheden i EU. Kommissionen stillede i marts 2010 forslag om, hvordan borgerinitiativet rent praktisk skulle fungere, og forordningen om Borgerinitiativet blev vedtaget i februar 2011. I forordningen defineres "et betydeligt antal medlemsstater" som en fjerdedel af EU's lande. Desuden skal underskriverne i hvert land omfatte et vist minimum af borgere – for Danmarks vedkommende 9.750.

Man kan dog ikke bede Kommissionen om hvad som helst med 1 million underskrifter. Forslaget skal falde inden for EU's område. Medlemslandene skal altså have tildelt EU kompetencer på området (*se spørgsmål 70*).

57

Hvad er borgerinitiativer?

Borgerinitiativet giver EU's borgere mulighed for at opfordre Kommissionen til at stille et bestemt lovforslag. Det kræver underskrifter fra 1 million borgere fra "et betydeligt antal medlemsstater"

Medlemskab af EU

58

Hvilke lande er medlemmer af EU, og hvornår blev de det?

EU er vokset fra sine seks grundlæggende medlemmer og består i dag af 27 medlemslande. I oversigten herunder er de opgjort efter, hvornår de blev medlemmer.

MEDLEMSSKAB AF EU	
Vesttyskland, Frankrig, Italien, Belgien, Nederlandene og Luxembourg	1952
Danmark, Irland og Storbritannien	1973
Grækenland	1981
Spanien og Portugal	1986
Østrig, Finland og Sverige	1995
Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet	2004
Bulgarien og Rumænien	2007

EU tegner til at få endnu flere medlemmer i fremtiden. Fem lande er i dag kandidatlande, som forhandler med EU om medlemskab eller venter på

at gå igang. Det er Tyrkiet, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Island, Serbien og Montenegro. Forhandlingerne er afsluttede med Kroatien, som bliver medlem i 2013. Herudover betragter Kommissionen Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kosovo som potentielle kandidatlande. Disse lande har fået stillet medlemskab i udsigt, men optagelsesforhandlingerne starter først, når landene er klar til det. Se mere om ansøgerlande under spørgsmål 62.

59

Kan et land melde sig ud eller blive smidt ud af EU?

Det kan godt lade sig gøre at melde sig ud af EU. Og det har det i princippet altid kunnet, men det er først for nylig, at der er nedskrevet regler for det. Lissabontraktaten indfører nemlig en bestemmelse om udmeldelse af EU. Udmeldelse kan ske efter medlemslandets eget ønske, og de præcise forhold ved og efter udtrædelsen skal forhandles på plads i Det Europæiske Råd (*se spørgsmål 29*). Den endelige aftale skal godkendes af Europa-Parlamentet og et kvalificeret flertal i Rådet.

EU har i dag 27 medlemslande.

Før Lissabontraktaten gjaldt de almindelige principper fra folkeretten om indgåelse af traktater. Udgangspunktet har dog været, at et medlemsland ikke uden videre kunne melde sig ud af EU uden at få lov af de andre lande. Det skyldes, at EU's traktater er indgået for ubegrænset tid og pålægger landene en række forpligtelser over for hinanden. Men det ville være vanskeligt at forestille sig, at de øvrige medlemslande ville modsætte sig et ønske om en udmeldelse, hvis landet var villigt til at komme ud af sine forpligtelser på en ordentlig måde. Der skulle i givet fald gennemføres forhandlinger om, hvordan landet skulle håndtere sine forpligtelser over for de andre medlemslande. En sådan aftale skulle finde støtte fra alle medlemslande. Dette skete eksempelvis, da Grønland meldte sig ud af EF i 1985 (*se spørgsmål 64*).

Et land kan ikke blive smidt ud af EU. Derimod er der mulighed for at suspendere nogle af landets rettigheder i EU, herunder landets stemmeret i Rådet. Dette kan kun ske, hvis et medlemsland groft og vedvarende overtræder de værdier, som EU er baseret på (artikel 2 TEU), bl.a. frihed, demokrati, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet (se også spørgsmål 2).

60

Hvordan optager EU nye medlemmer?

Det er en længere proces at optage nye medlemmer i EU. For at kunne ansøge om medlemskab skal et land være europæisk og bekende sig til EU's værdier (*se spørgsmål 2*). Det første skridt er, at landet skal indsende en ansøgning om medlemskab til Rådet. Rådet beder derefter Kommissionen om at se på, om ansøgerlandet kan leve op til medlemskravene (*se spørgsmål 61*). Hvis Kommissionens vurdering er positiv og et enstemmigt Råd siger god for det, bliver ansøgerlandet til officielt kandidatland. Det er først, når landet har fået titlen kandidatland, at de egentlige optagelsesforhandlinger kan gå i gang.

Optagelsesforhandlingerne handler i første omgang om at integrere EU-retten ("acquis communautaire" - *se spørgsmål 56*) i kandidatlandets lovgivning. Størstedelen af arbejdet er en rent teknisk forhandling om at få de rigtige regler gennemført. Denne forhandling håndteres af embedsmænd fra Kommissionen. Det sker dog på mandat fra Rådet, hvor det endelige resultat også skal godkendes. De politiske knaster i forhandlingerne håndteres af

kommissæren med ansvar for udvidelse og af formandskabet for Rådet. Det endelige resultat skal godkendes af alle medlemslandene med enstemmighed.

Optagelsesforhandlingerne dækker alle EU's politikområder. I udvidelsesjargon kalder man de enkelte områder for kapitler. I øjeblikket består EU-retten af 35 kapitler. Rådet vedtager enstemmigt, hvornår man kan åbne nye kapitler, og hvornår forhandlingerne er afsluttet og kapitlerne derfor kan "lukkes". Det er først, når alle 35 kapitler er færdigforhandlet, at kandidatlandet kan blive endeligt godkendt.

Der skal laves en helt ny traktat for at gøre et kandidatland til fuldgældigt medlem, en såkaldt tiltrædelsestraktat. Den skal først vedtages enstemmigt af stats- og regeringslederne i Det Europæiske Råd. Som alle andre traktater skal den herefter godkendes (ratificeres) i alle medlemslandene efter deres forfatninger. Når den er endeligt ratificeret i alle lande, er det nye land blevet medlem af EU.

UDDRAG FRA FORMANDSKABETS KONKLUSIONER, KØBENHAVN, DEN 21.-22. JUNI 1993 – KØBENHAVNSKRITERIERNE:

Det Europæiske Råd besluttede i dag, at de associerede lande i Central- og Østeuropa, som måtte ønske det, kan blive medlemmer af Den Europæiske Union. Tiltrædelse vil finde sted, så snart et associeret land er i stand til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab og opfylde de givne økonomiske og politiske betingelser.

Medlemskab kræver, at kandidatlandet har opnået institutionel stabilitet, som garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal; det kræver endvidere en fungerende markedsøkonomi samt evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Medlemskab forudsætter, at kandidaten er i stand til at påtage sig forpligtelserne ved et medlemskab, herunder er i stand til at tilslutte sig målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

Unionens evne til at optage nye medlemmer uden derved at sætte tempoet i den europæiske integration over styr er ligeledes af stor betydning og bør indgå i overvejelserne i såvel Unionens som kandidatlandenes interesse. Det Europæiske Råd vil fortsat nøje følge de fremskridt, der gøres i hvert enkelt associeret land i retning af at opfylde betingelserne for at kunne tiltræde Unionen og drage de fornødne konklusioner på grundlag heraf.

61

Hvilke krav stiller EU til nye medlemmer?

Der findes ikke en tjekliste med en præcis angivelse af, hvilke betingelser et land skal opfylde for at blive optaget i EU.

Ifølge artikel 49 TEU kan enhver europæisk stat, der overholder EU's værdier, ansøge om at blive medlem af EU (*se spørgsmål 2*). Det er ikke nærmere defineret, hvad en europæisk stat er, men da Marokko i 1987 søgte om optagelse i EU, blev ansøgningen afvist af Kommissionen med den begrundelse, at Marokko ikke er et europæisk land.

I forbindelse med udvidelsen af EU med de 12 øst- og centraleuropæiske lande vedtog Det Europæiske Råd i 1993 Københavnskriterierne, der i dag stadig anvendes som de politiske og økonomiske betingelser, ansøgerlande skal opfylde for at blive medlem af EU

Kort opridset kan Københavnskriterierne opdeles i tre betingelser, som skal opfyldes, før Rådet træffer beslutning om, at et land kan blive medlem af EU:

Det politiske kriterium

Landet skal have stabile institutioner, der sikrer demokrati, retsstat, menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af mindretal.

Det økonomiske kriterium

Landet skal have en fungerende markedsøkonomi og kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne inden for Den Europæiske Union.

Kriteriet om overtagelse af EU's samlede regelværk, "acquis communautaire"

Landet skal være i stand til at påtage sig de forpligtelser, der følger af et medlemskab, herunder acceptere målet om en politisk, økonomisk og monetær union.

Det, der kommer tættest på et egentligt katalog over konkrete krav, som ansøgerlandene skal opfylde, er det tredje kriterium, hvorefter landene skal være i stand til at implementere og håndhæve EU's regelsæt (*se spørgsmål 56*). I sidste ende er det dog en politisk vurdering, om kriterierne er opfyldt. Og den vurdering skal alle medlemslandene og et flertal i Europa-Parlamentet være enige om.

62

Hvilke lande har søgt om optagelse i EU?

EU består i dag af 27 medlemslande. I forbindelse med den seneste udvidelsesrunde blev 12 lande fra Syd- og Østeuropa optaget i EU. De ti af landene blev optaget i 2004. Rumænien og Bulgarien blev optaget i 2007.

NUVÆRENDE ANSØGNINGER OM MEDLEMSKAB AF EU

KANDIDATLAND	ANSØGNING OM MEDLEMSKAB
Tyrkiet	14.04.1987
Kroatien	21.02.2003
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	22.03.2004
Montenegro	15.12.2008
Albanien	28.04.2009
Island	23.07.2009
Serbien	22.12.2009

Følgende lande har ansøgt om medlemskab: Tyrkiet, Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro, Albanien, Island og Serbien. Herudover er en politisk topmødebeslutning, at landene på det vestlige Balkan har en fremtid som EU-medlemmer. Det skete i den såkaldte Thessalonikidagsorden fra 2003. Dermed kan man forvente, at følgende lande vil ansøge om medlemskab i fremtiden: Bosnien-Hercegovina og Kosovo.

Tyrkiet søgte om optagelse allerede i 1987. Det var dog først i 1999, at landet blev godkendt som kandidatland (*se spørgsmål 60*). Optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet startede i december 2004.

Kroatien blev godkendt som kandidatland i 2004. Optagelsesforhandlingerne blev afsluttet i 2011 og Kroatien bliver medlem i juli 2013.

Serbien er det seneste ansøgerland, som har fået status som kandidatland. Det skete i 2012.

63

Er Gran Canaria en del af EU?

Ja – Gran Canaria er en del af EU via Spaniens medlemskab af EU.

Flere EU-lande har af historiske grunde – ikke mindst på grund af kolonitiden – meget tætte forbindelser til fjerntliggende områder, som geografisk ligger uden for Europa. For nogle af disse EU-lande er de fjerntliggende områder en integreret del af landet, mens forholdet for andre lande er begrænset til et tæt handelssamarbejde (*se spørgsmål 65*). Derfor er det ikke på forhånd givet, at alle områderne automatisk skal være en del af EU's område. På den baggrund er det indskrevet i traktaten (artikel 355 TEUF), hvilke fjerntliggende områder EU's regler også gælder for. Her slås det fast, at "Denne traktat gælder for Guadeloupe, Fransk Guyana, Martinique, Réunion, Saint-Barthélemy og Saint-Martin, Azorerne, Madeira og De Kanariske Øer". Fordi områderne er fjerntliggende i forhold til det europæiske kontinent, bestemmes det i traktaten (artikel 349 TEUF), at der kan vedtages særlige regler for dem. Det gælder bl.a.

told- og handelspolitik, finanspolitik, landbrugs- og fiskeripolitik og statsstøtte.

Der gælder særlige toldregler for Gran Canaria, og det er derfor stadig muligt at handle toldfrit, når man rejser fra Danmark til Gran Canaria, selv om det toldfrie salg som udgangspunkt er afskaffet ved rejser mellem EU-landene.

64

Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU?

Danmarks medlemskab af EF trådte i kraft den 1. januar 1973. Som en del af rigsfællesskabet med Danmark blev Grønland medlem af EF ved Danmarks indtræden i EF. Det grønlandske hjemmestyre blev indført i 1979, og efter en vejledende folkeafstemning valgte Grønland at melde sig ud af EF fra den 1. februar 1985. Grønland fik ved udtrædelsen en særlig fiskerierordning med EF og er optaget som et af de såkaldt oversøiske lande og territorier, der har associeringsordninger (særlige tilknytningsaftaler) med EU (*se spørgsmål 65*).

CARIBISK EU

De franske oversøiske departementer er øerne Réunion, Guadeloupe, Martinique og Fransk Guyana, så det vil sige, at EU geografisk også omfatter dele af Det Caribiske Øhav.

GRØNLANDS FOLKEAFSTEMNING OM MEDLEMSKAB AF EF

Ved den grønlandske folkeafstemning den 23. februar 1982 var valgdeltagelsen på 74,9 pct. Til spørgsmålet om, hvorvidt Grønland skulle blive i EF, stemte 47 pct. ja, mens 53 pct. stemte nej.

Grønland meldte sig ud af EF i 1985.

DE OVERSØISKE LANDE OG TERRITORIER (ASSOCIEREDE LANDE)

Grønland (DK)
 Ny Caledonien med tilhørende områder (FR)
 Fransk Polynesien (FR)
 De franske besiddelser i det sydlige Indiske Ocean og Antarktis (FR)
 Wallis- og Futunøerne (FR)
 Mayotte (FR)
 St. Pierre og Miquelon (FR)
 Aruba (NL)
 De Nederlandske Antiller: Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten (NL)
 Anguilla (UK)
 Caymanøerne (UK)
 Falklandsøerne (UK)
 Sydgeorgien og Sydsandwichøerne (UK)

Det færøske hjemmestyre (etableret i 1948) besluttede, at Færøerne ikke ønskede at være medlem af EF, da Danmark tilsluttede sig. Derfor kom den danske tiltrædelse ikke til at gælde for Færøerne. Færøerne har dog efterfølgende indgået en fiskeriaftale og en handelsaftale med EU, men er ikke medlem af EØS (*se spørgsmål 109*).

65

Hvad har Bermuda med EU at gøre?

Bermuda er et såkaldt associeret land til EU. Det betyder, at Bermuda er et af en række lande med

særlige forbindelser til EU uden dog at være medlem. Eksempelvis er Grønland også et associeret land (*se spørgsmål 64*).

MAYOTTE SKIFTER STATUS, OG EU BLIVER UDVIDET I 2011

Det franske øområde Mayotte afholdt den 29. marts 2009 en folkeafstemning om at blive til et fransk oversøisk departement. Med 95,5 pct. af stemmerne i det overvejende sunnimuslimske ørige valgte de ca. 186.000 indbyggere at blive Frankrigs 101. departement fra 2011.

Dermed skifter øerne også status i forhold til EU. Fra tidligere at have været et OLT bliver området nu en fuldgældig del af EU på lige fod med de øvrige franske departementer og Azorerne, Madeira, Gran Canaria.

Associerede lande som f.eks. Bermuda og Grønland omtales også som oversøiske lande og territorier (forkortet OLT). De oversøiske lande og territorier har haft særlige forbindelser med EU siden EF's oprettelse i 1957 og denne særstatus er indskrevet i traktaten (artikel 355 TEUF). OLT'erne er tidligere kolonier til de fire medlemslande Danmark, Frankrig, Storbritannien og Nederlandene.

Formålet med associeringen er at fremme den økonomiske og sociale udvikling i disse lande og territorier og oprette nære økonomiske forbindelser mellem dem og EU-landene. Derfor har disse områder særlig gunstige handelsrelationer til EU. Nogle af OLT'erne modtager også udviklingsbistand fra Den Europæiske Udviklingsfond (*se spørgsmål 110*).

Norge søgte første gang om optagelse i EF i 1962, men på grund af den franske præsident Charles de Gaulles uvilje mod Storbritanniens medlemskab af EF brød forhandlingerne sammen i starten af 1963 med samtlige ansøgerlande (herunder også Irland og Danmark). Siden har Norge to gange afsluttet forhandlinger om optagelse i EU og underskrevet traktater om medlemskab af EU. Men et flertal ved folkeafstemninger har begge gange stemt nej. Derfor har Norge aldrig ratificeret tiltrædelsestraktaterne (læs mere om ratifikation i spørgsmål 18).

Norge søgte om medlemskab i 1972 i forbindelse med EF's optagelse af Danmark, Storbritannien og Irland og i 1994 i forbindelse med EU's udvidelse med Sverige, Finland og Østrig

66

Er Norge medlem af EU?

Norge er ikke medlem af EU, men indgår i et tæt samarbejde med EU gennem EØS-samarbejdet (*se spørgsmål 109*).

NORSKE FOLKEAFSTEMNINGER OM OPTAGELSE I EU

VALGDATO	JA (%)	NEJ (%)	VALGDELTA- GELSE (%)
25.09.1972	46,7	53,3	79,2
28.11.1994	47,8	52,2	89,0

Statsminister Jens Otto
Krag underskriver Dan-
marks tiltrædelsestraktat
den 22. januar 1972.

Danmark og EU

67

Hvordan blev Danmark medlem af EU?

Danmark indtrådte i De Europæiske Fællesskaber (EF) den 1. januar 1973. Det skete efter en folkeafstemning, der fandt sted den 2. oktober 1972, hvor et stort flertal af danskerne stemte ja til medlemskabet af EF (*se spørgsmål 73*).

EF blev oprettet i 1958 som et samarbejde mellem seks lande: Vesttyskland, Italien, Frankrig, Belgien, Nederlandene og Luxembourg (*se spørgsmål 3*).

Som et modtræk til EF blev Den Europæiske Frihandelskommenslutning (EFTA) dannet i 1960 (*se spørgsmål 109*). Initiativet til dannelsen af EFTA blev taget af Storbritannien og Sverige, og de øvrige medlemmer var Østrig, Schweiz, Portugal, Norge og Danmark.

EFTA var et frihandelsområde uden told og importrestriktioner, men i modsætning til EF fastsatte hvert medlemsland selv sine egne toldsatser i forhold til lande uden for EFTA. Der var altså ikke tale om et egentligt fællesmarked på linje med EF. EF-samarbejdet omfattede et økonomisk

samarbejde med ens toldmure udadtil og en fælles landbrugspolitik.

Danmark havde økonomiske interesser i både EF og EFTA, men valgte i første omgang at tilslutte sig EFTA, da Danmark var interesseret i at samarbejde med briterne for at sikre den store danske landbrugseksport til Storbritannien. Da Storbritannien søgte om medlemskab af EF i 1961 og igen i 1967, fulgte Danmark derfor efter sammen med Norge og Irland.

Landenes optagelse i EF blev dog hindret to gange i løbet af 1960'erne, hvilket skyldtes den franske præsident Charles de Gaulle, som nedlagde veto mod Storbritanniens optagelse i EF. Det udelukkede også muligheden for Danmarks og Irlands optagelse i EF.

Efter de Gaulle gik af som fransk præsident i 1969, kunne EF indlede optagelsesforhandlinger med Danmark, Storbritannien, Norge og Irland. Danmark blev sammen med Storbritannien og Irland optaget i 1973, mens Norge trak sin ansøgning tilbage, efter at et flertal havde stemt nej ved en folkeafstemning (*se spørgsmål 66*).

68

Hvad er de danske EU-forbehold?

Danmark fik indført fire forbehold over for EU-samarbejdet i den såkaldte Edinburghaftale fra 1993 som opfølgning på danskernes nej til Maastricht-traktaten i 1992. Forbeholdene blev indført med afsæt i en tværpolitisk aftale, der blev kaldt det nationale kompromis (*se spørgsmål 69*).

Forbeholdene indebar, at Danmark fik en særstilling i forhold til deltagelsen i fire af EU's centrale samarbejdsområder:

- Tredje fase af ØMU'en og indførelsen af euroen.
- Forsvarssamarbejdet.
- Retlige og indre anliggender.
- Unionsborgerskabet.

Den Økonomiske og Monetære Union

ØMU-forbeholdet betyder, at Danmark ikke deltager i ØMU'ens tredje fase og indførelsen af EU's fælles valuta, euroen. Danmark bevarer dermed kronen og sine beføjelser med hensyn til

pengepolitik, herunder Nationalbankens beføjelser til bl.a. at fastsætte den danske rente.

Den danske krone er dog tæt knyttet til euroen, idet Danmark deltager fuldt ud i anden fase af ØMU'en, som sikrer, at valutakursen mellem euro og krone holdes inden for et snævert udsvingsbånd (*se spørgsmål 81*).

Forsvarspolitik

Forsvarsforbeholdet betyder, at Danmark ikke deltager i EU-samarbejdet på forsvarsområdet. Danmark er heller ikke forpligtet til at bidrage til finansieringen af udgifterne på forsvarsområdet. Til gengæld har Danmark tilkendegivet ikke at ville hindre de øvrige medlemsstater i at udvikle et snævrere samarbejde på dette område.

Retlige og indre anliggender

Det danske retsforbehold betyder, at Danmark står uden for EU's samarbejde om grænsekontrol, indvandringspolitik, asylpolitik, civilret, straffesager og politi. Danmark er ikke bundet af EU's beslutninger på disse områder og påføres ingen finansielle følger bortset fra EU-institutionernes administrationsomkostninger. Retsforbeholdet gælder dog ikke de fælles regler for udformning af visum og lister over visumpligtige lande. Dette samarbejde deltager Danmark fuldt ud i.

DANMARK SAMARBEJDER MED EU OM RETLIGE OG INDRE ANLIGGENDER

På trods af retsforbeholdet kan Danmark blive tilknyttet EU's regler på det retlige område gennem såkaldte parallelaftaler. En parallelaftale er en mellemstatslig samarbejdsaftale mellem Danmark og EU, hvor Danmark accepterer at indføre nationale regler, der svarer til EU-reglerne, mod til gengæld at blive tilknyttet EU-samarbejdet. Det er dog stadig de andre medlemslande, der vedtager reglerne og bestemmer, om Danmark kan få en parallelaftale.

Det er hidtil lykkedes Danmark at indgå sådanne aftaler i tre tilfælde. Det gælder regler om modtagelse af flygtninge i EU, regler for stævning i civile og kommercielle retssager og regler for, hvordan retsafgørelser afsagt på det civile og handelsretlige område skal behandles i medlemsstaterne.

Danmark har dog et særligt krav på at få en parallelaftale med EU i forbindelse med EU-regler, der bygger på Schengensamarbejdet (*se spørgsmål 94*). Det kan være regler om f.eks. grænsekontrol og ulovlig indvandring. Dem kan Danmark tilslutte sig på mellemstatsligt grundlag (*se spørgsmål 5*).

Unionsborgerskab

Med forbeholdet over for unionsborgerskabet præciseres det, at unionsborgerskabet ikke træder i stedet for det nationale statsborgerskab. Forbeholdet er dog ikke særlig dansk længere. Det kom til at gælde for alle lande, da det blev indskrevet i

definitionen af unionsborgerskabet med Amsterdamtraktaten i 1999.

Ophævelse eller revision af forbeholdene

Danmark kan til enhver tid beslutte at ophæve et eller flere af forbeholdene. I så fald er Danmark dog forpligtet til at gennemføre alle relevante regler og love, som EU har vedtaget på de pågældende områder.

En ophævelse af et eller flere af forbeholdene kan dog først ske efter en dansk folkeafstemning.

Endelig har Danmark mulighed for at ændre retsforbeholdet fra den nuværende ordning, hvor Danmark ikke deltager i EU-samarbejdet på retsområdet, til en "tilvalgsordning", hvor Danmark kan vælge at deltage i det tættere samarbejde fra sag til sag. Ordningen svarer til den, som Storbritanien og Irland har i dag.

Også dette kan dog først ske efter en dansk folkeafstemning.

69

Hvad er ”det nationale kompromis”?

Det nationale kompromis blev indgået efter danskernes nej til Maastrichttraktaten den 2. juni 1992.

De øvrige 11 EU-lande var trods danskernes nej til Maastrichttraktaten enige om at holde døren åben for Danmark. Men de understregede samtidig, at det var Danmark selv, der skulle komme med udspillet til, hvordan man kom videre. Det nationale kompromis var således en aftale mellem de fleste danske partier om det danske forhandlingsoplæg til de andre EU-lande.

Der var behov for en forhandlingsløsning, som kunne godkendes ved en ny dansk folkeafstemning, men som samtidig tog hensyn til de øvrige EU-landes ønske om at få traktaten ratificeret.

Danmarks udspil til en sådan løsning kom den 31. oktober 1992 i form af papiret ”Danmark i Europa”, som hovedsagelig var udarbejdet af oppositionspartierne Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og SF og skitserede grundlaget for de fire forbehold

(*se spørgsmål 68*). Regeringspartierne, Venstre og Det Konservative Folkeparti, samt Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti tilsluttede sig efterfølgende. Fremskridtspartiet var som det eneste af Folketingets partier ikke med i aftalen. Papiret blev herefter døbt det nationale kompromis.

På topmødet i Edinburgh den 11.-12. december 1992 forhandlede EU-landenes stats- og regeringschefer sig frem til enighed om en sær aftale for Danmark, som imødekom de danske ønsker om de fire forbehold for EU-samarbejdet inden for 1) eurosamarbejdet, 2) forsvarssamarbejdet, 3) retlige og indre anliggender og 4) unionsborgerskabet.

Danskerne godkendte Maastrichttraktaten med de fire forbehold fra Edinburghafgørelsen ved folkeafstemningen den 18. maj 1993 (*se spørgsmål 73*).

70

Hvad bestemmer EU, og hvad bestemmer Danmark?

EU har kun den magt, som medlemslandene har givet Unionen i traktaterne. Magten til at bestemme på alle andre områder ligger fortsat hos Danmark og de andre medlemslande. Dette kaldes også princippet om de tildelte kompetencer. EU skal således være tildelt en ret til at bestemme på et område (en kompetence) for at kunne lave nye regler inden for området. Men hvor meget EU kan bestemme inden for et område afhænger af, hvilken type kompetence EU er blevet tildelt.

Der skelnes normalt mellem følgende tre hovedtyper af EU-kompetencer:

- Enekompetence, hvor kun EU kan lovgive og vedtage juridisk bindende regler. Medlemslandene kan alene vedtage regler efter bemyndigelse fra EU.
- Delt kompetence, hvor både EU og medlemsstaterne kan lovgive og vedtage juridisk bindende

regler. En medlemsstat kan dog kun udøve sin kompetence, i det omfang EU ikke har udnyttet sin kompetence eller er ophørt med at udøve den.

- Kompetence til understøttende, koordinerende eller supplerende tiltag giver EU kompetence til at lave tiltag på visse områder, hvor medlemsstaterne er hovedlovgivere. EU har her ikke beføjelser til at harmonisere medlemsstaternes lovgivning, men kan kun vedtage tiltag, som understøtter, koordinerer eller supplerer medlemsstaternes indsats.

Endelig findes der to samarbejdsområder, som ikke kan indplaceres under disse kompetencetyper.

Det drejer sig for det første om samarbejdet om medlemsstaternes økonomiske politikker og beskæftigelsespolitikkerne. Kompetencen ligger på dette område som udgangspunkt hos medlemsstaterne, mens EU kun har beføjelser til at samordne medlemsstaternes politikker, dvs. koordinere og informere om landenes politikker på området. EU's indsats består hovedsagelig i at vedtage retningslinjer eller gøre andre ikkebindende tiltag.

Det andet område er EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, som består i at definere og gennemføre en fælles udenrigspolitik for EU.

EU'S KOMPETENCEOMRÅDER

Enekompetence	Delt kompetence	Kompetence til understøttende, koordinerende og supplerende tiltag	Andre områder, hvor både EU og medlemsstaterne er kompetente, men som ikke hører under de tre kompetencekategorier.
Toldunionen	Det indre marked	Beskyttelse af menneskers sundhed	Samordning af de økonomiske politikker og beskæftigelsespolitikken
Fastlæggelse af de konkurrenceregler, der er nødvendige for det indre markeds funktion	Social- og arbejdsmarkedspolitikken	Industri	Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik
Den monetære politik	Økonomisk, social og territorial samhørighed	Kultur	Forskning, teknologisk udvikling og rumpolitik
Bevarelse af havets biologiske ressourcer inden for rammerne af den fælles fiskeripolitik	Landbrug og fiskeri (undtagen havets biologiske ressourcer)	Turisme	Udviklings samarbejde og humanitær bistand
Den fælles handelspolitik	Miljø	Uddannelse, ungdom, sport og erhvervsuddannelse	
Indgåelse af internationale aftaler, når indgåelsen har hjemmel i en lovgivningsmæssig retsakt, m.v.	Forbrugerbeskyttelse	Civil beskyttelse	
	Transport	Administrativt samarbejde	
	Transeuropæiske net		
	Energi		
	Frihed, sikkerhed og retfærdighed		
	Fælles sikkerhedsudfordringer på folkesundhedsområdet		

Kompetencen til at bestemme udenrigspolitikken er dog medlemslandenes.

Hvis man gerne vil have overblik over, hvilken type kompetence EU har på de forskellige samarbejdsområder, kan man med fordel læse bestemmelserne i EUF-traktatens artikel 3-6, som rummer en god oversigt (se tabel på side 86). Kategoriseringen er dog hverken juridisk bindende eller udtømmende. For at vurdere den præcise rækkevidde af EU's kompetencer må man læse de konkrete artikler på de enkelte områder i EUF-traktaten.

71

Hvor stor en del af dansk lovgivning stammer fra EU?

Dette spørgsmål er vanskeligt at besvare klart og kort, idet svaret afhænger af, hvilke præmisser man lægger til grund for en sådan opgørelse. Alligevel er der gennem de seneste ti år udfoldet betydelige bestræbelser på at opgøre tallet både fra ministerielt hold og af flere forskere.

De seneste tal fra Justitsministeriet, der stammer fra 2011, viser, at 11,25 pct. af den danske lovgivning fra perioden 2001-2010 stammer direkte eller indirekte fra EU-regulering. Tallene er opgjort over det samlede antal love vedtaget i perioden.

En tilsvarende opgørelse udarbejdet af Kelstrup, Martinsen og Wind i 2012 når frem til en højere EU-påvirkning. Den viser, at ca. 26 pct. af alle lovforslag fra 1997-2011 havde en "reference" til EU, hvilket afviger betydeligt fra Justitsministeriets opgørelse.

Det er dog vigtigt at forstå, at begge opgørelser kun viser en del af det samlede billede. For det første er der en stor del af EU-reglerne, der slet ikke er taget med. Det gælder de EU-regler som f.eks. forordninger, der finder direkte anvendelse i medlemslandene. Disse regler gælder direkte for borgere og virksomheder uden først at skulle vedtages som nationale regler.

For det andet skelnes der ikke mellem betydningen af de enkelte regler. En kompliceret lov om f.eks. landbrugsstøtte tæller lige så meget som en teknisk tilpasning af f.eks. standarder for bildæk. Opgørelserne kan derfor kun bruges til at sige noget om, hvor mange stykker lovgivning EU påvirker, men ikke om, hvor meget politisk indhold EU har indflydelse på i den samlede danske lovgivning.

Rytterstatuen foran Christiansborg af Frederik den VII - den danske konge, der stadfæstede grundloven af 5. juni 1849.

GRUNDLOVENS § 20

”Stk. 1. Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Stk. 2. Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af Folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige lovforslag nødvendige flertal, og opretholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvalgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler.”

(§ 20 blev indført ved grundlovsændringen i 1953)

For det andet skelnes der ikke mellem betydningen af de enkelte regler. En kompliceret lov om f.eks. landbrugsstøtte tæller lige så meget som en teknisk tilpasning af f.eks. standarder for bildæk. Opgørelserne kan derfor kun bruges til at sige noget om, hvor mange stykker lovgivning EU påvirker, men ikke om, hvor meget politisk indhold EU har indflydelse på i den samlede danske lovgivning.

72

Hvorfor har vi folkeafstemninger om EU i Danmark?

Folkeafstemninger i Danmark om EU bliver enten afholdt, fordi grundloven kræver det (§ 20), eller fordi der er et politisk ønske om det fra Folketingets side.

Grundloven kræver en folkeafstemning, hvis Danmark overlader suverænitet til EU. Det sker, hvis en traktat giver EU ret til at bestemme på et nyt område, hvor Danmark tidligere bestemte. Der er

HVORFOR VAR DER IKKE FOLKEAFSTEMNING OM LISSABONTRAKTATEN?

Når der ikke blev holdt folkeafstemning i Danmark om Lissabontraktaten, skyldes det, at Danmark ikke overlod nye beføjelser til EU.

Grundlovens § 20 kræver nemlig kun folkeafstemning, hvis Danmark overlader nye beføjelser til EU og der ikke er 5/6 af Folketingets medlemmer, der stemmer for.

Endelig var der heller ikke blandt Folketingets partier et politisk ønske om en folkeafstemning. I stedet indgik regeringen og nogle af Folketingets partier en europapolitisk aftale om Danmarks holdning til EU's fremtidige udvikling. Bag aftalen stod udover regeringspartierne (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Ny Alliance.

dog ikke noget krav om folkeafstemning, hvis 5/6 af Folketingets medlemmer støtter forslaget. Folkeafstemningerne om Maastrichttraktaten i 1992 og om Amsterdamtraktaten i 1997 var begge krævet ifølge grundloven, da de ikke opnåede 5/6-flertal.

Selv om grundloven ikke kræver det, kan der godt alligevel afholdes folkeafstemning i Danmark, hvis der er et politisk ønske om det i Folketinget.

DANSKE FOLKEAFSTEMNINGER OM EU

EMNE	DATO	VALGDELTA- GELSE (%)	JA (%)	NEJ (%)
Danmark i EF	02.10.1972	90,1	63,4	36,6
Den Europæiske Fælles Akt/EF-pakken	27.02.1986	75,4	56,2	43,8
Maastrichttraktaten	02.06.1992	83,1	49,3	50,7
Maastrichttraktaten + Edinburghafgørelsen	18.05.1993	86,5	56,7	43,3
Amsterdamtraktaten	28.05.1998	76,2	55,1	44,9
Euroen	28.09.2000	87,6	46,8	53,2

Folketinget har mulighed for at udskrive bindende folkeafstemninger om en række politiske spørgsmål ifølge grundlovens § 42. Denne mulighed kan også bruges om EU-traktater og er blevet brugt de gange, hvor der har været det nødvendige 5/6-flertal i Folketinget, men hvor der alligevel har været et politisk ønske om at afholde en folkeafstemning. Det skete både i 1972 om Danmarks medlemskab og i 1993 om Edinburghaftalen og Maastrichttraktaten.

Endelig skal det nævnes, at folkeafstemningen i 1986 om Den Europæiske Fælles Akt blev afholdt uden om grundloven. Det lykkedes den daværende konservative statsminister, Poul Schlüter, at få opbakning blandt Folketingets partier til at afholde en vejledende folkeafstemning om traktaten trods et politisk flertal mod traktaten i Folketinget.

73

Hvor mange folkeafstemninger om EU har der været i Danmark?

Der har i alt været afholdt seks folkeafstemninger om EU-spørgsmål i Danmark (se tabel ovenfor). Den seneste afstemning fandt sted i september 2000, da danskerne stemte om Danmarks tilslutning til den fælles mønt, euroen.

JA/NEJSTEMMER I PROCENT AF SAMTLIGE STEMMEBERETTIGEDE

EMNE	JA	NEJ
Danmark i EF	56,7	32,9
Den Europæiske Fælles Akt/EF-pakken	42,0	32,7
Maastrichttraktaten	40,5	41,7
Maastrichttraktaten + Edinburghafgørelsen	48,6	37,0
Amsterdamtraktaten	41,2	33,6
Euroen	40,5	46,1

74

Hvordan behandler den danske regering forslag til EU-regler?

Regeringen er involveret i udformningen af EU-reglerne fra et tidligt tidspunkt. I langt det meste af processen er det embedsmænd fra de danske ministerier, der er involveret. Næsten alle ministerier er i en eller anden grad beskæftiget med EU-politik. De embedsmænd, der eksempelvis arbejder med dansk kemikalielovgivning til daglig, vil også være involveret i kemikalireguleringen i EU, når den er på dagsordenen. Det samme gælder på andre politikområder. Det hele koordineres dog af Udenrigsministeriet.

Regeringen begynder allerede at arbejde på, hvordan EU-reglerne skal se ud, når Kommissionen forbereder et nyt forslag. Her vil danske embedsmænd ofte deltage i de såkaldte ekspertkomiteer, som Kommissionen indkalder. Her sker Kommissionens første høring af medlemslandenes synspunkter.

Den formelle proces for vedtagelse af nye EU-regler starter, efter at Kommissionen har fremsat sit forslag. Herefter bliver forslaget behandlet i følgende udvalg:

1. EU-specialudvalget er et embedsmandsudvalg med deltagelse af alle de ministerier, som et forslag er relevant for. Her kommer regeringen med sit første bud på en dansk holdning til forslaget. Som input til denne proces vil forslaget ofte blive sendt i høring hos de berørte interesseorganisationer. Det er resultatet af drøftelserne i dette udvalg, som danner grundlaget for de holdninger, som Danmarks repræsentanter tager med sig til de indledende forhandlinger i arbejdsgrupperne under Rådet (*se spørgsmål 33*).
2. EU-udvalget er det højeste embedsmandsudvalg i den danske EU-beslutningsproces. Udvalget består af embedsmænd fra hvert ministerium med ansvar for koordineringen af EU-politikken. Udvalget behandler alle sager, før de skal diskuteres på et ministerrådsmøde. Udvalget skal således sikre, at alle de tekniske spørgsmål, der bliver sendt videre til regeringens udenrigspolitiske udvalg.

Folketingets Europaudvalg kontrollerer regeringens håndtering af EU-sager.

3. Regeringens udenrigspolitiske udvalg fastlægger regeringens generelle EU-politik og tager stilling til større politiske sager. Udvalget ledes af udenrigsministeren og består af ministre på de vigtigste EU-politikområder. Udvalget mødes om torsdagen og behandler større sager på dagsordenen for rådsmøder i den efterfølgende uge. I mange tilfælde sker behandlingen dog kun skriftligt, dvs. uden at ministre mødes.
4. Folketingets Europaudvalg har til opgave at sikre, at regeringens holdning til EU-sager også støttes af et flertal i Folketinget. I EU-sager "af større rækkevidde" kan regeringen kun forhandle med et mandat fra Europaudvalget (*se spørgsmål 75*)

75

Hvad er Europaudvalget?

Europaudvalget er et af Folketingets 26 faste udvalg, der ligesom de fleste af de øvrige faste udvalg består af 29 medlemmer.

Europaudvalget har siden 1973 spillet en afgørende rolle i dansk EU-politik ved at kontrollere regeringens håndtering af EU-sager.

Næsten hver fredag året rundt mødes Europaudvalgets medlemmer med regeringens ministre og diskuterer de vigtigste EU-sager, der er på dagsordenen i EU's Ministerråd (*se spørgsmål 28*). Det kan dreje sig om spørgsmål lige fra regler om transport af dyr til EU's holdning til militærdiktaturet i Burma eller torskekvoter i Østersøen.

EU-ORDFØRERE I EUROPAUDVALGET

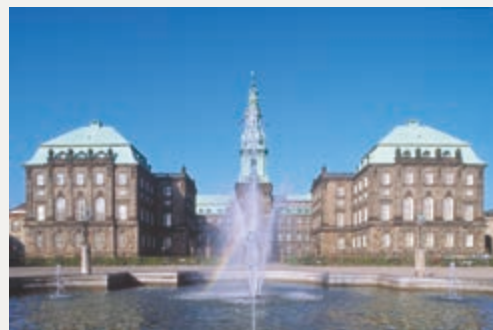
Europaudvalgets formand er Eva Kjer Hansen (V), og udvalgets næstformand er Benny Engelbrecht (S).

Partierne udskifter ofte deres almindelige medlemmer af Europaudvalget. Der er mindre udskiftning blandt partiernes EU-ordførere, som i november 2012 var følgende:

- Lykke Friis (V)
- Pia Adelsten (DF)
- Lene Espersen (KF)
- Jens Joel (S)
- Lisbeth Bech Poulsen (SF)
- Sofie Carsten Nielsen (RV)
- Nikolaj Villumsen (EL)
- Merete Riisager (LA)

En opdateret liste over samtlige medlemmer af Europaudvalget findes på EU-Oplysningens hjemmeside: www.eu-oplysningen.dk/dkeu/ft/euu/

Folketinget holder øje med om nærhedsprincippet overholdes.

Hvis der er tale om sager "af større rækkevidde", er det fast praksis, at regeringen skal have et forhandlingsmandat i Europaudvalget, før den kan tilslutte sig et forslag i Rådet. Det foregår, ved at regeringen fremlægger sit forhandlingsoplæg. Hvis der ikke er et flertal i mod regeringens oplæg, kan den forhandle videre. Dermed sikres det, at der altid er flertal bag Danmarks EU-politik, da udvalgsmedlemmerne har lige så mange stemmer, som deres parti har mandater i Folketinget.

Reglerne for Europaudvalgets rolle i EU-politikken er ikke fastsat i nogen lov. Regeringen er kun forpligtet til "at underrette Folketingets Europaudvalg" ifølge lov om Danmarks tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber. Alle de detaljerede regler for regeringens pligt til at hente mandater og orientere Europaudvalget er beskrevet i en række af udvalgets beretninger. Beretningerne er resultatet af en række aftaler mellem regeringen og udvalget. Beretningsformen sikrer både Folketing og regering den nødvendige fleksibilitet i forbindelse med justeringer af samarbejdsformen.

Møderne i Europaudvalget har været åbne for offentligheden siden 2006. De kan følges direkte på tv-kanalen FOLKETINGET.

Du kan læse mere om Folketingets Europaudvalg og se optagelser fra udvalgets møder på EU-Oplysningens hjemmeside: www.eu-oplysningen.dk

76

Hvad er det gule kort, som de nationale parlamenter kan give Kommissionen?

Lissabontraktaten gør EU-landenes nationale parlamenter til "nærhedsprincippets" vogtere. Det vil sige, at Folketinget skal være med til at sørge for, at EU ikke vedtager lovgivning på områder, som bedre kan reguleres af Danmark selv (*se spørgsmål 51*).

Til denne opgave er de nationale parlamenter udstyret med et gult kort, som gør det muligt at sende en klage til EU-institutionerne tidligt i lovgivningsprocessen, hvis et EU-forslag vurderes at være i strid med nærhedsprincippet.

GULT KORT

Kommissionen indkasserede sit første gule kort for et forslag om regulering af strejkeretten, den såkaldte Monti II forordning. Tolv nationale parlamenter, herunder det danske Folketing, mente af forordningen stred imod nærhedsprincippet. Det meddelte de til Kommissionen, som endte med at trække forslaget tilbage i september 2012.

Retten til at klage ligger som udgangspunkt hos hvert enkelt parlament, som inden for en frist på otte uger kan komme med indvendinger, hvis det vurderer, at et forslag til EU-lovgivning strider mod nærhedsprincippet. Klagen skal begrundes og fremsendes til formændene for Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet. De tre EU-institutioner vil derefter være forpligtet til at "tage hensyn" til en sådan udtalelse.

Hvis det viser sig, at mindst en tredjedel af parlamenterne har problemer med et forslags overholdelse af nærhedsprincippet, er Kommissionen forpligtet til at tage forslaget op til fornyet overvejelse. Det er denne situation, som har fået betegnelsen det gule kort. Kommissionen kan her vælge at opretholde sit forslag, men kan også beslutte enten at revidere forslaget eller helt trække det tilbage. Hvis Kommissionen beslutter at opretholde sit forslag, er den forpligtet til at begrunde dette over for de klagende parlamenter.

Lissabontraktaten indførte desuden et orange kort, som gør det muligt for de nationale parlamenter at iværksætte en skærpet procedure, som i sidste ende kan føre til, at behandlingen af et forslag standses. Det kræver, at mindst halvdelen af de nationale parlamenter finder et forslag i strid med nærhedsprincippet.

77

Hvad er COSAC?

COSAC er et mødeforum for medlemmer af europaudvalgene i de nationale parlamenter i EU-landene og medlemmer af Europa-Parlamentet. Forkortelsen kommer fra det franske navn "Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires et Européennes des Parlements de l'Union européenne" ("Konferencen for nationale parlamentsudvalg med ansvar for EU-anliggender").

Formålet med COSAC-møderne er at udveksle informationer om parlamenternes arbejde med EU-sager. Emnerne, som tages op på møderne, kan være både aktuelle EU-sager og mere principielle overordnede emner som f.eks. de nationale parlaments rolle i EU, åbenhed i EU, nærhedsprincippet m.m. (*se spørgsmål 51*).

COSAC blev oprettet i maj 1989 af parlamentsformændene i de dengang 12 EF-lande efter et initiativ fra den daværende formand for den franske nationalforsamling, Laurent Fabius. Det første møde i COSAC fandt sted i Paris i den franske nationalforsamling den 16.-17. november 1989.

COSAC mødes i dag to gange pr. halvår i det land, som har EU-formandskabet. COSAC har sit eget sekretariat, som bistår formandskabet med forberedelsen af møder og dagsorden. Sekretariatet har til huse i Europa-Parlamentet i Bruxelles og er sammensat af medarbejdere udlånt af de nationale parlamenter og af Europa-Parlamentet.

Du kan læse mere på COSAC's hjemmeside, www.cosac.eu

78

Hvem arbejder på Danmarks Faste Repræsentation ved EU?

Danmarks Faste Repræsentation ved EU ligger i Bruxelles og ledes af Danmarks Faste Repræsentant, i daglig tale EU-ambassadøren. Under sig har han/hun en række embedsmænd fra Udenrigsministeriet og de fleste øvrige ministerier i Danmark.

Repræsentationens opgave er at varetage Danmarks interesser i EU. Arbejdsopgaverne for

embedsmændene på Danmarks Faste Repræsentation ved EU adskiller sig en del fra opgaverne på Danmarks ambassader rundt omkring i verden. Repræsentationens medarbejdere arbejder for at fremme danske holdninger i EU-beslutningsprocesserne. Det gør de især ved at repræsentere Danmark i forhandlingerne i Rådet fra arbejdsgruppeniveau til Coreper og som bistand til ministrene under selve rådsmøderne (*se spørgsmål 33*). Men repræsentationen arbejder også for danske interesser i de uformelle dele af EU-samarbejdet gennem kontakter til Kommissionen, Europa-Parlamentet og andre organisationer i Bruxelles.

Euroen

79

I hvilke lande betaler man med euro?

17 af de 27 medlemslande i EU har indført euroen. Disse lande kaldes eurolande. De 12 oprindelige eurolande, der indførte den nye valuta i 2002, er Tyskland, Frankrig, Italien, Belgien, Luxembourg, Nederlandene, Irland, Grækenland, Spanien, Portugal, Østrig og Finland. Siden er fem lande kommet til: Slovenien i 2007, Cypern og Malta i 2008, Slovakiet i 2009 og Estland i 2011.

Storbritannien, Sverige og Danmark har beholdt henholdsvis pund og kroner, men i de 12 eurolande blev mark, franc, lire, pesetas, drakmer m.v. afløst af euroen som betalingsmiddel. Efter en overgangsperiode, hvor de gamle valutaer blev udskiftet med euromønter og -sedler, er det nu kun euroen, der er lovligt betalingsmiddel i eurolandene.

I Andorra, Monaco, San Marino og Vatikanstaten, der ikke er medlemmer af EU, anvendes der også euro. De fire små stater har desuden fået tilladelse til at udstede euromønter med deres egne nationale sider. Samtlige nye lande, som er blevet medlemmer efter euroens indførsel i 2002, er på

17 ud af de 27 EU-lande har indført Euroen som valuta.

80

Hvordan er den danske krone knyttet til euroen?

Den danske krone er knyttet til euroen gennem det europæiske valutasamarbejde, forkortet ERM II, som Danmark har deltaget i siden den 1. januar 1999.

ERM II (Exchange Rate Mechanism II - på dansk: valutakursmekanisme II) går ud på at begrænse de deltagende valutaers udsving over for euroen, og

FOLKEAFSTEMNINGER OM EUROEN

Ved en folkeafstemning den 28. september 2000 stemte et flertal nej til Danmarks deltagelse i eurosamarbejdet (*se spørgsmål 72*).

I Sverige blev der afholdt en tilsvarende afstemning den 14. september 2003, hvor et flertal også stemte nej til svensk deltagelse.

Euromønternes ens sider - bagsiden varierer, afhængigt af hvilket land mønterne er fra.

EUROSYMBOLET - €

Det grafiske symbol for euroen - € - er designet af fire unavn-givne eksperter og blev valgt af Kommissionen i konkurrence med ni andre bud. Udformningen er inspireret af det græske bogstav epsilon (€) og henviser til det første bogstav i ordet Europa. De to parallelle linjer symboliserer euroens stabilitet.

den danske krone er via dette samarbejde tæt knyttet til euroen.

I ERM II skal de deltagende lande stabilisere deres valutakurs i forhold til euroen. Samarbejdet indebærer, at der er fastsat en centralkurs for de deltagende valutaer i forhold til euroen. De deltagende valutaer skal holde en kurs inden for et aftalt udsvingsbånd over for euroen. De nationale valutaer kan altså bevæge sig lidt, men ikke meget, i forhold til euroen.

Standarden for udsvingsbånd i ERM II er +/- 15 pct., men Danmark har indgået en aftale om et snævrere bånd, så det danske udsvingsbånd er på +/- 2,25 pct. Centralkursen er på 746,038 kroner, og den danske krones udsvingsbånd er på 762,824 kroner og 729,252 kroner pr. 100 euro, hvilket betyder, at kursen på den danske krone skal holde sig mellem ca. 7,63 kr. og ca. 7,29 kr. pr. euro.

Hvis kursen på den danske krone bevæger sig ud over en af de fastsatte udsvingsgrænser, er Den Europæiske Centralbank og Nationalbanken forpligtet til at holde kursen inden for udsvingsbåndet. Det sikres ved indgriben i form af støtteopkøb eller -salg af kronen. Ved et akut spekulationspres mod kronen kan der ydes støtte fra Den Europæiske Centralbank i form af korte

kreditter i euro for at supplere den danske valutareserve.

Lande, der ikke deltager i euroen, kan deltage i ERM II på frivillig basis. I øjeblikket er Letland, Litauen og Danmark med i ERM II.

81

Hvad er ØMU'en?

ØMU er en forkortelse for Den Økonomiske og Monetære Union. Betegnelsen dækker over den del af EU-samarbejdet, der handler om økonomi- og pengepolitik, dvs. samarbejdet omkring den fælles valuta (euroen) og Den Europæiske Centralbank.

ØMU'en blev oprettet gennem tre faser i 1990'erne. Danmark har forbehold over for deltagelse i tredje fase af ØMU-samarbejdet, der bl.a. indebærer indførelse af euroen (*se spørgsmål 68*).

Forarbejdet til ØMU'en startede på Det Europæiske Råds møde i Hannover i 1988. Her blev der nedsat et udvalg med Kommissionens formand, Jacques Delors, i spidsen, som i 1989 præsenterede "Delorsrapporten". Rapporten beskrev, hvordan en

økonomisk og monetær union med en fælles valuta kunne indføres. Kort herefter blev det vedtaget at følge rapportens forslag om at indføre samarbejdet i tre faser. Den første begyndte den 1. juli 1990. Det juridiske grundlag for anden og tredje fase blev vedtaget med Maastrichttraktaten.

ØMU'ens 1. fase

ØMU'ens første fase handlede om de første skridt til at sikre en mere ensartet økonomisk udvikling i medlemslandene. Det skulle bl.a. ske gennem samordning af økonomiske politikker, overvågning af hinandens økonomier, tættere samarbejde mellem centralbankerne og et tættere valutasamarbejde. Det sidste skulle ske gennem EMS (Det Europæiske Monetære System), der blev oprettet i 1979 og nu er omdannet til ERM II (*se spørgsmål 81*).

ØMU'ens 2. fase

Overgangen til ØMU'ens anden fase skete den 1. januar 1994. Formålet med denne fase var at knytte landenes økonomier endnu tættere sammen om en ensartet økonomisk udvikling. For at opnå dette skulle landene bestræbe sig på at opfylde en række økonomiske krav, de såkaldte konvergenskriterier (*se spørgsmål 83*). Samarbejdet om pengepolitikken og forberedelsen af den fælles valuta blev samlet i det nyoprettede Europæiske Monetære Institut (EMI).

ØMU'ens 3. fase

ØMU'ens tredje og sidste fase startede den 1. januar 1999 for de 11 deltagerlande: Belgien, Finland, Frankrig, Nederlandene, Irland, Italien, Luxembourg, Portugal, Spanien, Tyskland og Østrig (Grækenland blev først optaget pr. 1. januar 2001). Tredje fase indebar, at de deltagende lande låste deres valutakurser uigenkaldeligt fast og indførte euroen. Det Europæiske Monetære Institut (EMI) blev erstattet af Det Europæiske System af Centralbanker og Den Europæiske Centralbank.

Eurolandene er i dag fælles om at føre penge- og valutakurspolitik. For at støtte op om dette samarbejde er landene forpligtet til at samarbejde tæt om den økonomiske politik. Det betyder bl.a., at alle landene skal arbejde på at udvikle sig så ensartet som muligt for at sikre stabilitet for den fælles valuta. Derfor har det eksempelvis været meget vigtigt for eurolandene at koordinere og overvåge hinandens indsats under den økonomiske krise i 2008-2009 for bl.a. at sikre sig, at de offentlige budgetter ikke blev overskredet for voldsomt eller for ujævnt (*se spørgsmål 84*).

ECU ELLER EURO

ECU (European Currency Unit) var en regneenhed i EU, som var et vægtet gennemsnit af de deltagende landes valutaer.

ECU'en blev brugt som afregningsvaluta mellem EU-landenes centralbanker og som regneenhed ved fastlæggelsen af de fælles landbrugspriser og budgettet. Den 1. januar 1999 blev ECU'en afløst af euroen i forholdet 1:1.

BRUTTONATIONAL- PRODUKTET

Bruttonationalproduktet er værdien af et lands samlede produktion af varer, tjenester og investeringer minus værdien af anvendte råstoffer og eventuelle statstilskud.

82

Hvad kræver det at indføre euroen?

For at indføre euroen skal et land opfylde konvergenskriterierne. Konvergenskriterierne er nogle økonomiske krav, som du kan se på side 99.

Konvergenskriterierne findes i artikel 140 TEUF og er nærmere defineret i protokollen om konvergenskriterierne.

Konvergenskriterierne kan overordnet beskrives som følgende krav:

1. Krav om prisstabilitet

Kravet indebærer, at et medlemslands inflation (forbrugerprisstigning) ikke må overstige inflationen i de tre medlemslande, der har haft den laveste inflation, med mere end 1,5 procentpoint.

2. Krav om holdbare offentlige finanser

Der må ikke være uforholdsmæssigt stort underskud på det offentlige budget. Det vil sige, at det årlige offentlige underskud som hovedregel ikke må overstige tre pct. af bruttonationalproduktet. Der

kan dog undtages fra dette krav, hvis overskridelsen er midlertidig eller underskuddet er blevet reduceret væsentligt og bevæger sig stabilt mod et acceptabelt niveau.

3. Krav til den offentlige gæld

Den offentlige bruttogæld må som hovedregel ikke overstige 60 pct. af bruttonationalproduktet ved udgangen af det forudgående finansår. En undtagelse kan gøres, hvis underskuddet er mindsket tilstrækkeligt og i et tilfredsstillende tempo nærmer sig de 60 pct..

4. Krav om deltagelse i ERM II i de seneste to år

Medlemslandet skal i de seneste to år have deltaget i Det Europæiske Monetære Systems valutakursmekanisme (ERM II, *se spørgsmål 81*) uden alvorlige udsving og uden på eget initiativ at have nedsat værdien af sin valuta i den periode (devalueret sin valuta).

5. Krav til den langfristede rentesats

Medlemslandenes nominelle langfristede rentesatser må ikke overstige de tilsvarende rentesatser i de tre medlemslande, der har nået de bedste resultater med hensyn til prisstabilitet, med mere end to procentpoint.

EU-landene skal opfylde de såkaldte konvergenskriterier for at indføre euroen som valuta.

83

Hvad er stabilitets- og vækstpagten?

Stabilitets- og vækstpagten forpligter landene til at holde en streng budgetdisciplin.

Med en fælles valuta, som euroen får finanspolitikken i et land betydning for de andre eurolande. Derfor satte landene i Maastrichttraktaten et loft for, hvor stor gæld og hvor store underskud på de offentlige budgetter som er tilladt for lande, som skal overgå til euroen (*se spørgsmål 81 og 82*). Med stabilitets- og vækstpagten fastlagde man efterfølgende procedurer for, hvordan lande skal bringes på ret kurs, hvis de senere overskrider grænserne for gæld og budgetunderskud.

Kommissionen følger den økonomiske udvikling i landene og orienterer Rådet, hvis et land har for stort budgetunderskud eller for stor gæld. Rådet kan rette en henstilling til et land, som bryder stabilitetskravene og bede om, at der rettes op på situationen inden for en given frist. Det er op til Rådet at fastslå, om et brud på stabilitetskravene er så uforholdsmæssigt stort, at landet skal gøre noget ved det. Hvis et euroland ikke følger Rådets

henstillinger, kan Rådet vedtage et påbud med krav om, at der bliver rettet op på overskridelserne. Og Rådet kan beslutte, at landet skal deponere et beløb, hvis landet ikke følger henstillingen. Det er kun eurolande, som kan pålægges sådanne sanktioner.

Krisen

EU har - de seneste år - vedtaget en række nye regler, som strammer kontrollen med medlemslandenes budgetdisciplin. Det har været en udbredt opfattelse, at reglerne i stabilitets- og vækstpagten ikke har været gode nok. I praksis er der f.eks. nu Kommissionen, som beslutter om et land skal have en henstilling om at rette op på budgetoverskridelser. Formelt er det Rådet, som tager beslutningen, men tidligere krævede det et kvalificeret flertal af landene, nu skal der som hovedregel et kvalificeret flertal til at bremse en henstilling. Man vil undgå en situation som i 2004, hvor det lykkedes Tyskland og Frankrig at danne et blokerende mindretal, så de undgik henstillinger. Finanspagten er et andet initiativ, som har strammet budgetdisciplinen.

HVAD ER FINANSPAGTEN?

I 2011 blev de 17 eurolande enige om en ny ramme for økonomisk koordinering og finanspolitisk disciplin i euroområdet. Finanspagten er en såkaldt mellemstatslig traktat mellem eurolandene og otte ikke-eurolande, der har ønsket at deltage (Storbritannien og Tjekkiet deltager ikke).

Finanspagten skal medvirke til at sikre holdbarheden af medlemslandenes offentlige finanser på længere sigt, så en gentagelse af den nuværende gældskrise kan undgås i fremtiden. Dette sker gennem pagtens budgetregel, sanktioner, en gældsregel samt målrettede EU-topmøder. Budgetreglen indebærer at medlemslandenes offentlige budgetstilling skal være i balance eller overskud, dvs. at det strukturelle budgetunderskud normalt ikke må overstige 0,5 procent af bruttonationalproduktet (BNP). Læs mere her: <http://www.euo.dk/emner/eu2012/eu-temaer/europagt/>

DANMARKS BIDRAG

Danmark bidrager ikke til ESM. Men Danmark har hjulpet Irland med et direkte lån. I 2008 modtog Irland en såkaldt redningspakke med lån på 85 milliarder euro. Den danske stat lånte i den forbindelse Irland 0,4 milliarder euro.

84

Hvad er ESM?

ESM er en fond, som råder over 500 milliarder euro til at støtte eurolande, som er i fare for at gå bankerot. ESM's fulde navn er Den Europæiske Stabilitetsmekanisme. ESM fungerer som en slags brandmur, der skal sikre, at akutte gældsproblemer ikke smitter fra et euroland til andre.

EU kunne ikke hjælpe med lån til Grækenland, da gældskrisen ramte og landet fik svært ved at dække sine løbende udgifter. Maastrichttraktaten forbyder nemlig, at EU hæfter for medlemslandenes gæld (d.v.s. Den Europæiske Centralbank (ECB) må ikke direkte støtteopkøbe landenes statsobligationer). Forbuddet mod direkte støtteopkøb af statsobligationer gør, at landene er afhængige af at låne penge på de internationale kapitalmarkeder, og derfor er det vigtigt for hvert land at føre en økonomisk politik, så investorerne stoler på, at de får deres udlån tilbage. Tanken var, at store vedvarende underskud på de offentlige budgetter ville resultere i højere renter, når landene skulle sælge sine statsobligationer. Forbuddet skulle supplere stabilitets- og vækstpagten (se spørgsmål 83) og bidrage til en stram budgetdisciplin.

Det var først i forlængelse af den finansielle krise, at de internationale kapitalmarkeder begyndte at kræve højere renter for at låne penge til f.eks. Grækenland. De forudgående år havde Grækenland kunne låne penge til samme rente som Tyskland.

Men krisen gjorde det hurtigt forbi med billige renter, og Grækenland kunne ikke nå at omstille sin økonomi. Enten skulle de tilføres penge udefra eller også måtte de opgive at betale renter og afdrag på den gæld, de allerede havde oparbejdet. Det skabte bekymringer for en dominoeffekt, hvis Grækenland gik bankerot og opgav at betale sine kreditorer.

Der var brug for en myndighed til at udbetale kriselån. Og det måtte være en selvstændig fond, uafhængig af EU. ESM er en permanent ordning, som erstatter et par midlertidige hastigt oprettede fonde. Medregner man de midlertidige støttefonde har ESM en samlet lånekapacitet på 700 milliarder euro. Beløbet svarer til cirka 3 x Danmarks BNP, og dækker over 80 milliarder euro indbetalt direkte fra eurolandene, og derudover garantier så ESM kan sælge obligationer for 620 milliarder euro.

EU's budget

85

Hvor mange penge bruger EU?

EU's budget var i 2012 på lidt over 129 mia. euro.

Størstedelen af pengene bruges på EU's fælles landbrugspolitik og støtte til regional udvikling (gennem EU's såkaldte samhørighedsfond og

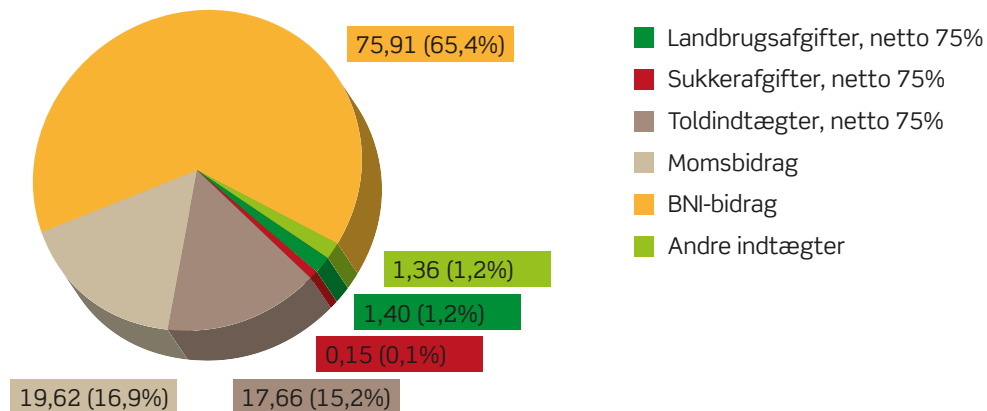
strukturfonde). Landbrugspolitikens andel af budgettet er dog nedadgående. I 1984 udgjorde andelen 72 pct. af EU's budget, mens den i 2011 var faldet til ca. 43 pct. (se spørgsmål 88). Du kan se en mere detaljeret beskrivelse af EU's budget i tabellen herunder.

EU's budget finansieres fuldt ud af EU's egne indtægter, som opkræves i de 27 medlemslande. Således udgjorde EU's indtægter i 2012 lidt over 129 mia. euro.

SÅDAN BRUGTE EU PENGENE I 2012

Udgiftskategori	Betalingsbevillinger i mia. euro
1. Bæredygtig udvikling (Strukturfonde, samhørighedsfond, forskning, transport- og energinetværk m.v.)	55,3
2. Beskyttelse og forvaltning af naturressourcerne (EU's markedsordninger inden for den fælles landbrugspolitik, landdistriktsudvikling, fiskeri, LIFE+ (miljø) m.v.)	57,0
3. EU-borgerskab, frihed, sikkerhed og retfærdighed (Forvaltning af migrationsstrømme, sikkerhed og beskyttelse af frihedsrettigheder, Media 2007, Aktive Unge, Den Europæiske Solidaritetsfond, kultur, civilbeskyttelse m.v.)	1,5
4. EU som global partner (Støtte til ansøgerlande, udviklingssamarbejde, naboskabs- og partnerskabspolitik, humanitær bistand, den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik m.v.)	6,9
5. Administration (EU-institutionerne, Europaskolerne m.v.)	8,3
I alt	116,1

BUDGET 2009 - EU'S INDTÆGTER (MIA. EURO OG PROCENT)

EU's samlede indtægter 116,1 mia. Euro (0,89% af BNI)

Størstedelen af EU's indtægter kommer i dag direkte fra medlemslandene, som betaler en vis procentdel af deres bruttonationalindkomst (BNI) og af deres momsindtægter. Hertil kommer indtægter fra EU's traditionelle indtægtskilder: told og landbrugsafgifter. Fordelingen af indtægter kan ses i cirkeldiagrammet herover.

86

Hvor meget betaler landene til EU's budget?

EU-landene betaler et beløb til EU's budget, der svarer nogenlunde til deres velstandsniveau.

Størstedelen af landenes indbetalinger beregnes som en procentdel af deres bruttonationalindkomst (BNI) og af deres momsindtægter (*se spørgsmål 85*).

Dog har lande som Storbritannien, Nederlandene, Tyskland, Østrig og Sverige forhandlet sig frem til en vis rabat på deres betalinger til EU, fordi de mener, at de betaler for meget i forhold til, hvad de modtager fra EU.

Storbritanniens rabat er af ældre dato. Den stammer fra 1984, da den daværende britiske premierminister, Margaret Thatcher, krævede en reduktion i landets betalinger til EU. Thatcher mente, at briterne betalte uforholdsmæssigt mere end øvrige EU-lande i forhold til, hvad de fik igen i form af især landbrugsstøtte.

EU-LANDENES NETTOBIDRAG TIL EU'S BUDGET (MIO. EURO)

Medlemsland	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010	2011
Belgien	-536	-608	-710	-8.689	-720	1.664	-1.466	1.370
Tjekkiet	272	178	386	656	1.178	1.702	2.079	1.455
Danmark	-225	-265	-505	-605	-543	969	-615	-837
Tyskland	-7.140	-6.064	-6.325	-7.420	-8.774	-6.357	-9.224	-9.002
Estland	145	154	176	226	227	573	673	350
Grækenland	4.163	3.901	5.102	5.436	6.280	3.121	3.597	4.623
Spanien	8.502	6.018	3.812	3.650	2.813	1.182	4.101	2.995
Frankrig	-3.051	-2.884	-3.013	-3.002	-3.843	-5.873	-5.535	-6.406
Irland	1.594	1.137	1.081	672	566	-47	804	384
Italien	-2.947	-2.199	-1.732	-2.017	-4.101	-5.058	-4.534	-5.933
Cypern	64	90	102	-11	-18	-2	11	7
Letland	198	264	256	489	407	501	674	731
Litauen	369	476	585	793	843	1.493	1.358	1.368
Luxembourg	-94	-87	-60	-115	-22	-100	-42	-75
Ungarn	193	590	1.115	1.606	1.112	2.719	2.748	4.418
Malta	45	90	101	28	30	9	53	67
Nederlandene	-2.035	-2.637	-2.588	-2.866	-2.678	118	-1.833	-2.214
Østrig	-365	-278	-302	-537	-356	-402	-677	-805
Polen	1.438	1.853	2.998	5.136	4.442	6.337	8.427	10.975
Portugal	3.124	2.378	2.292	2.474	2.695	2.151	2.623	2.984
Slovenien	110	102	143	89	114	242	424	490
Slovakiet	169	271	323	618	726	542	1.350	1.161
Finland	-70	-85	-241	-172	-318	-544	-300	-652
Sverige	-1.060	-867	-857	-956	-1.463	-86	-1.211	-1.325
Storbritannien	-2.865	-1.529	-2.140	-4.168	-844	-1.903	-5.626	-5.566
Bulgarien	-	-	-	335	670	624	895	725
Rumænien	-	-	-	597	1.581	1.692	1.245	1.451

*Ordningen, der regulerer medlemslandenes betalinger til EU-budgettet blev ændret i 2007 og trådte i kraft i marts 2009 med tilbagevirkende kraft til 2007. Effekten af den nye ordning i 2007 og 2008 blev derfor indregnet i medlemslandenes bidrag til EU-budgettet i 2009, hvilket bl.a. for Danmarks vedkommende betød et relativt højere budgetbidrag - og dermed nettobidrag - i 2009.

De øvrige fire EU-landes rabat er af nyere dato og er en rabat på den britiske rabat. De får 75 pct. rabat på finansieringen af Storbritanniens rabat.

Største bidragyder til EU's budget er Tyskland, der i 2012 betalte ca. 25,4 mia. euro (svarende til 19,95 pct. af EU's samlede budget), mens Danmarks bidrag til EU lå på knap 2.6 mia. euro (2,04 pct.).

Set i forhold til landenes velstandsniveau (andel af BNI) er det dog Belgien (1,36 pct.), Slovenien (1,12 pct.), Malta (1,11 pct.) og Cypern (1,08 pct.). Storbritanniens betalinger lå på 0,81 pct. af BNI i 2012.

Kommissionen udregner en gang om året EU-landenes såkaldte nettobidrag til EU ved at sammenholde hvert enkelt lands betalinger til EU med det beløb, som landet modtager fra EU.

Tabellen på forrig side viser EU-landenes nettobidrag til EU's budget for perioden 2004-2011 i millioner euro. Positive tal svarer til, at landet modtager relativt flere penge fra EU, end det betaler, mens et negativt tal svarer til, at landet betaler relativt mere, end det modtager.

87

Hvordan vedtages EU's budget?

EU's årlige budget vedtages i fællesskab af Europa-Parlamentet og EU-landenes regeringer i Rådet. Vedtagelsen sker efter én behandling i både Rådet og Europa-Parlamentet på baggrund af et budgetforslag fra Kommissionen. Hvis Parlamentet og Rådet ikke kan blive enige, indkaldes et forligsudvalg (se også spørgsmål 54). Hvis man her kan forhandle et kompromis på plads, skal det blot godkendes af både Parlamentet og Rådet for at blive vedtaget. Hvis forligsudvalget derimod ikke kan nå til enighed, betragtes budgetforslaget som faldet, og Kommissionen må fremlægge et nyt.

Budgettet har traditionelt været en politisk kampplads, hvor Rådet og Parlamentet har udkæmpet store slag om, hvad EU's penge skal bruges til, og især, hvordan de bliver brugt på landbrugspolitikken.

Tilbage i 70'erne og 80'erne var EU ramt af alvorlige budgetkriser, som først for alvor blev løst i 1988 med beslutningen om at fastlægge en finansiel ramme for EU's udgifter for fem år ad gangen. Det

EU's støtteordninger indenfor landbrugs- politikken kostede ca. 53 mia. euro i 2009.

skulle øge budgetdisciplinen og ansvarligheden hos budgetmyndighederne i Parlamentet og Rådet.

De flerårige finansielle rammer er i dag fast praksis og blev med Lissabontraktaten skrevet ind i traktaten (artikel 312 TEUF). Rammerne vedtages af Rådet og Europa-Parlamentet mindst hvert femte år.

Den flerårige finansielle ramme fastsætter EU's forbrug af midler inden for seks overordnede udgiftskategorier for en fem-årig periode. Det betyder bl.a., at de årlige budgetforhandlinger ikke kan flytte midler imellem disse kategorier eller øge forbruget ud over de vedtagne udgiftslofter.

88

Hvordan støtter EU landbruget?

EU støtter landbruget i medlemslandene gennem den fælles landbrugspolitik.

Det sker gennem en række støtteordninger, som i 2012 tilsammen kostede EU ca. 57 mia. euro,

hvilket svarer til omtrent 44 pct. af EU's samlede budget (*se spørgsmål 85*).

Støtten gives i dag først og fremmest som direkte støtte til landmændene i forhold til omfanget af deres landbrugsproduktion.

Den fælles landbrugspolitik er den ældste egentlige EU-politik, dvs. det politikområde, der for langt hovedpartens vedkommende er blevet fastlagt ved EF-regler. Landbrugspolitikken blev navnlig indført som reaktion på frygten for fødevareknaphed, som var en udløber af anden verdenskrig. Derfor blev det en hovedprioritet, at EF – der senere blev til EU – skulle være selvforsynende med landbrugsvarer. For at nå dette mål blev der indført en række støtteordninger, der gik ud på at sikre landmændene en god indkomst og faste mindstepriser for en række af de afgrøder, de producerede.

Målene for den fælles landbrugspolitik (se boks) skulle bl.a. nås ved at oprette fælles ordninger for markederne for landbrugsvarer, som sikrede, at priserne på disse blev holdt på et stabilt niveau på grundlag af politisk fastsatte priser og støtteordninger. Samtidig blev der indført høje toldmure, som beskyttede EU's landmænd mod konkurrerende landbrugsvarer fra tredjelande.

FORMÅLET MED DEN FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK

Landbrugspolitikens fem formål er beskrevet i artikel 39 TEUF:

Disse formål er

- a) at forøge landbrugets produktivitet
- b) at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard
- c) at stabilisere markederne
- d) at sikre forsyningerne
- e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer.

Landbrugspolitikken er en af de oprindelige politikker i EU-samarbejdet.

Reformer af landbrugspolitikken

Reformer af den fælles landbrugspolitik har nærmest været et konstant tema siden 1960'erne. Støtteordninger til landbruget fik landbrugsproduktionen til at stige eksplosivt i EU i 1960'erne og 1970'erne som følge af det kunstigt høje prisniveau. Den oprindelige frygt for fødevareremangel, som var årsag til, at man indførte landbrugsordningerne, var blevet afløst af overproduktion.

Eftersom priserne for landbrugsvarer på verdensmarkedet indtil midten af 2000 forblev meget lave, blev EU's landmænd kompenseret, ved at de varer, de ikke kunne sælge på markedet, blev opkøbt til EF's såkaldte overskudslagre. Lagrene fik tilnavne som vinsøer og smørbjerg og blev symboler på en ineffektiv landbrugspolitik. Forskellige reformer blev sat i værk med henblik på at stoppe overskudsproduktionen. For at regulere mælkeproduktionen indførte man i 1980'erne mælkekvoterne, der lagde loft over, hvor meget mælk hver mælkeproducent måtte producere. I 1988 blev der sat en øvre grænse for omfanget af offentlige opkøb af landbrugsvarer. Men ved udgangen af 1980'erne var overproduktion stadig et uløst problem. En omfattende reform var nødvendig.

MacSharry-reformen

I 1992 kom en af de største reformer af landbrugspolitikken, den såkaldte MacSharry-reform. Målet med reformen var bl.a. at udfase de garanterede mindstepriser, som var blandt de væsentligste årsager til overproduktionen i EF. Med reformen blev mindstepriserne for korn, raps og ærter voldsomt nedsat. I stedet fik landmændene en anden – mindre produktionsfremmende – støtteordning, nemlig hektarstøtteordningen. Hektarstøtteordningen betød, at landmændene fik en fast pris pr. hektar for at dyrke deres marker med bestemte afgrøder. En betingelse for at få støtten var, at landmændene (med tilskud) tog en vis procentdel af markerne ud af produktion – den såkaldte braklægningsordning. Meningen med dette var, at man så kunne justere produktionen efter efterspørgslen ved at hæve eller sænke braklægningsprocenten.

Agenda 2000-reformen

MacSharry-reformen blev fulgt op af Agenda 2000-reformen, som bl.a. indførte begrebet afkoblet støtte. Meningen var her, at landmanden ikke skulle tilskyndes til en bestemt produktion på grund af særlige tilskud, men skulle indrette produktionen efter efterspørgslen. Agenda 2000-reformen førte også til yderligere fald i de garanterede priser på landbrugsprodukter.

2003-reformen

Den seneste store reform af landbrugspolitikken skal ses i tæt sammenhæng med udvidelsen af EU med 10 nye EU lande i 2004. I erkendelse af at udgifterne til landbrugspolitikken ville stige markant, hvis de nye medlemslande skulle have adgang til samme niveau af landbrugsstøtte, som de gamle lande hidtil havde haft, var det nødvendigt med endnu en slankning af landbrugsordningerne. Der blev lagt loft over udgifterne til landbruget frem til 2013. De forskellige landbrugsordninger blev strømlinet, og reglerne blev forenklet. Der blev stillet krav om, at landmændene skulle overholde en række krav til miljø, fødevarer-sikkerhed og dyrevelfærd – den såkaldte krydsoverensstemmelse – for at få udbetalt EU-støtte. Lever den enkelte landmand ikke op til EU's krav, kan han blive trukket i støtte.

”Sundhedstjekket”

I 2008 blev reformen af landbrugspolitikken rundet af med et såkaldt sundhedstjek. Der var tale om en minireform, der skulle justere og forenkle reglerne yderligere inden 2013, hvor en ny budget- og reformperiode går i gang. Sundhedstjekket medførte bl.a. en reduktion af støtten til de største landbrugsbedrifter, en yderligere afkobling af støtteordningerne fra produktionen samt en afskaffelse af braklægningsordningen. Desuden blev der foretaget en række forenklinger og

miljøfremmende ændringer. Endelig blev det besluttet, at mælkekvoterne skulle afvikles i 2015.

Konsekvensen er, at den direkte støtte til landbruget i dag hovedsagelig udbetales gennem den såkaldte enkeltbetalingsordning, hvor den støtte, der udbetales til landmændene, beregnes efter størrelsen af landbrugsarealerne og antallet af dyr på bedrifterne.

EU'S LANDBRUGSPOLITIK I TAL

- EU's samlede omkostninger til landbrugspolitikken er på ca. 58 mia. euro om året (2011).
- Landbrugspolitikken lægger beslag på omtrent 43 pct. af EU's budget (2011). Landbrugspolitikken andel af budgettet falder dog generelt: I 1984 var den på 72 pct.
- Pengene til den fælles landbrugspolitik kommer fra EU's almindelige budget. Landbrugspolitikken udgifter til landdistriktsudvikling finansieres af EU og medlemslandene.
- EU-budgettet finansieres primært af EU's "egne" indtægter (told, forskellige afgifter, momsindtægter og en indtægt baseret på EU-landenes bruttonationalindkomst (BNI). BNI-indtægten finansierer ca. tre fjerdedele af EU-budgettet.
- Hver EU-borger bidrager med ca. 30 eurocent (lidt over 2 kr.) pr. dag til finansieringen af landbrugspolitikken via EU's budget.

Kilde: Kommissionens hjemmeside.

Rets- og udlændingepolitik

89

Hvad er RIA-samarbejdet?

RIA-samarbejdet er EU's samarbejde om retlige og indre anliggender. Det spænder over mange forskellige politikker, som har at gøre med adgangen til EU's område for personer fra tredjelande samt beskyttelsen af EU's befolkning. Fællesnævneren er således, at alle regler handler om rettigheder for personer, hvad enten der er tale om EU-borgere eller tredjelandsborgere, og hvad enten disse borgere er flygtninge, indvandrere, turister eller eftersøgte eller blot ønsker at krydse grænserne for en dag. Området adskiller sig dermed fra EU's politik om det indre marked (*se spørgsmål 99*), som især fokuserer på at sikre de økonomiske rettigheder, dvs. retten til at arbejde, handle og drive virksomhed i andre EU-lande. Politikken om retlige og indre anliggender er et af de nyere politikområder i EU-samarbejdet, som først blev indført i traktatgrundlaget med Maastrichttraktaten i 1992. Samarbejdet er siden blevet udbygget ved senere traktatrevisioner.

Samarbejdet om retlige og indre anliggender fordeler sig på fire overordnede temaer.

1. Samarbejdet om grænsekontrol, asyl og indvandring. Det omfatter navnlig følgende:
 - Forvaltningen af EU's ydre grænser, dvs. grænserne til tredjelande.
 - Fastlæggelse af reglerne for passager af de indre grænser (Schengenområdet).
 - En fælles visumpolitik, dvs. ensartede regler om visa.
 - Et fælles asylsamarbejde med bl.a. ensartet asylstatus, ensartet beskyttelse for tredjelandsborgere osv.
 - En fælles indvandringspolitik, herunder fælles regler for fri bevægelighed i EU for tredjelands-statsborgere.
2. Samarbejdet om civilretlige spørgsmål. Det omfatter navnlig følgende:
 - Gensidig anerkendelse af retsafgørelser om f.eks. skilsmisse, forældremyndighed, konkurs m.v.
 - Fælles regler om lovvalg (dvs. hvilket lands regler, der skal anvendes i en civil sag, som har berøringsflader med flere EU-lande).
 - Fælles regler om retternes kompetence (dvs. hvilket lands domstole der skal behandle en civil sag, som har berøringsflader med flere EU-lande).
 - Regler om adgangen til domstole.

EU samarbejder også om grænsekontrol, asyl og indvandring.

- Ensartede regler om anerkendelse af beviser i civile sager.
3. Det strafferetlige samarbejde. Det omfatter navnlig følgende:
- Gensidig anerkendelse af strafferetlige afgørelser.
 - Fælles regler om udlevering af sigtede mellem EU-landene.
 - Fælles strafferammer for de alvorligste grænseoverskridende forbrydelser.
 - Gensidig anerkendelse af beviser i straffesager.
 - Kriminalitetsforebyggelse.
 - Narkotikapolitisk koordinering.
 - Regler om arbejdet i Eurojust (EU's organ for strafferetligt samarbejde).
 - Oprettelsen af en europæisk anklagemyndighed.
4. Politisamarbejdet. Det omfatter navnlig følgende:
- Samarbejde om toldkontrollen.
 - Samarbejde mellem EU-landenes myndigheder om efterforskning af grænseoverskridende kriminalitet.
 - Regler om Europol's virke (EU's organ for politisamarbejde).

- Regler om myndighedsudøvelse i andre EU-lande.

Når EU vedtager regler på området for retlige og indre anliggender, sker det som hovedregel efter den almindelige lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*), hvor Europa-Parlamentet og Rådet begge skal stemme for.

I nogle sager, som er særlig følsomme, fraviges denne procedure dog (*se spørgsmål 53*). Her vil det normalt kun være Rådet, der træffer afgørelse, men efter høring af Europa-Parlamentet. Det gælder navnlig i følgende tilfælde:

- Hvis der skal vedtages fælles regler om pas, identitetskort, opholdsbeviser el.lign. for at sikre EU-borgernes ret til at færdes og opholde sig frit i EU.
- Hvis der skal vedtages fælles regler om familieret med grænseoverskridende virkninger.
- Hvis der skal oprettes en fælles anklagemyndighed.
- Hvis der skal vedtages fælles regler om operationelt samarbejde mellem flere EU-landes politistyrker.
- Hvis der skal træffes afgørelse om myndighedsudøvelse i andre EU-lande.

90

Er Danmark med i RIA-samarbejdet?

Svaret er ved udgivelsen af denne publikation både ja og nej. Men Danmark kan i realiteten komme i den situation, at vi helt ryger ud af samarbejdet.

Det danske retsforbehold betyder, at Danmark ikke kan deltage i overstatsligt samarbejde om retlige og indre anliggender, men gerne må samarbejde på mellemstatsligt plan (*se spørgsmål 5 og 68*).

Siden Lissabontraktatens ikrafttræden den 1. december 2009 er hele samarbejdet om retlige og indre anliggender blevet overstatsligt. Dermed gælder Danmarks forbehold på hele RIA-området, og Danmark kan derfor ikke deltage i vedtagelsen af nye beslutninger på området, ligesom Danmark ikke er bundet af dem.

Lissabontraktaten ophæver dog ikke gamle mellemstatslige EU-regler, der blev vedtaget, før Lissabontraktaten trådte i kraft, og som Danmark godt kan være med i. De bliver ved med at gælde, indtil de afløses af ny, overstatslig lovgivning vedtaget efter de nye regler og procedurer i

traktaterne. Når de afløses af ny lovgivning, vil Danmark ikke kunne deltage.

Endelig skal det nævnes, at Danmark har mulighed for at indgå mellemstatslige samarbejdsaftaler med EU på områder, hvor Danmark på grund af retsforbeholdet ikke kan være med i EU's samarbejde om retlige og indre anliggender (se boks på side 83 under spørgsmål 68).

91

Findes der EU-regler for asylpolitik og familiesammenføring?

Ja, EU har vedtaget regler om asylpolitik og retten til familiesammenføring.

EU har bl.a. vedtaget fælles regler om ensartet asylstatus for statsborgere fra tredjelande (dvs. lande uden for EU) og fælles procedurer for tildeling og fratagelse af asylstatus samt kriterier og procedurer til bestemmelse af, hvilket EU-land der

er ansvarligt for behandlingen af en ansøgning om asyl.

Endelig kan EU også vedtage betingelser for tredjelandsstatsborgeres indrejse og ophold i EU med henblik på familiesammenføring.

Disse EU-regler gælder dog ikke for Danmark på grund af det danske retsforbehold (*se spørgsmål 68*).

Reglerne på asyl- og indvandringsområdet vedtages af Europa-Parlamentet og Rådet i fællesskab efter den almindelige lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*).

Tredjelandsborgere kan også få opholdsret i et EU-land som familiemedlem til en EU-borger, der benytter sig af EU's regler om personers fri bevægelighed (*se spørgsmål 100*). Disse regler gælder i Danmark, da de er knyttet til reglerne om det indre marked og derfor ikke begrænses af det danske retsforbehold. Betydningen for de danske udlændingeregler er især blevet diskuteret efter den såkaldte Metockdom (*se spørgsmål 113*).

92

Kan EU bestemme, hvor længe en narkosmugler skal i fængsel?

Ja, EU kan vedtage minimumsregler for, hvilke handlinger der skal være strafbare, samt minimumsstraffe for kriminalitet af særlig grov karakter, der har en grænseoverskridende dimension. Traktaten angiver udtrykkeligt ulovlig narkotikahandel som kriminalitet af særlig grov karakter, der har en grænseoverskridende dimension.

Fælles strafferammer om ulovlig narkotikahandel skal vedtages i form af et direktiv (*se spørgsmål 49*) af Europa-Parlamentet og Rådet i fællesskab efter den almindelige lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*).

Et EU-land kan dog blokere for et forslag om minimumsstraffe, hvis det mener, det vil berøre grundlæggende aspekter af landets strafferetlige system. I den forbindelse anmoder landet om, at forslaget forelægges for Det Europæiske Råd (*se spørgsmål 29*). Derefter sættes den almindelige lovgivningsprocedure i stå, indtil Det Europæiske

Europol er EU-landenes fælles politimyndighed.

Råd er nået til en afgørelse. Hvis der er uenighed i Det Europæiske Råd om forslaget, men mindst ni EU-lande ønsker at vedtage reglerne, kan disse lande gå sammen og vedtage forslaget alligevel. Reglerne vil derpå kun gælde i de lande, der har vedtaget det.

93

Findes der et EU-politi?

Der findes ikke noget EU-politi forstået som en særlig FBI-lignende politistyrke, der kan rykke ud og efterforske forbrydelser og foretage anholdelser i alle EU-landene.

Der foregår til gengæld i dag et intenst samarbejde mellem EU-landenes politimyndigheder, toldmyndigheder og andre myndigheder om forebyggelse og efterforskning af kriminalitet.

EU-landene samarbejder om indsamling, opbevaring, behandling, analyse og udveksling af oplysninger. De kan yde hinanden støtte til uddannelse af personale samt samarbejde om udveksling af personale, om udstyr og om kriminalitetsforskning. Endelig kan de samarbejde om fælles efterforsk-

ningsteknikker til afsløring af grove former for organiseret kriminalitet.

Hertil kommer, at EU har oprettet en fælles politimyndighed, Europol, som skal støtte og styrke indsatsen hos EU-landenes politistyrker og øge deres indbyrdes samarbejde om bekæmpelse af bl.a. grov kriminalitet og terrorisme.

Det sker navnlig gennem indsamling, analyse og udveksling af oplysninger fra medlemslandes myndigheder. Men Europol kan også tilrettelægge og udføre efterforskning og operative aktioner i samarbejde med medlemslandenes politimyndigheder, toldmyndigheder m.v.

94

Hvad er Schengensamarbejdet?

Schengensamarbejdet er et samarbejde mellem en række europæiske lande om et fælles område uden indre grænser. Formålet med Schengensamarbejdet er ophævelse af personkontrollen ved de fælles (indre) grænser i Schengenområdet suppleret med

Schengensamarbejdet er et samarbejde mellem en række europæiske lande om et fælles område uden indre grænser.

PERSONKONTROL VED GRÆNSERNE

Schengenreglerne indeholder mulighed for, at et EU-land undtagelsesvis og midlertidigt kan genindføre personkontrol ved grænserne til andre EU-lande, hvis den offentlige orden eller den indre sikkerhed er udsat for en alvorlig trussel.

Denne mulighed blev bl.a. taget i brug under klimakonferencen COP15 i København den 7.-18. december 2009.

De 25 lande, som deltager i Schengen-samarbejdet.

fælles regler for passage af Schengenområdet ydre grænser og ens visumregler for tredjelandsborgere. Derudover indebærer Schengensamarbejdet også, at landene styrker deres samarbejde om at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet, illegal indvandring m.m.

Schengensamarbejdet er opkaldt efter byen Schengen i Luxembourg, hvor Schengenaf-talen blev underskrevet i 1985. Oprindeligt var der tale om et samarbejde mellem visse EU-lande, som foregik uden for EU-traktaternes rammer. Schengenreglerne blev en del af EU-samarbejdet med Amsterdamtraktaten i 1999.

Siden den 25. marts 2001 har Danmark sammen med de øvrige nordiske lande deltaget fuldt ud i Schengensamarbejdet, hvilket bl.a. indebærer, at der ikke er nogen personkontrol ved Danmarks grænser. Det er derfor, man ikke skal vise pas, når man kører over grænsen til Tyskland eller f.eks. flyver til Italien (*se spørgsmål 96 og 97*). Danmarks forbehold på retsområdet betyder, at Danmark ikke deltager i nye, overstatslige afgørelser (*se spørgsmål 5 og 68*). Danmark kan dog – efter at de øvrige Schengenlande har vedtaget sådanne regler – beslutte, om vi ønsker at deltage i disse nye regler på mellemstatsligt grundlag. Folketinget skal i så fald gennemføre de nye regler i dansk lovgivning

inden for en frist på seks måneder (se boks på side 83 under spørgsmål 68).

95

Hvilke lande deltager i Schengensamarbejdet?

22 EU-lande deltager fuldt ud i Schengensamarbejdet. Ud over disse EU-lande deltager Schweiz, Norge, Island og Liechtenstein også i samarbejdet (*se spørgsmål 96*).

Den praktiske del af Schengensamarbejdet, der bl.a. indebærer en ophævelse af personkontrollen ved de indre grænser, er dermed gennemført i disse 26 lande:

Tyskland, Frankrig, Belgien, Nederlandene, Luxembourg, Italien, Spanien, Portugal, Østrig, Grækenland, Danmark, Finland, Sverige, Estland, Letland, Litauen, Polen, Slovenien, Slovakiet, Tjekkiet, Ungarn og Malta samt ikke-EU-landene Schweiz, Norge, Island og Liechtenstein.

Storbritannien og Irland deltager kun i visse dele af Schengensamarbejdet, nemlig det politimæssige samarbejde og samarbejdet om straffesager, bekæmpelse af narkotika og etableringen af Schengeninformationssystemet (SIS). Der er derfor stadig grænsekontrol ved rejse til og fra Storbritannien og Irland.

Grænsekontrollen er endnu ikke ophævet i Cypern, Rumænien og Bulgarien. Det vil sige, at EU's fælles eksterne grænsekontrol indtil videre stadig opretholdes ved f.eks. den ungarsk-rumænske grænse. For at ophæve grænsekontrollen ved rejse til og fra disse lande, skal Rådet beslutte det med enstemmighed efter høring af Europa-Parlamentet. Det kræver, at landene opfylder en række betingelser om bl.a. kontrol med EU's ydre grænser.

96

Skal jeg have pas med, hvis jeg rejser rundt i EU?

Ja. Du skal nemlig altid kunne identificere dig selv og dokumentere dit statsborgerskab, når du rejser i andre EU-lande, selv om de er Schengenlande (*se*

spørgsmål 95). For danskere er passet det eneste godkendte dokument.

I alle Schengenlande er paskontrollen ved grænserne ophævet. Derfor er det ikke ved grænsen, du har brug for passet, men kun til identifikation. Men det er ikke alle EU-lande, der er med i Schengensamarbejdet. Derfor skal du stadig bruge passet, når du rejser ind og ud af Storbritannien, Irland, Cypern, Bulgarien og Rumænien.

På grund af den nordiske pasunion behøver danske statsborgere dog ikke at medbringe pas ved rejse til de øvrige nordiske lande, Sverige, Finland, Norge og Island (*se spørgsmål 97*).

97

Skal jeg have pas med, hvis jeg rejser rundt i Norden?

Nej. Den nordiske pasunion betyder, at danske statsborgere ikke behøver at have deres pas med, når de rejser til et af de øvrige nordiske lande, dvs.

Sverige, Finland, Norge eller Island. Der er normalt ikke paskontrol ved grænserne mellem de nordiske lande, og samarbejdet mellem de nordiske landes politi- og immigrationsmyndigheder er tæt.

Det er dog stadig et krav, at du kan legitimere dig, når du rejser i Norden. Det kræver billedlegitimation, men det er ikke et krav, at det skal være et pas. Du kan f.eks. også bruge dit kørekort.

På vej ud i Europa – husk passet.

Fri bevægelighed og det indre marked

98

Hvad betyder fri bevægelighed?

Fri bevægelighed er et udtryk, der er knyttet til EU's indre marked (*se spørgsmål 99*). Fri bevægelighed går ud på, at arbejdstagere, varer, tjenesteydelser og kapital i princippet skal kunne bevæge sig frit rundt i EU, uden at der skal tages hensyn til nationale grænser. EU's målsætning på området er med andre ord at nedbryde de barrierer, der findes mellem EU-landene, og som kan begrænse den frie bevægelighed.

Den frie bevægelighed for personer handler grundlæggende om, at EU-borgere skal kunne arbejde i et andet EU-land på lige fod med landets egne borgere. EU-landene må derfor ikke opstille regler, som begrænser adgangen til jobmarkedet for EU-borgere fra andre lande, ved f.eks. at kræve, at de først skal have en arbejdstilladelse, eller at de skal være uddannet i det pågældende land.

Den frie bevægelighed for varer, tjenesteydelser og kapital handler om, at virksomheder og forbrugere skal kunne handle med varer, levere tjenesteydelser og investere på tværs af EU's grænser uden at blive

opkrævet told og importafgifter og uden at blive mødt med nationale regler, som begrænser omsætningen af andre EU-landes varer eller tjenesteydelser på et lands område.

Selv om der gælder et princip om fri bevægelighed, er princippet ikke uden undtagelser. EU-landene må gerne opstille krav, som er nødvendige for at opfylde nogle legitime mål. Som eksempler på legitime mål kan nævnes hensynet til miljøet, menneskers og dyrs liv og sundhed, den offentlige orden osv. Det betyder, at et EU-land f.eks. gerne må afvise varer fra andre EU-lande, hvis det kan dokumenteres, at varerne er sundhedsfarlige.

Den frie bevægelighed for personer, varer, tjenesteydelser og kapital kaldes også de fire friheder.

99

Hvad er det indre marked?

Det indre marked er kernen i EU-samarbejdet. Målet med det indre marked er at fjerne hindringer for den

Som EU-borger har du ret til at bo, arbejde og studere i et andet EU-land.

frie bevægelighed for personer, varer, tjenesteydelser og kapital mellem EU's medlemslande og derved skabe et frit handelsområde og arbejdsmarked uden indre grænser (*se spørgsmål 98*). Visionen er, at det skal være lige så nemt for EU's borgere og virksomheder at bo, handle, drive virksomhed og arbejde i andre EU-lande, som det er for dem i det EU-land, de kommer fra. Når alle hindringer er ryddet af vejen og de nationale markeder er åbnet, kan flere virksomheder konkurrere på lige vilkår. Det giver lavere priser og et større udvalg for forbrugerne. Og virksomheder, der sælger i det indre marked, vil få uhindret adgang til næsten 500 millioner forbrugere i EU.

Ved siden af grundreglerne i traktaterne har EU siden indførelsen af det indre marked i 1987 vedtaget en meget omfattende lovgivning, som er med til at fjerne de tekniske, juridiske og bureaukratiske hindringer for den frie bevægelighed. Når EU vedtager lovgivning om det indre marked, sker det især ved "harmonisering" af EU-landenes regler. Harmonisering betyder, at EU-landenes forskellige regler på et bestemt område ensrettes, så der stilles de samme krav til f.eks. produkters sikkerhed, sundhed og miljøbelastning i alle EU-lande. De ens krav gør det meget lettere for virksomheder at sælge deres produkter i andre EU-lande, fordi de ikke skal indrette sig efter forskellige krav i hvert land. Og forbrugere bør så ikke være bekymret over,

om varer købt i andre EU-lande er sundhedsfarlige, fordi de frygter, at andre landes regler er mere slappe end de regler, der gælder i deres eget land. Det er nemlig en udbredt opfattelse hos mange EU-borgere, uanset hvilket land de kommer fra, at andre landes regler er ringere.

Harmonisering betyder dog ikke, at alle regler om det indre marked skal være helt ens. Der findes forskellige grader af harmonisering. Man skelner generelt mellem totalharmonisering og minimumsharmonisering.

Totalharmonisering betyder, at EU-landene bliver enige om, at alle regler på et bestemt område skal være helt ens, og at de enkelte lande ikke må opretholde eller indføre skrapere krav end dem, der gælder i EU-lovgivningen på dette område.

Minimumsharmonisering betyder, at EU-landene er enige om en række minimumskrav, f.eks. til produkters indretning, som alle produkter i alle EU-lande skal overholde, men at de enkelte lande gerne må indføre strengere krav til de produkter, der sælges i deres eget land.

Om man vælger den ene eller den anden form for harmonisering er dybest set et politisk valg, dvs. et spørgsmål om, hvad EU-lovgiverne kan blive enige om. I nogle tilfælde står det dog direkte i trakta-

SOLVIT

For at det indre marked kan fungere efter hensigten, er det vigtigt, at landene overholder de vedtagne EU-regler. En ting er regler om fri bevægelighed - noget andet er praksis. Det sker, at virksomheder støder på ulovlige handelshindringer, fordi danske eller udenlandske myndigheder anvender reglerne om det indre marked forkert.

Kommissionen har derfor etableret et netværk til at løse disse problemer. Netværket hedder SOLVIT og udgøres af et koordinationscenter i hvert land. Formålet med SOLVIT-netværket er at opnå en hurtig og uformel løsning for borgere og virksomheder, der oplever problemer med reglerne om det indre marked. I Danmark er det Erhvervs- og Byggestyrelsen, som er koordinationscenter. Det er muligt at få vurderet, om SOLVIT kan behandle ens problem, på tlf. 35 46 60 00 eller via mail: solvit@ebst.dk.

EU-borgere har ret til at opholde sig tre måneder i Danmark.

terne, at der kun må indføres minimumsharmonisering.

EU-lovgivning om det indre marked bliver normalt til i form af direktiver (*se spørgsmål 49*), som vedtages af Europa-Parlamentet og Rådet efter den almindelige lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*).

Endelig spiller andre EU-politikker, som bl.a. omfatter miljøbeskyttelse og social- og arbejdsmarkedspolitikken, en vigtig rolle for det indre markeds funktion. Selv om politikkerne ikke handler om at fremme det indre marked, så er de med til at skabe fælles regler for de varer, virksomheder og personer, der færdes i det indre marked, hvormed forskellene imellem landene bliver mindre.

Spørgsmål 100-105 viser, hvordan nogle af hovedprincipperne for det indre marked er anvendt i en række sager.

100

Kan alle få opholdsret i Danmark i kraft af EU's princip om fri bevægelighed?

Alle EU-borgere har ret til at opholde sig i Danmark i op til tre måneder. Hvis de arbejder, studerer eller

har penge nok til at være selvforsørgende, har de ret til at opholde sig lige så længe, de vil. Den frie bevægelighed er en grundlæggende rettighed, der knytter sig til unionsborgerskabet (*se spørgsmål 101*).

Familiemedlemmer til en EU-borger har også ret til ophold i Danmark sammen med EU-borgeren, selv om de ikke selv er statsborgere i et EU-land. Kravene er de samme: EU-borgeren skal arbejde, studere eller være selvforsørgende. For at være selvforsørgende er kravet, at der er penge til at forsørge hele familien, hvilket også gælder de studerendes familier. Med Metockdommen fra 2008 blev det slået fast, at ægtefæller fra et ikke-EU-land kan få opholdsret sammen med EU-borgeren, selv om de ikke først har opholdsret i et andet EU-land (*se spørgsmål 113*). Det betyder f.eks., at en amerikansk ægtefælle til en tysk statsborger, der arbejder i Danmark, kan få opholdsret i Danmark, selv om Tyskland ikke har givet ægtefællen opholdsret i Tyskland.

Statsborgere fra ikke-EU-lande, som ingen tilknytning har til EU-borgere, har ikke nogen opholdsret i Danmark efter EU's regler om fri bevægelighed. Det kræver nemlig en familiemæssig tilknytning til en EU-borger, som benytter sig af sin ret til fri bevægelighed.

101

Hvad er et unionsborgerskab?

Et unionsborgerskab er et tillæg til et statsborgerskab i et EU-land. En dansk statsborger har derfor også automatisk status som unionsborger i kraft af Danmarks medlemskab af EU. Traktaten slår dog fast, at unionsborgerskabet aldrig kan erstatte det nationale statsborgerskab, men kun er et supplement til det (om det danske forbehold mod unionsborgerskabet *se spørgsmål 68*).

Unionsborgerskabet danner også rammen om de rettigheder, som statsborgere i EU-lande har gennem EU-samarbejdet. Rettighederne omfatter bl.a. følgende:

- Retten til at rejse og opholde sig frit i alle EU-lande.
- Retten til at stemme ved valg til Europa-Parlamentet i det EU-land, hvor man bor.
- Retten til at blive hjulpet på EU-landes ambassader i lande, hvor ens eget land ikke har nogen ambassade.

KIR ROYAL

Hæld et mål Crème de Cassis i et glas og hæld forsigtigt fem mål champagne oveni.

102

Har jeg ret til en hofteoperation i et andet EU-land på Danmarks regning?

Ja, under visse betingelser. Du kan være sikker på, at den danske stat betaler, hvis du får en forhåndsgodkendelse fra danske myndigheder inden operationen. Men du har også ret til at få refunderet udgiften, hvis du ikke har fået tilbudt behandlingen i Danmark inden for "rimelig ventetid". Det gav EU-Domstolen fru Watts fra Storbritannien ret til, efter hun var taget til Frankrig for at få en hofteoperation, da de britiske sundhedsmyndigheder ikke tilbød hende behandling inden for tre-fire måneder og nægtede at udstede en forhåndsgodkendelse.

Retten til at blive opereret i et andet EU-land på hjemlandets regning skyldes, at EU-Domstolen har slået fast, at sundhedsydelse er tjenesteydelse i det indre marked (*se spørgsmål 99*). Derfor må EU-landenes myndigheder ikke forhindre borgere i at blive behandlet i et andet land ved at nægte at give de samme tilskud til behandlingerne, som de

giver i hjemlandet. Der skal være fri bevægelighed for sundhedsydelse, hvor der ikke bliver gjort forskel på behandlinger i forskellige EU-lande. Landene må dog godt lægge begrænsninger på særlig omkostningsfulde og specialiserede behandlinger, hvis de selv kan tilbyde behandlingen rettidigt. Men for alle ikkespecialiserede behandlinger kan du som patient tage til et andet land og blive behandlet. Og den danske stat er så forpligtet til at betale den andel, som behandlingen ville have kostet i Danmark (den såkaldte DRG-takst).

Reglerne har altså udviklet sig gennem EU-Domstolens domme de seneste ti år. For at skabe mere klarhed på området, foreslog Kommissionen, at de forskellige regler blev samlet i et direktiv - det såkaldte patentrettighedsdirektiv. Direktivet blev vedtaget i 2011..

103

Hvad har Kir Royal betydet for det indre marked?

Kir Royal er en drink, som består af champagne og crème de cassis (fransk solbærlikør). En af de helt

centrale EU-domme om det indre marked er EU-Domstolens dom i Cassis de Dijon-sagen fra 1979. Dommen fastslår princippet om gensidig anerkendelse af nationale regler, dvs. princippet om, at varer, der lovligt fremstilles og markedsføres i ét EU-land, som hovedregel også skal være tilladt i de øvrige EU-lande.

Cassis de Dijon-sagen

Cassis de Dijon-sagen handlede om, hvorvidt en tysk regel var forenelig med EU-reglerne om varenes fri bevægelighed. Den tyske regel gik ud på, at frugtlikør skulle have et vist mindsteindhold af alkohol. Det betød, at den franske solbærlikør Cassis de Dijon ikke måtte sælges på det tyske marked.

Sagen startede, da en tysk importør ville indføre et parti Cassis de Dijon fra Frankrig og sælge det i Tyskland. De tyske importmyndigheder ville imidlertid ikke give tilladelse til importen. De henviste til den tyske regel om mindsteindhold af alkohol i likører. Sagen blev derfor forelagt EU-Domstolen. Her gjorde den tyske importør gældende, at det tyske krav om et vist mindsteindhold af alkohol var en hindring for de frie varebevægelser mellem EU-landene, da det betød, at kendte spiritusprodukter fra de øvrige EU-lande ikke kunne sælges i Tyskland.

Ifølge den tyske regel skulle frugtlikører som Cassis de Dijon have en alkoholprocent på mindst 25 for at kunne sælges som frugtlikør i Tyskland. Cassis de Dijon indeholdt kun mellem 15 og 20 pct. alkohol. Den tyske regering forklarede bl.a. kravet med, at det var begrundet i hensynet til beskyttelse af den offentlige sundhed. Kravet om et mindsteindhold af alkohol skulle nemlig forhindre, at det tyske marked blev oversvømmet med alkoholholdige drikkevarer – især drikkevarer med lavt alkoholinhold, da sådanne produkter lettere kan føre til tilvænning frem for drikkevarer med højere alkoholinhold. Domstolen afviste dette argument med henvisning til, at de tyske forbrugere alligevel blev tilbudt et meget stort udvalg af forskellige produkter med lavt eller moderat alkoholinhold, og at en betydelig del af de drikkevarer med et højt alkoholinhold, der frit forhandles på det tyske marked, normalt drikkes fortyndet.

Domstolen endte derfor med at give den tyske importør ret i, at det tyske krav om et mindsteindhold af alkohol var i strid med de frie varebevægelser inden for EU.

Domstolen udtalte dog samtidig, at et lands nationale regler under visse omstændigheder kan være acceptable, selv om de hindrer de frie varebevægelser mellem EU-landene. Det gælder, når de nationale regler er nødvendige for at opfylde

tvingende almene hensyn, herunder hensynet til en effektiv skattekontrol, beskyttelsen af den offentlige sundhed, god handelsskik og forbrugerbeskyttelsen.

104

Hvad har Microsoft med EU's konkurrenceregler at gøre?

For at sikre, at det indre marked fungerer bedst muligt, og at der er en sund konkurrence mellem virksomhederne i EU, er det forbudt for virksomheder at misbruge deres dominerende stilling på markedet på en sådan måde, at det påvirker handelen mellem EU-landene.

Misbrug af dominerende stilling kan f.eks. være, at en virksomhed, der ikke behøver at tage hensyn til konkurrenter, leverandører eller købere af virksomhedens produkter, påtvinger køberne eller underleverandører urimelige priser eller vilkår, begrænser produktion og afsætning og anvender forskellige betingelser for ydelser, der har samme

værdi. Dermed forvrides konkurrencen på markedet.

Et ret markant eksempel på misbrug af en dominerende stilling var, da det amerikanske softwarefirma Microsoft i 1998 nægtede at forsyne sit dominerende styresystem for pc'er, Windows 2000, med oplysninger, der var nødvendige, for at programmer fra andre softwarefirmaer kunne fungere sammen med Windows 2000. Det klagede softwarefirmaet Sun Microsystems til Kommissionen over. Konsekvensen af Microsofts nægtelse var nemlig, at personer og virksomheder, der havde anskaffet sig pc'er med styresystemet Windows 2000, ikke kunne anvende programmer fra andre softwarefirmaer på deres pc'er.

Efter at Kommissionen havde indledt sin undersøgelse af klagen over Microsoft, opdagede den, at firmaet også havde gjort sig skyldig i en anden form for misbrug af sin dominerende stilling. Det havde nemlig gjort levering af styresystemet Windows 2000 til private pc'er betinget af samtidig anskaffelse af multimedieafspilleren Windows Media Player. Dette kaldes også for koblingssalg. Konsekvensen var, at andre softwarevirksomheder, som udviklede programmer svarende til Windows Media Player, reelt blev skubbet ud af markedet, da brugerne ikke havde mulighed for at købe Windows 2000 uden samtidig at købe Windows Media Player.

Kommissionens undersøgelse af Microsoft mundede derfor ud i en beslutning om, at Microsoft havde misbrugt sin dominerende stilling og skulle betale en rekordbøde på 497 mio. euro, svarende til ca. 3,7 mia. danske kroner. Desuden fik Microsoft pålæg om at offentliggøre oplysninger, som gjorde det muligt for konkurrenternes programmer at fungere sammen med Windows' styresystem. Kommissionen pålagde også Microsoft at levere en version af Windows, som ikke indeholdt Windows Media Player.

Microsoft indbragte afgørelsen for EU-Domstolen. Sagen blev behandlet af Retten, som i det store og hele stadfæstede Kommissionens beslutning i sin dom af 17. september 2007 (læs om Domstolen og Retten i spørgsmål 43).

Man kan til slut spørge, hvordan Kommissionen overhovedet kunne pålægge en amerikansk virksomhed en bøde, når EU's regler er rettet mod personer og virksomheder i EU. Svaret er, at en virksomhed som Microsoft har datterselskaber i EU, og at Microsofts misbrug af sin dominerende stilling i øvrigt påvirker konkurrencen på det europæiske marked. Derfor kan en amerikansk virksomhed som Microsoft også være omfattet af EU's konkurrence-regler.

105

Må TV 2 modtage licenspenge?

Ja, TV 2 kan godt modtage offentlige licensmidler, uden at det strider mod EU's statsstøtteregler (se boks nedenfor). Det står klart, efter at EU-Domstolen i 2008 tog stilling til spørgsmålet efter en klage fra de kommercielle tv-selskaber Viasat og SBS.

Sagen blev indbragt for EU-Domstolen af TV 2 og Danmark, da Kommissionen i 2004 besluttede, at nogle af de licensmidler, som den danske stat havde betalt til TV 2, var udbetalt i strid med EU's regler om statsstøtte.

Sagen startede med, at Viasat og SBS klagede til Kommissionen over, at TV 2 havde modtaget ulovlig statsstøtte gennem licensmidlerne. Spørgsmålet i sagen var, om licenspenge udelukkende gik til at opfylde stationens public service-forpligtelser, eller om nogle af de offentlige midler blev brugt til den kommercielle del, hvor TV 2 konkurrerer med andre kommercielle tv-stationer.

Radio- og tv-virksomhed har en særstilling i forhold til EU's statsstøtteregler. Radio- og tv-virksomhed

falder – i hvert fald delvis – ind under det, man kalder ”tjenesteydelser af almen økonomisk interesse”, et andet udtryk for public service-virksomhed. Dermed er det ifølge statsstøttereglerne helt legitimt, at staten finansierer public service-radio- og -tv-virksomhed. Det særlige ved TV 2’s konstruktion er imidlertid, at stationen – i modsætning til Danmarks Radio, som udelukkende er drevet ved hjælp af offentlige midler – er en virksomhed, som både er reklame- og licensfinansieret. Med andre ord er TV 2 en delvis privat, delvis offentlig virksomhed.

Kommissionen fandt navnlig, at TV 2 var blevet overkompenseret, selv om en del af støtten til stationen var lovlig statsstøtte, fordi den statslige finansiering oversteg nettoomkostningerne ved public service-virksomheden. Denne overkompensation, som beløb sig i 628 mio. kr., var derfor ulovlig statsstøtte og skulle betales tilbage til den danske stat med renters rente. TV 2 betalte pengene tilbage til den danske stat, men anlagde sammen med den danske stat sag mod Kommissionen ved Retten for at få Kommissionens beslutning annulleret (læs om annullationssager og andre sager under spørgsmål 44).

Ved dom af 22. oktober 2008 annullerede EU-Domstolen Kommissionens beslutning fra 2004. Det skete navnlig med henvisning til, at

EU-landene har et vidt skøn med hensyn til, hvad de anser for at være tjenesteydelser af almen økonomisk interesse. Domstolen mente heller ikke, at Kommissionen havde givet en tilstrækkelig begrundelse for, at statsstøtten var ulovlig.

TILLADTE FORMER FOR STATSSTØTTE I EU

Selv om statsstøtte som udgangspunkt er forbudt i EU, anses visse former for statsstøtte ikke for at være i strid med EU-reglerne. Det drejer sig om

- støtte af social karakter til enkelte forbrugere,
- støtte til genopretning af skader forårsaget af naturkatastrofer og
- støtte, der har til formål at
 - fremme udviklingen i særlig vanskeligt stillede regioner,
 - fremme projekter, der har fælles europæisk interesse, eller afhjælpe alvorlige forstyrrelser i et EU-lands økonomi,
 - fremme udvikling af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner eller
 - fremme kulturen og bevarelsen af kulturarven.

Derudover kan Rådet, efter anmodning fra et EU-land, beslutte, at en konkret støtte accepteres, selv om støtten som udgangspunkt ikke er i overensstemmelse med EU’s statsstøtteregler.

Sagen viser, hvor svært det trods alt kan være for Kommissionen at vurdere, om der konkret er tale om ulovlig statsstøtte, der griber ind i konkurrencen, eller legitimt tilskud til glæde for landets borgere.

106

Hvad er miljøgarantien?

”Miljøgarantien” er den danske populærbetegnelse for en EU-regel, som gør det muligt for EU-landene at blive undtaget fra EU-regler for det indre marked, hvis det kan begrundes i hensynet til bl.a. miljøet. For at gøre brug af undtagelsen skal visse betingelser dog være opfyldt. Betegnelsen miljøgarantien er lidt misvisende, idet den også kan bruges på andre områder såsom sundhed og arbejdsmiljø.

Reglen blev indført i 1986 som del af beslutningen om at oprette et fælles europæisk (indre) marked (se *spørgsmål 99*). Lande som bl.a. Danmark ønskede at gardere sig mod risikoen for, at nye EU-regler for det indre marked skulle føre til forringelser af landets nationale miljø- og arbejdsmiljøregler.

”Miljøgarantien” er det danske kaldenavn for en EU-regel som kan give EU-lande mulighed for at blive undtaget fra EU-regler bl.a. på grund af miljøhensyn.

Miljøgarantien, der findes i artikel 114, stk. 4 og 5, TEUF, kan anvendes i to situationer:

- til at opretholde strengere, eksisterende nationale regler (artikel 114, stk. 4)
- til i særlige tilfælde at indføre nye, strengere nationale regler på områder, hvor der allerede er fælles EU-lovgivning (artikel 114, stk. 5).

Miljøgarantien kan benyttes til at opretholde bedre nationale regler, hvis de kan begrundes i hensynet til bl.a. miljøet, arbejdsmiljøet eller menneskers og dyrs liv og sundhed. Alle hensyn er beskrevet i artikel 36 TEUF (se boksen herunder). Anvendelsen af miljøgarantien kræver dog Kommissionens godkendelse. EU-landene skal over for Kommissionen godtgøre, at de nationale regler reelt sikrer et højere beskyttelsesniveau og ikke udgør en skjult begrænsning for samhandelen eller et middel til vilkårlig forskelsbehandling.

Danmark anvendte miljøgarantien i december 2006 til at opretholde et generelt forbud mod salg og anvendelse af nye produkter, som indeholder drivhusgasser og i maj 2008 til at fastholde strengere nationale regler om nitrit og nitrat i fødevarer.

Men også lande som Nederlandene, Tyskland, Sverige, Østrig, Tjekkiet, Finland, Belgien og Frankrig har benyttet miljøgarantien til at opretholde national lovgivning med et højere beskyttelsesniveau.

Miljøgarantien kan som nævnt også bruges til at indføre nye, strengere nationale regler på områder, hvor der allerede er fælles EU-lovgivning. Adgangen til at gøre dette er dog mere begrænset.

Muligheden kan kun anvendes, hvis det er begrundet i behovet for at beskytte miljøet eller arbejdsmiljøet. Nye nationale regler skal desuden kunne begrundes i et specifikt nationalt problem og bygge på nyt videnskabeligt belæg.

Danmark har endnu ikke anvendt denne mulighed. Men Nederlandene fik i 2002 godkendt et nyt nederlandsk forbud mod markedsføring og anvendelse af træ behandlet med træbeskyttelsesmidlet kreosot. Kreosot forurener let grund- og overfladevand. Kommissionen accepterede her, at der var tale om et særligt hollandsk problem, bl.a. fordi grundvandet i Holland ligger meget højt og derfor lettere ville kunne blive forurenede af stoffet.

MILJØGARANTIE (ARTIKEL 114 STK. 4 OG 5 I EUF-TRAKTATEN)

Stk. 4. Hvis en medlemsstat, efter at Europa-Parlamentet og Rådet, Rådet eller Kommissionen har vedtaget en harmoniseringsforanstaltning, finder det nødvendigt at opretholde nationale bestemmelser, som er begrundet i vigtige behov, hvortil der henvises i artikel 36, eller som vedrører miljøbeskyttelse eller beskyttelse af arbejdsmiljøet, giver den Kommissionen meddelelse om disse bestemmelser og om grundene til deres opretholdelse.

Stk. 5. Hvis en medlemsstat endvidere med forbehold af stk. 4 og efter at Europa-Parlamentet og Rådet, Rådet eller Kommissionen har vedtaget en harmoniseringsforanstaltning, finder det nødvendigt at indføre nationale bestemmelser baseret på nyt videnskabeligt belæg vedrørende miljøbeskyttelse eller beskyttelse af arbejdsmiljøet på grund af et problem, der er specifikt for den pågældende medlemsstat, og som viser sig efter vedtagelsen af harmoniseringsforanstaltningen, giver den Kommissionen meddelelse om de påtænkte bestemmelser og om grundene til deres indførelse.

Vigtige behov ifølge artikel 36 i EUF-traktaten Hensynet til den offentlige sædelighed, den offentlige orden, den offentlige sikkerhed, beskyttelse af menneskers og dyrs liv og sundhed, beskyttelse af planter, beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi, eller beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret.

KOMMISSIONSAFGØRELSESR I SAGER, HVOR MILJØGARANTIER ER BLEVET PÅBERÅBT I PERIODEN 1994-2012

År	Land	Sagens genstand	Kommissionens afgørelse
2012	Danmark	Industrielle drivhusgasser	Godkendt
2012	Sverige	Cadmium i gødninger	Afgørelsesfrist forlænget til den 18/10 2012
2012	Tyskland	Bly, arsen, kviksølv, barium og antimon samt N-nitrosaminer og nitroserbare stoffer	Delvis godkendt
2010	Danmark	Nitrit til kødprodukter	Godkendt frem til 25/5 2015
2009	Portugal	Genetisk modificerede organismer	Afgørelsesfrist forlænget til den 4/5 2010
2008	Danmark	Nitrit til kødprodukter	Godkendt frem til 23/5 2010
2008	Østrig	Fluorholdige drivhusgasser	Godkendt frem til 31/12 2012
2007	Polen	Genetisk modificerede organismer	Forkastet
2007	Nederlandene	Korte chlorparaffiner	Godkendt
2007	Danmark	Industrielle drivhusgasser	Godkendt frem til 31/12 2012
2006	Nederlandene	Grænseværdier for dieseldrevne køretøjers partikelemission	Forkastet
2006	Østrig	Cadmium i gødninger	Godkendt
2006	Finland	Cadmium i gødninger	Godkendt
2006	Sverige	Cadmium i gødninger	Godkendt
2006	Cypern	Genetisk modificerede organismer	Ikke antaget til behandling
2004	Nederlandene	Korte chlorparaffiner	Godkendt
2003	Tyskland	Azofarvestoffer	Forkastet
2003	Østrig	Genetisk modificerede organismer	Forkastet
2003	Frankrig	Chlorholdige NK-gødninger med højt nitrogenindhold	Forkastet
2002	Nederlandene	Kreosotbehandlet træ	Godkendt
2002	Finland	Cadmium i gødninger	Godkendt
2002	Sverige	Cadmium i gødninger	Godkendt
2002	Østrig	Cadmium i gødninger	Godkendt
2002	Nederlandene	Kreosotbehandlet træ	Godkendt
2002	Storbritannien	Medicinsk udstyr til in vitro-diagnostik (hiv-testkit)	Ikke antaget til behandling
2001	Tyskland	Organiske tinforbindelser	Forkastet
2001	Tyskland	Lægemiddelovervågning	Forkastet
2000	Belgien	Organiske tinforbindelser	Forkastet
1999	Tyskland	Mineraluld	Forkastet
1999	Danmark	Kreosot	Godkendt
1999	Sverige	Kreosot	Godkendt
1999	Tyskland	Kreosot	Godkendt
1999	Nederlandene	Kreosot	Godkendt
1999	Nederlandene	PCP	Godkendt
1999	Danmark	Nitrit, sulfid og nitrat	Forkastet
1999	Sverige	Farve- og sødestoffer	Forkastet
1996	Danmark	PCP	Godkendt
1994	Tyskland	PCP	Godkendt

Udenrigs- og sikkerhedspolitik

107

Hvad er EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik?

EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik omfatter i princippet alle udenrigs- og sikkerhedspolitiske områder. Det kræver dog oftest fuld enighed blandt EU-landene i Rådet eller Det Europæiske Råd at

EU's såkaldte Højtstående Repræsentant for Udenrigsanliggender, Catherine Ashton, på besøg i Bosnien-Hercegovina.

gennemføre fælles handlinger på området, der også omtales som FUSP.

EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik spænder bl.a. over et stort engagement i den mellemøstlige fredsproces, en civil politimission i Afghanistan, udviklingsstøtte til verdens fattigste lande (*se spørgsmål 110*) og en aktiv indsats med genopbygning og sikkerhed i Kosovo.

Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik er en del af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den gør det muligt for EU at gennemføre militære og civile operationer med henblik på fredsbevarelse, konfliktforebyggelse og styrkelse af den internationale sikkerhed (*se spørgsmål 108*). Dette skal dog altid ske i overensstemmelse med FN-pagten. Danmark deltager ikke i forsvarssamarbejdet på grund af det danske forsvarsforbehold (*se spørgsmål 68*).

Initiativet til nye forslag om udenrigs- eller sikkerhedspolitik kan tages af ethvert medlemsland eller af Den Højtstående Repræsentant for Udenrigsanliggender (*se spørgsmål 32*). Den højtstående repræsentant, der også er medlem af Kommissionen, leder møderne i Rådet på området og er EU's repræsentant over for resten af verden.

Der kan ikke vedtages nogen udenrigs- og sikkerhedspolitisk lovgivning. Dermed er Europa-Parlamentets og Kommissionens indflydelse ganske begrænset i forhold til den indflydelse, de har under den almindelige lovgivningsprocedure (*se spørgsmål 54*).

108

Findes der en EU-hær?

EU har ikke nogen fælles hær. EU-landene bestemmer selv over deres militære styrker, der dog i stigende grad samarbejder med hinanden.

EU-landene kan dog godt beslutte sig for, at EU skal gennemføre en militær operation. Men det er medlemslandene selv, der skal udsende hver deres militære og civile bidrag.

Det Europæiske Forsvarsagentur bistår samarbejdet mellem EU-landenes forsvar om forsvarsmateriel, krisestyring og forsvarsforskning. Danmark deltager ikke i samarbejdet på grund af det danske forsvarsforbehold.

109

Hvad er EFTA og EØS?

EFTA (European Free Trade Association/Den Europæiske Frihandels-sammenslutning) er en international frihandelsorganisation med nu fire medlemslande, Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz. Organisationen blev oprettet i 1960 som et alternativt frihandelsområde for lande, der ikke kunne eller ville være medlem af EF. Danmark var oprindeligt med til at oprette EFTA, men forlod samarbejdet i 1973 i forbindelse med optagelsen i EF. I modsætning til EU er EFTA er en ren mellemstatslig organisation. Derfor skal alle landene være enige om beslutningerne, og der er ikke overført nogen suverænitæt til organisationen, som det er tilfældet med EU (*se spørgsmål 5*).

EØS (Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde) er den ramme, der udvider EU's indre marked til at omfatte tre af EFTA's medlemslande, Island, Liechtenstein og Norge (Schweiz valgte at stå udenfor). EØS blev oprettet i 1994 og indebærer, at EU's regler om det indre marked også gælder i de tre lande (*se spørgsmål 99*), men EØS-aftalen omfatter ikke EU's toldunion. EØS-landene er altså en samlet betegnelse for alle EU-landene og de tre EFTA-lande Norge, Island og Liechtenstein.

SCHWEIZ OG EØS

EØS-aftalen blev underskrevet i maj 1992 af EU og de daværende seks EFTA-lande (Østrig, Finland, Island, Norge, Sverige og Schweiz). Ved en folkeafstemning i Schweiz i 1992 stemte et flertal imidlertid nej til at indgå EØS-aftalen, som derfor først trådte i kraft i 1994 uden Schweiz. 50,3 pct. stemte nej, mens 49,7 pct. stemte ja. Valgdeltagelsen var 79 pct.

Efterfølgende har Schweiz indgået aftale med EU på en række forskellige områder. Første gang i 1999 og senest i 2004. I alt er der over 100 aftaler mellem EU og Schweiz, som bl.a. omfatter den frie bevægelighed, frihandel, Schengen-samarbejdet, landbrug og skat-tesvindel.

EU er verdens største bidragsyder af udviklingsbistand.

EFTA har hovedkvarter i Genève og har derudover kontorer i Bruxelles og Luxembourg. Du kan læse mere om EFTA på organisationens hjemmeside, www.efta.int

110

Hvordan hjælper EU udviklingslande?

EU er verdens største bidragsyder af udviklingsbistand. Sammen med EU-landenes egne bidrag tegnede EU sig i 2011 for ca. 53 pct. af den samlede udviklingsbistand i verden, hvilket svarer til cirka 53 mia. euro. På grund af den økonomiske krise, var 2011 i øvrigt det første år, hvor EU-landenes samlede udviklingsbistand faldt for første gang i 15 år.

Lige siden EF's oprettelse i 1950'erne har der været en stærk relation mellem EU og en række udviklingslande, som på det tidspunkt stadig var kolonier under nogle af EU-landene. Derfor har der historisk set været en tæt samhandel mellem udviklingslandene og det europæiske marked, ligesom flere af EU-landene føler et særligt ansvar for deres tidligere kolonier, som i dag er selvstændige stater. Fra starten var der derfor også en særlig stærk relation til de udviklingslande, der havde været kolonier. I dag er gruppen af udviklingslande blevet udvidet og formaliseret i forsamlingen af de 78 såkaldte AVS-lande (lande fra Afrika, Vestindien og Stillehavet). Den særlige relation mellem EU og disse lande er formaliseret i den 20-årige partnerskabsaftale Cotonouaftalen fra 2000.

Cotonouaftalen har et todelt formål. For det første et udviklingspolitisk formål om at afskaffe fattigdom på sigt. For det andet et handelsmæssigt formål om at integrere AVS-landene i verdensøkonomien.

Udviklingssamarbejdet ifølge Cotonouaftalen er finansieret gennem Den Europæiske Udviklingsfond. Aftalen sikrer, at der tages hensyn til AVS-landenes forskellige behov og udviklingsniveau.

Handelssamarbejdet går bl.a. ud på, at EU har fjernet told, kvoter og handelsrestriktioner på en række af de varer, som AVS-landene eksporterer, mens AVS-landene har fået lov til at beholde deres toldsatser på varer fra EU. For de fattigste 49 lande er tolden fjernet for alle varer undtagen våben. For de øvrige lande er der fortsat begrænsninger på bl.a. udvalgte landbrugsprodukter.

Handelssamarbejdet i Cotonouaftalen skal suppleres med indgåelse af regionale økonomiske partnerskabsaftaler (såkaldte EPA'er - Economic Partnership Agreements). Aftalerne skal dels styrke den regionale integration og samhandel mellem AVS-landene og dels øge AVS-landenes adgang til EU-markedet. Forhandlingerne om disse aftaler startede i 2003 og er endnu ikke afsluttet.

Ud over bistand og handel har AVS-samarbejdet også en politisk dimension. Der foregår bl.a. en løbende politisk dialog mellem landene om menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse. Cotonouaftalen giver f.eks. mulighed for, at særlig alvorlige tilfælde af krænkelse af menneske-

AVS-LANDE

De mindst udviklede AVS-lande

Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Den Centralafrikanske Republik, Comorerne, Den Demokratiske Republik Congo, Djibouti, Eritrea, Etiopien, Gambia, Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Kiribati, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretania, Mozambique, Niger, Republikken Kap Verde, Rwanda, Salomonøerne, Samoa, São Tomé og Príncipe, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tanzania, Tchad, Timor-Leste (Østtimor), Togo, Tuvvalu, Uganda, Vanuatu, Zambia og Ækvatorialguinea.

De øvrige AVS-lande

Antigua og Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Botswana, Cameroun, Cookøerne, Dominica, Den Dominikanske Republik, Elfenbenskysten, Fiji, Gabon, Ghana, Grenada, Guyana, Jamaica, Kenya, Marshalløerne, Mauritius, Mikronesien, Namibia, Nauru, Nigeria, Niue, Palau, Papua Ny Guinea, Republikken Congo, St. Christopher og Nevis, St. Lucia, St. Vincent og Grenadinerne, Senegal, Seychellerne, Surinam, Sydafrika (delvis), Swaziland, Tonga, Trinidad og Tobago og Zimbabwe.

Cotonouaftalen giver de mindst udviklede AVS-lande særbehandling, da der er tale om lande, som umiddelbart er kommet ud af konflikter og derfor har et særligt behov for udvikling.

rettighederne, demokratiske principper og retsstatsprincippet kan føre til, at EU indstiller samarbejdet med et udviklingsland.

Store og små sager

111

Hvad er historien om de krumme agurker?

Diskussionen om agurkers krumning dukkede op i Danmark i maj 1991 og fyldte en del i debatten op til den danske folkeafstemning om Maastrichttraktaten i 1992. Historien blev formentlig startet af den daværende gruppeformand for Det Konservative Folkeparti, Lars P. Gammelgaard, som eksempel på, hvor små detaljer EU regulerede. Han kaldte reglerne om agurkers krumning "det rene gakkeligak". Diskussionen fyldte så meget i debatten, at daværende udenrigsminister Uffe Ellemann Jensen kritiserede Gammelgaard og De Konservative for at have bidraget til nej-til Maastrichttraktaten ved at starte diskussionen.

Reglerne var dog ikke i sig selv nogen nyhed. EU havde siden 1964 haft detaljerede regler for, hvordan frugt og grønt skal se ud for at kunne sælges som første sortering. Agurker måtte f.eks. ikke krumme mere end 10 mm pr. 10 cm for at være førsteklases agurker. Blev de solgt som andensorteringsagurker, måtte de krumme så meget, de ville. Reglerne gjorde det lettere at handle med frugt og grønt mellem EU-landene, da

man vidste, hvad man bestilte, når man købte første sortering. Det var f.eks. altid ens for alle, hvor mange agurker der var i en kasse, eller hvor stor forskel der var på rosenkåls diameter. Den 1. juli 2009 blev EU-reglerne for bl.a. agurkers krumning ophævet. Det er nu op til branchen selv at sætte standarderne.

Det var dog ikke EU, der fandt på at regulere krumningen af agurker. Det har Danmark f.eks. gjort, længe før der var noget, der hed EF, f.eks. i sorteringsreglementet fra 1942, hvor det står, at agurker af første sortering skal være "veludviklede og velformede, dvs. ikke væsentligt afvige fra pågældende normaltype, hverken i form eller indhold".

112

Kan tyskere købe sommerhus i Danmark?

Nej, det kan de som udgangspunkt ikke. Der skal en særlig tilladelse til fra det danske Justitsministerium, før udlændinge kan få lov til at købe sommer-

PROTOKOL NR. 16 OM EJENDOMSERHVERVELSE I DANMARK

"De høje kontraherende parter, som ønsker at finde en løsning på visse særlige problemer, der er af interesse for Danmark, er blevet enige om følgende bestemmelse, der knyttes som bilag til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab: »Uanset bestemmelserne i traktaten kan Danmark opretholde den gældende lovgivning om erhvervelse af ejendomme, der ikke er helårsboliger."

hus i Danmark – også selv om der er tale om EU-borgere.

Det skyldes, at Danmark har fået lov til at beholde den lovgivning vedrørende erhvervelse af sommerhuse, som var gældende den 1. november 1993 da Maastrichttraktaten trådte i kraft, og som kun tillader udlændinge at købe sommerhus med Justitsministeriets tilladelse. Bestemmelsen om Danmarks særstilling på dette område er optaget i protokol nr. 16 til Maastrichttraktaten. Protokollen om ejendomserhvervelse føres uændret videre i Lissabontraktaten, som dermed ikke ændrer den danske ”sommerhusregel”.

113

Hvad har hr. Metock med danske udlændingeregler at gøre?

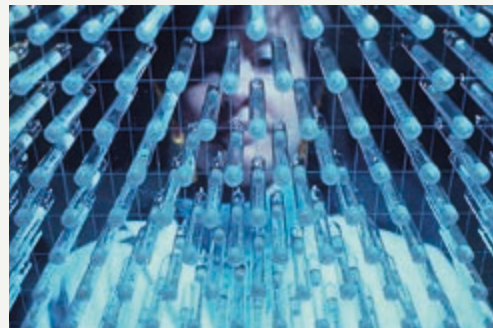
Blaise Baheten Metock har lagt navn til EU-Domstolens såkaldte Metockdom fra 2008. Dommen betød, at en ægtefælle til en EU-borger har ret til opholde sig i EU, hvis parret bor i et andet land end

EU-borgerens hjemland. Det gælder også, selv om ægtefællen kommer fra et ikke-EU-land og ikke har fået opholdsret i noget EU-land.

Hr. Metock kom fra Cameroun og var gift med en britisk statsborger. De boede begge i Irland med deres to børn. Hr. Metock havde fået afslag på sin ansøgning om politisk asyl i Irland og havde ikke opholdsret i noget EU-land. Han søgte derfor om at få opholdstilladelse i Irland som ægtefælle til en EU-borger, der arbejdede i et andet EU-land. De irske myndigheder afslog ansøgningen, men EU-Domstolen fastslog, at afslaget var i strid med EU-retten. EU-Domstolen fandt, at hr. Metock havde krav på en opholdstilladelse ifølge EU's opholdsdirektiv, som har til formål at sikre EU-borgernes ret til fri bevægelighed (*se spørgsmål 98*). Fru Metocks fri bevægelighed i EU ville nemlig blive begrænset, hvis ikke hun kunne bosætte sig i Irland sammen med sin mand. Derfor fik hr. Metock ret til at opholde sig i Irland og bevæge sig frit inden for EU sammen med sin kone.

Efter Metockdommen har Danmark også måttet tilpasse sine udlændingeregler. Det betyder f.eks., at en dansker, der er gift med en ikke-EU-borger, kan rejse til et andet EU-land, f.eks. Sverige, for at arbejde, hvorefter ægtefællen kan få opholdsret i Sverige. Med denne opholdsret står det i øvrigt parret frit for at vende tilbage til Danmark, hvor

De grundlæggende EU-regler om kemikalier er samlet i en forordning, der kaldes REACH.

ikke-EU-borgeren også kan opholde sig lovligt i landet. Der skal naturligvis være tale om et lovligt ægteskab. Proformaægteskaber er stadig ulovlige og giver ikke nogen opholdsret.

Metockdommen gav anledning til en masse politisk debat og mandede ud i en aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti, som skærpede kontrollen med proformaægteskaber og ansøgninger om opholdsret efter EU-reglerne. Aftalen ændrede dog ikke på, at de danske regler blev ændret som følge af dommen.

dustrien har fået ansvaret for at bevise, at nye kemikalier ikke er farlige. Sådan var det ikke, før REACH blev vedtaget i 2006. Dengang skulle offentlige myndigheder undersøge, om kemikalier var farlige. Bevisbyrden er altså blevet flyttet fra det offentlige til industrien. Men reglerne for, hvornår kemikalier er farlige, er fastlagt af politikere og eksperter. Og mange af reglerne er indskrevet i REACH-forordningen, som med sine 1.200 sider er EU's til dato største retsakt.

Du kan læse mere om REACH på det Europæiske Kemikalieagenturs hjemmeside, <http://echa.europa.eu/>

114

Hvem bestemmer, om kemikalier er farlige?

De grundlæggende kemikaliereregler på EU-plan er samlet i en forordning, der kaldes REACH. REACH står for Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (registrering, evaluering, godkendelse og begrænsning af kemikalier).

Det er fastlagt i REACH, hvornår langt de fleste kemikalier betragtes som farlige. Men kemikaliein-

115

Må fagforeninger blokere udenlandske virksomheder, der ikke overholder danske overenskomster?

Retten til at strejke og lave blokader mod virksomheder, der underbetaler deres ansatte, er led i arbejdstagernes grundlæggende ret til at kæmpe

NÆRHEDSPRINCIPPET

Kommissionen foreslog i 2012 at indføre en forordning om regulering af strejkeretten for at skabe klarhed på området. Imidlertid endte Kommissionen med at trække forslaget tilbage, efter tolv nationale parlamenter, herunder det danske, klagede over, at forslaget stred imod nærhedsprincippet (se spørgsmål 76).

for bedre løn- og arbejdsvilkår. Disse rettigheder er også beskyttet af EU-retten. Men virksomheder har samtidig en grundlæggende ret til at etablere sig og/eller levere tjenesteydelser, hvor de vil inden for EU (*se spørgsmål 98 og 99*). Derfor er der ikke noget simpelt svar på spørgsmålet om, hvilke af de grundlæggende rettigheder der vejer tungest. Svaret afhænger af, hvordan de forskellige rettigheder udøves i den enkelte sag.

EU-Domstolen har afgjort en række sager med spændinger mellem strejkeretten og retten til fri bevægelighed. Det drejer sig bl.a. om Viking Line-sagen, Lavalsagen og Rüffertsagen. Den overordnede konklusion i disse sager er, at kollektive kampskridt (dvs. strejker, blokader osv.) godt må begrænse den frie bevægelighed, hvis de er begrundet af "tvingende almene hensyn", og hvis kampskridtene er rimelige i forhold til fagforeningens mål (proportionalitet).

Det betyder f.eks., at danske fagforeninger i princippet gerne må lave blokader mod udenlandske virksomheder, der underbetaler deres ansatte i Danmark. Men det kræver, at der findes en overenskomst på området, der har klare og generelle lønkrav. Og den udenlandske virksomhed skal have mulighed for at sætte sig ind i de overenskomstkrav, der gælder i Danmark. I visse andre lande vil klare lønkrav være en lovfastsat

mindsteløn. Men i Danmark er det overladt til arbejdsmarkedets parter at fastsætte mindstelønnen på de forskellige fagområder.

Dommene betyder også, at danske fagforeninger skal respektere overenskomster fra andre EU-lande. De må derfor ikke behandle virksomheder, der har indgået overenskomst i et andet EU-land, ringere end virksomheder, der har indgået en dansk overenskomst. Danske fagforeninger må f.eks. ikke blokere en polsk håndværkervirksomhed, der har indgået en overenskomst med en polsk fagforening, blot fordi den ikke lever op til de danske overenskomstkrav.

116

Kan jeg få skattefradrag for en pensionsordning i udlandet?

Svaret er ja. Men det krævede en dom fra EU-Domstolen at nå til dette svar.

En dom fra EU-Domstolen har gjort det muligt at få skattefradrag for en pensionsordning i udlandet.

Indtil 2007 gav danske regler kun fradragsret for pensionsindbetalinger til et dansk pensionselskab.

I 2004 anlagde Kommissionen derfor sag mod Danmark. Kommissionen mente, at den skattemæssige forskelsbehandling ved indbetalinger til pensionsordninger i Danmark og i andre EU-lande var i strid med EU-retten.

At dette overhovedet berørte EU-retten, skyldes princippet om fri bevægelighed (*se spørgsmål 98*). Princippet indebærer bl.a., at EU-landene ikke må lægge hindringer i vejen for arbejdskraftens frie bevægelighed eller udvekslingen af tjenesteydelser mellem EU-landene. Reglen om, at fradragsretten kun gjaldt ved indbetalinger til danske pensionselskaber, betød for det første, at danske pensionsindbetalere blev tilskyndet til at vælge danske

pensionselskaber frem for pensionselskaber i andre EU-lande. Det havde den virkning, at pensionselskaber i andre EU-lande ikke fik nogen danske kunder. Men reglen betød også, at borgere fra andre EU-lande, som arbejdede og betalte skat i Danmark, ikke kunne fortsætte med at indbetale til deres pensionsordninger i deres hjemland uden at miste mange penge. Derfor var reglen også en hindring for arbejdstagernes frie bevægelighed, da et job i Danmark blev mindre tillokkende.

Over for Domstolen forsvarede Danmark den danske regel med, at den var nødvendig for at sikre en effektiv skattekontrol og undgå skatteunddragelse og for at sikre sammenhængen i skattesystemet. Det danske skattevæsen frygtede, at personer, som havde fået fradrag ved indbetaling af penge til udenlandske pensionselskaber, lettere

ville kunne slippe for at betale skat, når pensionen skulle udbetales fra selskaberne. Det danske skattevæsen kan nemlig ifølge dansk lovgivning kræve, at pensionselskaber i Danmark tilbageholder skatten, når pensionen udbetales. Det kan de derimod ikke kræve af pensionselskaber i udlandet.

I sin dom af 30. januar 2007 anerkendte EU-Domstolen Danmarks ønske om at forhindre skatteunddragelse og sikre sammenhængen mellem fradrag og skattepligt. Domstolen udtalte, at bekæmpelsen af skatteunddragelse og den effektive skattekontrol er legitime hensyn.

Men Domstolen fandt samtidig, at Danmark var gået for vidt ved helt at nægte fradrag ved indbetaling til udenlandske pensionselskaber. Domstolen bemærkede f.eks., at reglerne jo også ramte personer, som blev boende i Danmark, når pensionen skulle udbetales. Ifølge Domstolen kunne målet om at sikre beskatning af pensionerne i øvrigt nås gennem midler, der gjorde mindre indgreb i den frie bevægelighed. Det kunne f.eks. ske ved at opstille dokumentationskrav ved indbetalinger til udenlandske pensionselskaber eller udnytte de muligheder for gensidig bistand mellem skattemyndigheder i EU-landene, som EU har vedtaget regler om.

Danmark blev derfor dømt for at have overtrådt reglerne om fri bevægelighed. Danmark har siden ændret reglerne om fradrag for pensionsindbetalinger til pensionsordninger i andre EU-lande.

117

Kan jeg få EU på nummerpladerne?

Ja, du har mulighed for at vælge EU-nummerplader, når du indregistrerer dit køretøj. Men du kan også vælge at få nummerplader uden EU-flaget på. Siden den 12. oktober 2009 har man skullet træffe valget ved registrering af sit køretøj.

EU-nummerpladen ligner den almindelige nummerplade, men har et blåt felt til venstre med EU's flag (*se spørgsmål 9*) og bogstavkoden DK for Danmark. For at beskytte mod forfalskning er der også indført en hologramstribе på nummerpladen.

Prisen for nummerpladen er den samme, uanset hvilken plade du vælger.

Index

A

Acquis communautaire, 6, 69-70, 73, 75,
Afgørelser, 20, 37, 57-58, 60-61, 109, 115,
Afstemning i Rådet, 42
Albanien, 71, 76
Almindelige lovgivningsprocedure, Den, 65
Amsterdamtraktaten, 21, 23, 83, 88-89, 115
Annulationssager, 55, 126
Ansøgerlande, 71, 75, 79, 101
Associerede lande, 74, 78-79
AVS-lande, 132-133
Azorerne, 77-78

B

Beretninger, 92
Bermuda, 6, 78-79
Beslutning, 24-25, 29, 41-43, 58, 61, 63-64, 75,
125-126
Beslutningsprocedurer, 66
Betalingsbevillinger, 101
Borgerinitiativ, 70
Bosnien-Hercegovina, 71, 76, 130

Budget, EU's, 104

Bulgarien, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 76, 101, 103, 116

C

Cent, 95
Charter om Grundlæggende Rettigheder, 25-26
Coreper, 5, 36, 39-40, 94
Cotonouaftalen, 132-133
COSAC, 7, 93-94
Cypern, 31, 35, 37-38, 41, 47, 71, 95, 103-104,
116, 129

D

Danske forbehold, 121
Danske medlemmer af Europa-Parlamentet, 4, 32
De Europæiske Fællesskaber, 13, 81, 92
De Kanariske Øer, 77
Den Europæiske Centralbank, 55, 97-98, 100
Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, 5,
24, 43, 58
Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, 4,
24-25, 43, 58

Den Europæiske Ombudsmand, 57
Den Økonomiske og Monetære Union, 82, 97
Det Europæiske Atomenergifællesskab, 13, 21
Det Europæiske Fællesskab, 14, 21, 134
Det Europæiske Konvent, 25
Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, 13, 16-19
Det Europæiske Råd, 5, 25, 37-39, 43, 45, 55, 71, 74-75, 111-112, 130
Direkte virkning, 60
Direktiv, 6, 44, 53, 60, 111, 122
Dobbeltmandat, 34
Domstolen, 52-57, 123, 125-126, 138-139

E

ECB (se Den Europæiske Centralbank)
ECU, 97
Edinburghafgørelsen, 84, 89
EU-Domstolen, 5, 33, 44-45, 52-53, 55-58, 63, 69, 122-123, 125-126, 135, 137-139
EF-Pakken, 23, 89
EFTA, 8, 81, 131-132
EF-traktaten, 14
EU-Tidende, 63
Ekspertkomiteer, 90
EMI, 98
EMS, 98
Energi, 40, 47, 86
Erklæring, 17, 19-20, 25
ERM II, 96-99
Erstatningssag, 56
ESM, 100
Estland, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 97, 103, 115
Euroafstemning, 95
Euromønter, 95-96
Eurosedler, 96
Eurosymbolet, 96
Euratom, 13, 21-22
Europadag, 4, 19
Europa-Kommissionen, 5, 10, 24, 44
Europa-Parlamentet, 4-5, 11, 23-37, 39, 44-45, 50, 55, 57, 62-64, 66-68, 71, 75, 93-94, 104-105, 109, 111, 116, 120-121, 128
Europarådet, 5, 17-19, 25, 43, 58
EUR-LEX, 63
Europæiske Fælles Akt, 89
Europæiske Kul- og Stålfællesskab, 13, 16-19
EU-specialudvalg, 90
EU-Tidende, 63

EU-traktaten, 11, 15, 29, 45, 52
EU-Udvalget, 90
EØF, 13, 17
EØF-traktaten, 13, 21
EØS-aftalen, 131
EØS-lande, 131

F

Finanspagten, 99-100
FN, 10, 16
Flag, 4, 19, 139
Folkeafstemninger, danske, 88-89
Folkeforbundet, 16
Folketinget, 3, 15, 26-27, 43, 50, 61, 88-89, 91-92, 115
Folketingets Europaudvalg, 53, 91-92
Forfatningstraktaten, 4, 18, 23-24
Forhandlingsmandat, 92
Forhandlingsoplæg, 84, 92
Forligsproceduren, 68
Formandskab, 38
Formandskabsrækkefølge, 38
Formål, EU's, 11

Forordning, 6, 15, 44, 59, 70, 136
Forsvarsforbehold, 130-131
Fri bevægelighed, 8, 10, 12-13, 108, 111, 118-123, 135, 137-139
Fusionstraktaten, 21
FUSP, 130
Fælles holdning, 66-67
Fælles marked, 13
Fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, 130
Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, 8, 13, 15, 37, 85-86, 101, 130
Færøerne, 78

G

Generaladvokat, 5, 57
Generaldirektorat, 45
Gennemførelsesforanstaltninger, Kommissionens, 50
Gran Canaria, 6, 77-78
Grundloven, 88-89
Grundlæggende traktater, 20, 70
Grundnotater *****
Grønland, 73, 77-79
Gult kort, 62, 92

H

Haag-kongressen, 17
Henstilling, 100
Holland, Nederlandene, 13
Højtstående Repræsentant for Udenrigsanliggender, 130

I

Indre Marked (Det), 118
Island, 71, 76, 115-117, 131

K

Kabinet, 5, 50-51
Kandidatlande, 71
Kir Royal, 8, 122
Komitologi, 5, 50, 61
Kommissionen, 5, 7, 18, 25-28, 34, 36-37, 39, 44-47, 50-51, 53-55, 60-63, 65-71, 73, 75, 90, 92-94, 96, 100, 104, 119, 124-128, 130, 138
Kommissærer, 44-46, 65
Konvergenskriterier, 98-99

Konvergensprogrammer, 100
Koordination af EU-sager, den danske regerings, 90
Kroatien, 71, 76
Kvalificeret flertal, 5, 41-43, 45, 64-66, 68, 71, 100
Københavnskriterierne, 74-75

L

Landbrugspolitik, 81, 101, 105-107
Lande i EU, 71
Letland, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 97, 103, 115
Lissabontraktaten, 4, 14, 18, 21-25, 31, 46, 57, 70-71, 73, 88, 92-93, 105, 110, 135
Litauen, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 97, 103, 115
Lomé-konventionerne, 132
Løn, medlemmer af Europa-Parlamentet, 33

M

Maastrichttraktaten, 13-14, 20-21, 23, 82, 84, 88-89, 97, 108, 134-135
Madeira, 77-78
Makedonien, 71, 76
Malta, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 95, 103, 115

Markedsordninger, 101
Marokko, 75
Mayotte, 78
Medlemmer, EU, 71
Medlemmer af Europa-Parlamentet, 4, 29-32, 34, 68, 93
Medlemmer af Europaudvalget, 91
Medlemmer, Kommissionen, 39, 47-49
Medlemslande, 3, 10, 19-20, 23-24, 31, 41-43, 57, 59, 71, 73, 76, 79, 83, 85, 95, 99-101, 107, 119, 131
Mellemsstatsligt samarbejde, 14-15
Metock, 8, 135
Microsoft, 8, 124-125
Miljøgarantien, 8, 127-129
Ministerrådet, 36-37
Montenegro, 71, 76
Mål, EU's, 11

N

Nationale kompromis, 6, 82, 84
NATO, 10
Nederlandene, Holland, 13

Nettobidragydere, EU's budget, 102
Nietraktaten, 20-21, 23, 46, 52
Nordiske pasunion, 116
Norge, 6, 79, 81, 115-117, 131
Nummerplader, 139
Nærhedsprincippet, 6, 61-62, 92-93

O

OECD, 17
OEEC, 16-17
OLT, 78-79
Optagelseskrav, se Københavnskriterierne
Overstatsligt, 4, 10, 14-15, 59, 110
Oversøiske lande og territorier, se OLT

P

Pas, 8, 109, 115-117
Paskontrol, 117
Passivitetssøgsmaal, 55
Personers fri bevægelighed, 111
Polen, 31, 35, 37-38, 41, 47, 57, 71, 103, 115, 129

Politiske grupper i Europa-Parlamentet, 30
Protokol, 20, 53, 61, 134-135
Præambel, 20
Præjudiciel afgørelse, 56

R

Ratifikation, 4, 24, 26, 79
Ratifikationsinstrument, 26
REACH, 136
Regeringens udenrigspolitiske udvalg, 90-91
Regeringskonference, 18, 25-26
Regionsudvalget, 55
Retlige og indre anliggender, 13, 21, 39-40, 82-84, 108-110
Retsinformation, 63
Repræsentation, Danmarks Faste, 94
RIA-samarbejdet, 7, 108, 110
Romtraktaten, 13
Rotationsordning, 57
Rumænien, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 76, 101, 103, 116
Rækkefølge, formandskab, 38
Rådet, 5, 10-11, 15, 24-25, 27-28, 36-45, 50, 55, 62-68, 71, 73-76, 90, 92-94, 100, 104-105, 109, 111, 116, 120, 126, 128, 130
Rådet for Den Europæiske Union, 36-37, 43
Rådsformationer, 40

S

Sang, EU-, 18
Schengenlande, 115-116
Schuman-erklæringen, 17
Schweiz, 81, 115, 131
Serbien, 71, 76
Slovakiet, 31, 34-35, 38, 41, 47, 71, 95, 103, 115
Slovenien, 31, 35, 41, 47, 71, 95, 97, 103-104, 115
Solvit, 119
Sommerhusreglen, 134
Sommertid, 60
Sovjetunionen, 16
Sprog, 28
Stabilitets- og Vækstpagten, 7, 99-100
Stabilitetsprogrammer, 100
Start, EU's, 13
Statsstøtte, 64, 69, 77, 125-127
Stemmer, personlige ved EP-valget, 33

Stemmevægte i Rådet, 41-42
Strasbourg, 29, 33, 43, 57-58
Støtte, 17, 30, 42, 64, 73, 97-98, 101, 105-107, 112, 126
Subsidiaritetsprincippet, se nærhedsprincippet
Suspension af rettigheder, 73
Suverænitetsafgivelse, 88

T

Tjekkiet, 31, 35, 41, 47, 71, 103, 115, 128
Topmøde, 25
Traktat, 4, 13, 20, 22-26, 74, 77, 88
Traktatbrudssag, 53
Traktaten om Den Europæiske Union, 14, 20-21
Traktaten om Det Europæiske Fællesskab, 21
Traktatgrundlaget, 13, 108
Traktatændringer, 21
Tyrkiet, 71, 76

U

Udenrigsrepræsentant, EU, 130
Udmeldelse, af EU, 71
Ungarn, 31, 35, 38, 41, 47, 71, 103, 115
Unionsborgerskab, 8, 83, 121

V

Valg, til Europa-Parlamentet, 30, 33-35, 121
Valgdeltagelse, 34-35, 79, 89
Varer, fri bevægelighed, 118

Ø

ØMU, 7, 82, 97-99

Å

Åbnings skrivelser, 53-54

117

Få svar på dine spørgsmål om EU

Formålet med 117 spørgsmål og svar om EU er at give direkte og neutrale svar på spørgsmål om EU. Bogen tager udgangspunkt i de mange spørgsmål, som Folketingets EU-Oplysning besvarer hver dag. Der er besvarelser af spørgsmål om EU's historie, opbygning, medlemslande, Danmark og EU og meget mere.

Grundideen er, at hver enkelt svar som udgangspunkt kan læses alene, men at der indimellem henvises til andre spørgsmål, hvis et ord eller et begreb kræver en længere forklaring. Bogen kan også læses fra ende til anden, uden at der vil være alt for mange gentagelser. Læses hele bogen i sammenhæng giver det en grundlæggende viden om EU.

God fornøjelse!

Med venlig hilsen

Folketingets EU-Oplysning

Folketingets EU-Oplysning

Christiansborg
DK-1240 København K

Tlf. +45 3337 3337
www.eu-oplysningen.dk
euopl@ft.dk

OM FOLKETINGETS EU-OPLYSNING

Folketinget har en EU-Oplysning, som har til opgave at besvare borgernes spørgsmål om EU - hurtigt, neutralt og ikke mindst gratis.

Folketingets EU-Oplysning står desuden bag Danmarks største EU-hjemmeside med dokumenter fra EU-beslutningsprocessen, forklarende tekster, film, spørgsmål og svar om EU m.m. Herudover udgiver EU-Oplysningen en række publikationer.

